

ICH
TUS

INFLUENCERS

kringbundel 2021-2022

HANDLEIDING VOOR KRINGLEIDERS TER
VOORBEREIDING VAN DE KRING

ICH TUS

presenteert

INFLUENCERS

Handleiding voor kringleiders ter voorbereiding van de kring
2021-2022

Redactie: Manon Schuil, Ruth Vandenbroek, Ruth Sintobin, Anne van Olst, Willem Maertens, Tom De Craene, Eline Driesen, Louise Barclay Johnson, Job Thomas, Benjamin Jongenburger, Inge Groeneveld

Eindredactie: Tom De Craene

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2	Bijlage 2: Ester	91
Inleiding	3	Bijlage 3: Daniël	100
Zelf een Bijbelstudie maken	4	Bijlage 4: Drama Lucas 10	116
Manuscriptstudie	5		
Lectio Divina	8		
Deel I: Het Koninkrijk van God is als	9		
1 // Matteüs 13: 44-58	10		
2 // Matteüs 22: 1-14	14		
3 // Matteus 25: 1-13	20		
Deel II: God vs. empire	25		
4 // Genesis 37-50: Jozef	26		
5 // Ester	28		
6 // Daniël 1-6 (1-12)	30		
Deel III: De invloedrijkste mens ooit	32		
7 // Matteüs 6	33		
8 // Lucas 10: 25-42	42		
9 // Johannes 10: 1-20	52		
Deel IV: Influencers	56		
10 // Marcus 16: 1-16	57		
11 // Handelingen 24-26	61		
12 // Spreuken	69		
Bijlage 1: Jozef Genesis 37-50	73		

Inleiding

In deze inleiding willen we twee zaken verhelderen. Ten eerste wat het doel is van dit document (en hoe het dus best gebruikt wordt) en ten tweede wat het jaarthema is. Het jaarthema is namelijk de kapstok waaraan alle teksten en kringen gehangen (kunnen) worden.

1) Op basis van resultaten van de kringenquête van 2015 zijn we tot een ander opzet gekomen. Vanaf nu zien we dit document veel meer als een handleiding die de kringleider kan gebruiken in zijn/haar voorbereiding, bij zijn/haar bestuderen van de tekst. Het is dus geen gebruiksklare Bijbelstudiegids, maar een tool ter voorbereiding. Hiermee kan de kringleider zelf de Bijbeltekst verantwoord bestuderen om nadien zelf de eigen kringstudie voor te bereiden. Natuurlijk kan het aangereikte materiaal wel dienen als inspiratiebron.

2) Tijdens het academiejaar 2021-2022 heeft Ichtus Vlaanderen als jaarthema ‘Influencers’. In de kringen zullen we stilstaan bij het Koninkrijk van God. Hoe zijn we als gemeenschap geroepen om ons in te zetten, onze talenten te gebruiken voor sociale gerechtigheid, voor de zaken die ons voorbeeld Jezus belangrijk vond en vindt? Met de verhalen van Ester, Jozef en Daniël kijken we hoe burgers van dat Koninkrijk van God zich verhielden tegenover het Rijk, hoe ze hun invloed gebruikten. We staan ook stil bij de ‘Grootste Influencer’ ooit aan de hand van drie zeer bekende verhalen van Jezus. Tot slot kijken we ook naar andere influencers en naar wijsheid en hoe die misschien contrasteert met wat nu als wijsheid versleten wordt.

We hebben bij de selectie van de Bijbelgedeeltes¹ teksten gekozen die verschillende aspecten aan bod laten komen, zowel vanuit het Oude als vanuit het Nieuwe Testament. Er zijn twaalf Bijbelstudies opgenomen in deze bundel. We beseffen dat veel Ichtusgroepen geen 12 kringstudies hebben. We hopen dat wanneer jullie een selectie moeten maken, dat jullie ook moedig zijn en tekstgedeeltes durven nemen die jullie minder goed kennen. Het merendeel van de teksten worden aangereikt als manuscriptbijbelstudies of teksten die je aan de hand van de OIA-methode kan bestuderen (Observatie, Interpretatie en Applicatie). De 3 verhalen van Ester, Jozef en Daniël zijn echter bedoeld om als verhaal tot hun recht te laten komen. Neem - als je deze kiest - tijd met je kring om langere tijd in dit verhaal te gaan ‘leven’, te gaan ‘wonen’.

Bij het voorbereiden hebben wij een beperkte selectie van commentaren op de Bijbel gebruikt. Je kan al snel verdwalen in een grote hoeveelheid. We raden dan ook aan een paar goede commentaren te zoeken en die grondig te raadplegen bij het voorbereiden van de studie (uiteraard na zelf grondig met de tekst bezig te zijn geweest). Doorgaans is elke tekst door iemand anders voorbereid. We hebben geprobeerd enigszins eenheid te presenteren, maar uiteraard zijn er duidelijke verschillen tussen de studies. We hopen dat dit als een rijkdom ervaren mag worden.

---

¹ Alle Bijbelteksten komen uit de *Nieuwe Bijbelvertaling* tenzij anders vermeld.

Zelf een Bijbelstudie maken

In deze bundel willen we jullie helpen om als kringleider de Bijbel te bestuderen, zodat jullie de kring goed kunnen leiden. Bij elke tekst is er een specifieke aanpak gesuggereerd, maar de basis is altijd dezelfde:

1. Bestudeer de tekst grondig

In de hele IFES-beweging (de wereldwijde koepelorganisatie waar Ichtus lid van is) staat “inductieve” Bijbelstudie voorop als dé manier om een Bijbeltekst te benaderen. Dat betekent dat je vanuit de tekst vertrekt om zo tot de kern te komen en niet omgekeerd. Hieronder, bij “Manuscriptstudie” vind je meer uitleg over deze methode.

2. Haal de kern uit de tekst

Als je goed weet wat de kern van de tekst is die je zal bestuderen, zal je veel gemakkelijker tot die kern kunnen komen tijdens de kring. Niet alleen kun je doelgericht werken, je kunt ook makkelijker beslissen over zijsprongen die zich tijdens de avond aanbieden.

3. Denk na over hoe je met je kring tot die kern kunt komen

Er wordt vaak gedacht dat zodra de exegese (= tekstuitleg) gedaan is, de kring geslaagd zal zijn. Dit klopt niet. Na het bepalen van de kern is het erg belangrijk na te denken over hoe je samen met je kring tot die kern zult komen: welke werkvormen wil je gebruiken? Heel wat mensen denken dat het eenvoudigst is om een onderwijsleergesprek te doen (vraag en antwoord), maar dit is een van de moeilijkste werkvormen die bestaat, omdat het erg moeilijk is in te schatten wat de kringleden zullen antwoorden. Vaak komen antwoorden waar je niet op voorbereid bent en op zulke momenten is het niet gemakkelijk om goede vragen te verzinnen om alsnog tot de kern te komen. Het beste is werkvormen gebruiken waarbij je als kringleider zelf zo weinig mogelijk aan het woord bent.

Manuscriptstudie

Een manier om de Bijbel te bestuderen die je voor elke passage kunt gebruiken, maar ook erg zinvol is ter voorbereiding van het leiden van een kring, is de “manuscriptmethode” die bestaat uit drie stappen.

1. Observatie

Krijg in deze fase grip op het verhaal (wat zegt de schrijver?). Druk de tekst af. Laat voldoende witruimte rond de tekst, maar ook tussen de regels. Als je kunt, laat alle alinea- en versnummers weg.

Overloop de tekst en probeer alles aan te duiden wat opvalt, wat vragen oproept, wat op structuur duidt, wat vaak terugkeert, ... Gebruik pennen, gekleurde potloden om woorden te markeren, de structuur van het stuk in kaart te brengen, thema's en verbindingen aan te geven.

Hieronder volgen nog een aantal tips voor vragen.

Vraag als een journalist	Spoor de verbindingen op	Leef je in in de tekst
• Wie?	• Herhalingen	• Wat zie je, hoor je, ruik je, voel je?
• Wat?	• Overeenkomsten	• Word een persoon in de tekst
• Waar?	• Contrasten	
• Wanneer?	• Oorzaak - gevolg	
• Hoe?	• Van het algemene naar het bijzondere	
	• Van het bijzonder naar het algemene	
	• Hoofdgedachten	
	• Bijgedachten	

Andere vragen om je te stellen bij Observatie:

- Wat voor soort literatuur is dit? Een verhaal? Een dialoog? Poëzie? Commentaar van de schrijver?² Het komt voor dat er meer dan één soort in het Bijbelgedeelte voorkomt.
- Markeer signaalwoorden: want, omdat, daarom, sinds, zodat, maar, dus, enz.

---

² Het genre of het soort tekst bepaalt mee de manier waarop je de tekst best benadert. Zo lees je een wettekst anders dan een gedicht en een verhaal anders dan betogende brief.

- Markeer logische eenheden in de tekst (welke stukken horen bij elkaar?) eenheid in thema, tijd, plaats, gedachte, actie, enz.
- Noteer datgene wat je in de tekst je speciaal opvalt, dingen die onverwacht of ongewoon zijn, of die vragen/verbazing/onbegrip/irritatie bij je oproepen.
- Zijn er verwijzingen naar, of associaties met andere Bijbelteksten? Lees die teksten in hun context (niet alleen de verzen zelf) en vraag je af waarom ze hier worden aangehaald.
- Vind je iets in de tekst dat vragen oproept? Iets wat je irriteert, je verbaast of waar je moeite mee hebt? Schrijf het op!

2. Interpretatie

In deze fase probeer je de volgende vraag op te lossen: wat wil deze tekst communiceren? Wat betekenen alle observaties die je gemaakt hebt? Wat is de kerngedachte van deze tekst?

Centraal staat deze opdracht: Formuleer de betekenis van de tekst door antwoord te geven op de vraag wat de auteur met de tekst wil zeggen.

De volgende vragen kunnen je daarbij helpen:

- Formuleer vragen naar aanleiding van de dingen die je opvielen in de tekst.
- Formuleer vragen over de taalkundige en inhoudelijke relaties die je hebt gevonden. Bijvoorbeeld: waarom herhaalt de auteur dit woord? Waarom gebruikt hij dit contrast? Handige vragen zijn “waarom (...)?” en “wat is de betekenis van (...)?”
- Kijk nog eens naar de taalkundige en inhoudelijke relaties die je in de tekst hebt gevonden. Wat zijn de hoofdverbindingen en de hoofdonderwerpen in het gedeelte?
- Concentreer je op de cruciale vragen. Dat zijn vragen die (1) uit de tekst zelf voortkomen; (2) over een groot deel van het gedeelte gaan; en (3) te maken hebben met de hoofdgedachte van het tekstgedeelte.
- Probeer nu de vragen te beantwoorden. Maak daarbij in de eerste plaats gebruik van de tekst zelf, daarna van de directe context van de tekst binnen het Bijbelboek (m.a.w. de omliggende gedeeltes), daarna van de verwijzingen naar andere Bijbelgedeelten en tot slot van een Bijbels woordenboek, een commentaar, uitleg die in Bijbels wordt gegeven en andere hulpmiddelen.
- Stel jezelf de ‘big question’: Welke boodschap wil de auteur overdragen aan de oorspronkelijke lezers? Wat zijn volgens jou de hoofdpunten, of hét hoofdpunt van dit gedeelte? Waarom staat deze passage hier?
- Probeer de hoofdgedachte van de tekst samen te vatten in één zin.

3. Applicatie (toepassing)

In de laatste fase wordt nagedacht over het belang van de Bijbeltekst en de kerngedachte voor ons leven. Dat kan gaan om een praktische opdracht (iets wat gedaan moet worden) of om een transformatieve opdracht (iets wat veranderd moet worden) of om een informatieve opdracht (kennis die toeneemt), etc. Probeer je er niet te gemakkelijk vanaf te maken door enkel toepassingen te formuleren die je niet veel kosten. Weet dat de Bijbel primair geschreven is aan groepen mensen (volk en kerk), dus de opdrachten zijn doorgaans in de eerste plaats opdrachten die we samen moeten doen, de persoonlijke opdracht volgt hier veelal uit.

Centraal staat deze opdracht: Verbind het gedeelte met je eigen leven en de wereld waarin wij leven.

De volgende vragen kunnen daarbij helpen:

- Zie je verbanden tussen de tekst en je eigen leven en onze wereld? (Bijvoorbeeld: herken je je in een van de hoofdrolspelers in de tekst, waar raakt de boodschap van het gedeelte jouw leven?)
- Heb je het idee dat God specifiek tot jouw kring of tot jou spreekt met betrekking tot een aspect van jullie/jouw leven (studiedomein, studentencontext, studentenstad, kotleven, actualiteit, ...)?
- Zijn er concrete geboden, beloften, voorbeelden of anti-voorbeelden in de tekst die je iets te zeggen hebben?
- Zijn er concrete stappen die als reactie op dit gedeelte moeten gezet worden? Wees daarin eerlijk en duidelijk. (Neem zeker een agenda om zaken op te schrijven en kom hier op terug tijdens een volgende keer dat je elkaar als kring ontmoet)
- Komt hierin iets naar voren wat van belang is voor mijn relatie met andere mensen, voor onze kring, onze gemeente of onze samenleving?
- Zijn er dingen die we, individueel of als groep, concreet ter hand moeten nemen?
- Wat heeft deze tekst jullie/jou te zeggen over God?
- Heeft deze tekst iets te zeggen hoe ik leef, denk, handel als student? Werpt deze tekst een nieuw licht op mijn studiedomein en de vragen die daar spelen?

Lectio Divina

Een tweede methode die erg de moeite loont en die bij elke Bijbeltekst kan gebruikt worden, is de *lectio divina*. Dit is een eerder bezinnende, intuïtieve Bijbellezing. Soms benaderen we de Bijbel te kennisgericht en laten we God te weinig tot ons hart spreken. Deze methode is erg goed om dit tegen te gaan. Eén iemand leidt de kring. De anderen hebben geen Bijbel nodig, zij luisteren.

1. Lees de tekst eerst een keer voor. Doe dit rustig. Wees na het lezen van de tekst even stil zodat de tekst goed kan doordringen.
2. Zeg tegen de groep: “Denk tijdens de volgende lezing na of er iets is wat opvalt. Dat kan een woord, een zinsdeel of een zin zijn. Als er niets opvalt is dat geen probleem.”³ Lees de tekst een tweede keer hardop voor. Wees even stil en laat daarna iedereen om de beurt delen wat opviel (als er iets opviel). Wees als kringleider streng: laat de kringleden enkel kort delen wat opvalt en niets meer (dus ook geen uitleg erbij).
3. Geef je groep bij de derde lezing de vraag mee: “Vraag je nu eens af waarom dit opvalt. Heel vaak is dit omdat er een link is tussen de Bijbeltekst en ons leven. Is er een link met je leven? Opnieuw is het geen probleem als je geen link vindt.” Lees de tekst een derde keer. Wees even stil en laat daarna iedereen om de beurt kort delen wat de link is. Hou als kringleider in het oog dat de leden dit bondig doen. Grijp zo nodig in.
4. Zeg tegen de groep: “Is er iets wat God jou wil duidelijk maken met deze tekst? God spreekt nog altijd tot ons door de Bijbel en dat doet Hij misschien nu. Soms spreekt God niet onmiddellijk of begrijpen we Hem niet. Het is geen probleem als het (nog) niet duidelijk is of God iets wil zeggen en wat Hij wil zeggen.” Lees de tekst een vierde keer. Wees even stil en laat daarna iedereen om de beurt kort delen wat God hen wil zeggen met deze tekst. Hou opnieuw als kringleider in het oog dat de kringleden dit bondig doen.
5. Je kunt de tekst nog een vijfde keer lezen, maar dit hoeft niet. Neem uitgebreid de tijd om voor elkaar en wat er gezegd en gedeeld is te bidden.

---

³ Benadruk dit, zodat niemand zich ongemakkelijk voelt wanneer er niets opvalt. Dat kan ook gebeuren en dat is geen drama.

Deel I: Het Koninkrijk van God is als...

Parabels die beginnen met ‘Het Koninkrijk van God is als...’. Dit biedt een goed kader om na te denken over Koninkrijk van God, het belang ervan, sociale gerechtigheid, talenten, en jullie rol als studenten als burgers en ambassadeurs van dat Koninkrijk. Deze studies bieden ook kansen om samen te lezen met niet-gelovigen.

Matteüs 13: 44-58

Matteüs 22:1-15

Matteüs 25:1-13

1 // Matteüs 13: 44-58

Bijbelgedeelte

13⁴⁴Het is met het koninkrijk van de hemel als met een schat die verborgen lag in een akker. Iemand vond hem en verborg hem opnieuw, en in zijn vreugde besloot hij alles te verkopen wat hij had en die akker te kopen.

⁴⁵Ook is het met het koninkrijk van de hemel als met een koopman die op zoek was naar mooie parels.⁴⁶Toen hij een uitzonderlijk waardevolle parel vond, besloot hij alles te verkopen wat hij had en die te kopen.

⁴⁷Het is met het koninkrijk van de hemel ook als met een sleepnet dat in een meer werd geworpen en waarmee allerlei soorten vis werden gevangen.⁴⁸Toen het net vol was, trok men het op de oever en gingen men zitten om de goede vis in kuipen te doen; de slechte vis werd weggegooid.⁴⁹Zo zal het gaan bij de voltooiing van deze wereld: de engelen zullen eropuit trekken en de kwaadwilligen van de rechtvaardigen scheiden,⁵⁰en ze zullen hen in de vuuroven werpen, waar ze zullen jammeren en knarsetanden.

⁵¹Hebben jullie dit alles begrepen?' 'Ja,' antwoordden ze.⁵²Hij zei hun: 'Zo lijkt iedere schriftgeleerde die leerling in het koninkrijk van de hemel is geworden op een huismeester die uit zijn voorraadkamer nieuwe en oude dingen tevoorschijn haalt.'

⁵³Toen Jezus deze gelijkenissen had uitgesproken, verliet hij die plaats.⁵⁴Hij kwam aan in zijn vaderstad en gaf de bewoners onderricht in hun synagoge, zodat ze stomverbaasd waren en zeiden: 'Hoe komt hij aan die wijsheid en hoe kan hij die wonderen doen?'⁵⁵Hij is toch de zoon van de timmerman? Maria is toch zijn moeder, en Jakobus en Josef en Simon en Judas, dat zijn toch zijn broers?⁵⁶En wonen zijn zusters niet allemaal bij ons? Waar heeft hij dat alles dan vandaan?'⁵⁷En ze namen aanstoot aan hem. Maar Jezus zei tegen hen: 'Nergens wordt een profeet zo miskend als in zijn eigen stad en in zijn eigen familie.'⁵⁸En hij verrichtte daar niet veel wonderen, vanwege hun ongelof.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Jezus' volgelingen worden in het NT geregeld burgers van Gods koninkrijk genoemd. Daar wordt ook steeds aan verbonden dat God dat koninkrijk verder wenst uit te breiden en daar die burgers bij inschakelt. In deze Bijbelstudie gaan we dieper in op wat het koninkrijk van God inhoudt.

Kerngedachte

Niets is zo kostbaar als het koninkrijk van de hemel/God.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens ‘inleiding’, ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen. Daarna kan je ‘de achtergrondinfo’ doornemen ter verdieping, zodat je daarna je kringstudie kan voorbereiden.

Inleiding

- Wat weet jij (al) over het koninkrijk van God/de hemel? Schrijf het op een stuk papier zodat je achteraf kan kijken wat je al dan niet hebt bijgeleerd.
- Bekijk ook de context waarin dit stukje tekst zich bevindt. Je kan daarvoor de filmpjes van the Bible Project raadplegen: <https://youtu.be/3Dv4-n6OYGI> en <https://youtu.be/GGCF3OPWN14>
- Daarnaast is het ook handig om meer informatie over het genre, namelijk parabels, op te zoeken. Ook hierover heeft the Bible Project een interessant filmpje gemaakt: https://youtu.be/XX-aAg4_U2Q

Lezen

- Zijn er dingen in de tekst die opvallen, verbazen, vragen opwekken, ...?
- Wat is de structuur van het stukje tekst? Welke onderverdelingen zou jij maken?
- Welke overeenkomsten/verschillen zijn er tussen de verschillende parabels?
- Wie is aan het woord en tegen wie wordt er gesproken? Bekijk daarvoor ook het hele hoofdstuk.

Begrijpen

- Wat bedoelt Jezus met elke parabel?
- Wat is het genre? En waarom gebruikt Jezus dit genre?
- Waarom gebruikt Jezus net deze beelden (parel, visnet, akker, ...)?

Toepassen

- Welke lessen haal je uit de verschillende parabels?
- Wat is het kostbaarste in jouw leven? En waarom is dat zo?
- Wat heeft ‘jouw schat’ je gekost?
- De mensen uit Jezus’ vaderstad verwerpen Zijn leer omdat Hij ‘maar’ een timmermanszoon is. Ben jij ook ooit verworpen omdat je ‘maar’ zus of zo was? Weet dat je een geliefde zoon/dochter bent van God en Hij heeft je lief zoals je bent!
- Welke beelden zou Jezus nu gebruiken? Welke beelden zou jij nu gebruiken om het koninkrijk van God te delen met vrienden, studiegenoten?
- Wat zegt je familie/je medestudenten/je dorpelingen van jouw geloof in Jezus?
- Hoe kan jij het koninkrijk van God binnen jouw studiedomein/studentenstad tonen?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinformatie

Jezus vertelde in parabels, maar niet iedereen begreep die altijd. Denk aan de uitspraak “wie oren heeft, moet ook goed luisteren!” (Mattheüs 11:15 in HTB). Bid voor je begint met je kring dat jullie oren en harten mogen open staan voor Gods woord.

Lezen: achtergrondinformatie

Het gedeelte kan opgesplitst worden in twee delen: in deel 1 komen de parabels van Jezus' aanbod (13:44-52) en in deel 2 krijgen we een reactie te zien van de omgeving op de parabels (13:53-58).

Begrijpen: achtergrondinformatie

De eerste twee parabels gaan over de waarde van het koninkrijk van God. Het wordt vergeleken met een kostbare schat en een unieke parel. Kortom, het koninkrijk van God is het meest waardevolle wat je maar kan vinden/hebben. Het verschil tussen de twee parabels is, echter, dat de ene man het koninkrijk toevallig vindt en de andere man er actief naar op zoek gaat. Belangrijk hierbij is dat de focus ligt op hoe waardevol het koninkrijk is en niet op hoe je het kan werven. Het koninkrijk van God is een genadegeschenk van God, je kan het niet verdienen/kopen.

De derde parabel richt zich op het oordeel, wanneer Jezus terugkomt en de rechtvaardigen van de onrechtvaardigen worden gescheiden. Als dienaars van het koninkrijk van God is het onze taak om dat koninkrijk uit te breiden, maar het is God die op het einde zal oordelen.

In de vierde, en laatste, parabel vertelt Jezus wat we moeten leren, namelijk wat er in het Oude Testament (de oude dingen) en wat er in het Nieuwe Testament (de nieuwe dingen) staat. Let op: in die tijd bestond er geen Oud en Nieuw Testament: je had de Thora en de profeten (wat we nu Oud Testament noemen) en je had de dingen die Jezus vertelde, die pas later zijn opgeschreven door zijn leerlingen. Als dienaars van het koninkrijk van de hemel is het dus onze taak om beide te kennen en beide door te vertellen.

bron: <https://bible.org/seriespage/2-parables-matthew-13>

Toepassen: achtergrondinformatie

Nu je het tekstgedeelte begrijpt, is het belangrijk om de lessen daaruit ook toe te passen. Je kan daarvoor de vragen gebruiken die hierboven staan of zelf vragen bedenken. Vanuit de kerngedachte kan je je afvragen hoe waardevol het koninkrijk van God voor jou is en hoeveel het je mag kosten. Daarnaast kan je nadenken over je functie als dienaar van het koninkrijk van God. Denk dan ook eens na hoe dat in de praktijk er uitziet en hoe je dat kan laten zien in je studiedomein en je studentenstad.

Naar de kringavond

Als je alles doorlopen hebt en het tekstgedeelte goed begrijpt, kan je nu overgaan naar hoe je het naar de leden gaat brengen. In de inleiding van de bundel staan twee methodes die je kan gebruiken, maar je kan ook voor een andere werkvorm kiezen. Als je kring graag creatief bezig is, kan je misschien de parabellen visualiseren door er bijvoorbeeld een strip van te maken. Je kan ook de kring in twee verdelen en de ene groep de parabellen en de andere groep de reactie van de dorpelingen in Jezus' vaderstad laten voorbereiden om dan elkaars bevindingen te delen.

2 // Matteüs 22: 1-14

Bijbelgedeelte

22¹Daarop vertelde Jezus hun opnieuw een gelijkenis:²‘Het is met het koninkrijk van de hemel als met een koning die een bruiloftsfeest gaf voor zijn zoon.³Hij stuurde zijn dienaren eropuit om de bruiloftsgasten uit te nodigen, maar die wilden niet komen.⁴Daarna stuurde hij andere dienaren op pad met de opdracht: “Zeg tegen de genodigden: ‘Ik heb een feestmaal bereid, ik heb mijn stieren en het mestvee laten slachten. Alles staat klaar, kom dus naar de bruiloft!’”⁵Maar ze negeerden hen en vertrokken, de een naar zijn akker, de ander naar zijn handel.⁶De overigen namen zijn dienaren gevangen, mishandelden en doodden hen.⁷De koning ontstak in woede en stuurde zijn troepen eropaf, hij liet de moordenaars ombrengen en hun stad in brand steken.⁸Vervolgens zei hij tegen zijn dienaren: “Alles staat klaar voor het bruiloftsfeest, maar de gasten waren het niet waard genodigd te worden.⁹Ga daarom naar de toegangswegen van de stad en nodig voor de bruiloft iedereen uit die je tegenkomt.”¹⁰De dienaren gingen de straat op en brachten zo veel mogelijk mensen samen, zowel goede als slechte. En de bruiloftszaal vulde zich met gasten voor de maaltijd.¹¹Toen de koning binnenkwam om te zien wie er allemaal aanlagen, zag hij iemand die zich niet in bruiloftskleren gestoken had,¹²en hij vroeg hem: “Vriend, hoe ben je hier binnengekomen terwijl je niet eens een bruiloftskleed aanhebt?” De man wist niets te zeggen.¹³Daarop zei de koning tegen zijn hofdienaars: “Bind zijn handen en voeten vast en gooi hem eruit, in de uiterste duisternis, waar men jammert en knarsetandt.”¹⁴Velen zijn geroepen, maar slechts weinigen uitverkoren.”

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Jezus laat middels deze parabel zien dat enkel uitgenodigd zijn om deel te hebben aan Zijn koninkrijk niet afdoende is. Doen alsof je erbij hoort zonder werkelijk de invloed van Christus toe te laten in je leven is niet de weg. Om influencers te worden in de wereld om ons heen moeten we ten volle deelnemen aan het leven dat Christus brengt.

Kerngedachte

Jezus vertelt een verhaal met een scherpe ondertoon over wie wel en wie niet tot het koninkrijk van de hemel behoren.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

Inleiding

- Neem even de tijd om na te denken over de (geloofs)gemeenschappen waar je deel vanuit maakt. Welke mensen vallen buiten de groep?
- Om de context te begrijpen van het tekstgedeelte kan het helpen de filmpjes van 'the Bible Project' over het boek Matteüs te kijken. (<https://bibleproject.com/explore/video/matthew>) Vooral deel 2 is van toepassing.

Lezen

Dit verhaal van Jezus is één van de vele verhalen over het koninkrijk van de hemel. Ieder verhaal legt de nadruk anders, waardoor de reeks van verhalen een steeds duidelijker beeld geven van het geheel. Probeer dit verhaal allereerst als opzichzelfstaand te behandelen alvorens je in de context te verdiepen.

- Wat valt je op in de tekst?
- Welke aspecten roepen emotie bij je op?
- Welke contrast(en) worden duidelijk?
- Welke onderdelen kent het verhaal?

Lees nu de aanloop naar het verhaal, vanaf hoofdstuk 21. Schrijf op welke verhalen de opmaat vormen tot hoofdstuk 22.

- Wie was Jezus' publiek?
- Hoe zag de context eruit waarin Jezus het verhaal over het bruiloftsfeest vertelt?
- Wat kom je over de gemoedstoestand van de toehoorders te weten?

Begrijpen

- Wie lijkt Jezus aan te spreken met de eerste groep genodigden?
- Hoe reageert de eerste groep genodigden?
- Waarom komen zij niet opdagen?
- Waarom worden de dienaren naar de toegangswegen van de stad gestuurd?
- Hoe zou je het contrast beschrijven tussen de eerste genodigden, de man zonder bruiloftskleed en de uiteindelijke, geklede aanwezigen?
- Wat lijkt Jezus te willen zeggen met dit verhaal?

Toepassen

- Waar zou Jezus ons heen sturen als we mensen moesten uitnodigen die zich bij de toegangswegen van de stad bevinden?
- Hoe zou je uitnodigend kunnen zijn naar de mensen die zich aan de marge bevinden in bijvoorbeeld je universiteit (schoonmakers, technisch en logistiek personeel), wijk of stad?
- Waar herken je hypocrisie in de wereld om je heen? Denk aan je universiteit, lokaal stadsbestuur, je kerk of vriendengroep.
- Zie je ook hypocrisie in je eigen leven? Daar waar je anderen geneigd bent de maat te nemen, maar er zelf niet naar handelt?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinfo

Het boek Matteüs kent zeven delen. De gelijkenis van het bruiloftsfeest staat in het laatste deel voor de opmaat naar Jezus' sterven en opstanding. Dit gedeelte, vanaf hoofdstuk 21 t/m 25, belicht de confrontatie tussen de bestaande machten en de macht van Jezus.⁴ Jezus die op een ezel Jeruzalem binnenrijdt, schoon schip maakt in de tempel, en vervolgens geconfronteerd wordt met de vraag: wie denk je wel niet dat je bent (21:23). In de confrontatie met de schriftgeleerden, die zich de uitverkorenen wanen, vertelt Jezus een aantal gelijkenissen die niet in goede aarde vallen en leiden tot een samenzwering om Jezus om te brengen.

Een terugkerend thema in Matteüs is het ter discussie stellen van de vanzelfsprekendheid van het uitverkoren zijn van het volk Israël. En dan met name zij die zich strak aan alle geboden houden. Dit is niet vreemd, aangezien Matteüs als belastinginner zelf een 'outcast' was. Hij was, waarschijnlijk tegen de verwachting in, zélf geroepen door Jezus. Het is om die reden niet verwonderlijk dat hij in veel verhalen de redding beschrijft van niet-Joden, zieken, onreinen en andere gemarginaliseerden. Dat zien we ook terug in de twee verhalen over de wonderbare spijziging: in het ene verhaal bestaat de menigte uit Joden en in het andere verhaal uit niet-Joden (Matt. 14-15). Wat Matteüs dus wil zeggen is dat Jezus gekomen was voor Joden en niet-joden.

Lezen: achtergrondinfo

- Vers 7 over de reactie van de koning op de moordenaars is mogelijk toegevoegd na de verwoesting van Jeruzalem in 70 AD.⁵
- Een soortgelijke parabel komt voor in Lukas 14:15-24. In deze passage wordt er explicieter gesproken over de redenen waarom de eerste gasten niet op de uitnodiging ingaan. Daarnaast ontbreekt de passage over de feestgast zonder feestkledij.
- Het was niet ongebruikelijk dat gasten twee maal werden uitgenodigd voor een bruiloft. De eerste maal diende als een eerste inventarisatie, vooral om te bepalen hoeveel eten er klaar gemaakt moest worden. De tweede uitnodiging werd dan gedaan nadat alles gereed was gemaakt.⁶
- In sommige gevallen werd er door de gastheer in bruiloftskledij voorzien; waarschijnlijk vooral als de gastheer zeer vermogend was (zie bijvoorbeeld Gen. 45:22, Est. 6:8-9, 2 Kon. 5:22). In dit geval lijkt dat ook zo te zijn; de mensen die zich bevonden op en rond de toegangsweg hadden namelijk hoogst waarschijnlijk geen bruiloftskleren aan of bij zich.

Begrijpen: achtergrondinformatie

- Het afwijzen van een uitnodiging voor een bruiloftsfeest zonder geldige reden was een grove belediging voor de gastheer. De gastheer, in dit geval een beeld van God, doet desondanks een tweede poging de genodigden te bereiken, maar stuit zelfs op

---

⁴ The Bible Project - <https://bibleproject.com/explore/video/matthew-1-13/>

⁵ N.T. Wright - Matteüs voor iedereen deel 2, p. 99

⁶ Reitsma - 'Onvoorstelbaar', 2010, 6e druk 2017
Easton's Bible Dictionary - Banquet <https://www.blueletterbible.org/search/dictionary/viewtopic.cfm?topic=ET0000434>

bruut verzet. In de context van het Midden-Oosten (ook nu nog) is dit volstrekt ongehoord en voor iedere toehoorder destijds was dit volkomen duidelijk.⁷

- Jezus refereert vaak aan zichzelf als de bruidegom, zie bijvoorbeeld Mar. 2:9, Matt. 9:15, Luk. 5:35, Matt. 25 en Op. 19:7.
- De uitnodiging aan de mensen die zich rond de toegangsweg bevinden is een gevolg van de afwijzing van de uitnodiging door de eerste lichte gasten. Dit is in lijn met wat Paulus zegt in Romeinen 11:11: *“Maar nu vraag ik weer: ze (de Joden, red.) zijn toch niet gestruikeld om ten val te komen? Dat in geen geval, maar door hun overtreding konden de heidenen worden gered en daarop moesten zij afgunstig worden.”*
- Opvallend aan dit verhaal t.o.v. het soortgelijke verhaal in Lucas is het oordeel over de man zonder bruiloftskleren. Gegeven de waarschijnlijkheid dat de koning in kledij voorzag, betekent dit dat de man een bewuste keuze heeft gemaakt de kleren niet aan te trekken en zich in sfeer te voegen bij de rest van de gasten. De betekenis van de kleding kan mogelijk gevonden worden in Openbaring 19:7-8: *“7 Laten we blij zijn en jubelen, laten we hem de eer geven! Want de bruiloft van het lam is gekomen en zijn bruid staat klaar.8 Zij mag zich kleden in zuiver, stralend linnen.’ Want dit linnen staat voor al het goede dat gedaan is door de heiligen.”*
- Daar waar in het eerste deel van de parabel een oordeel geveld wordt over een groep, gaat het in het tweede deel over een individueel oordeel. Het gedrag en de keuzes van een individu doen er toe.⁸ Dit weerspiegelt Jezus’ woorden in Matt. 7:21: *“Niet iedereen die ‘Heer, Heer’ tegen mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader.”* Zie ook het vorige punt.
- Vervallen we dan niet tot ‘redding door werken’? De aanklacht tegen de man staat in het teken van hypocrisie⁹, in de lijn van de woorden van Jesaja die Jezus in Matt. 15:8-9 aanhaalt: *“8 Dit volk eert mij met de lippen, maar hun hart is ver van mij; 9 tevergeefs vereren ze mij, want ze onderwijzen hun eigen leer, voorschriften van mensen.”* Een vooruitblik naar vers 37 in Matt. 22 laat zien dat uiterlijk vertoon niet hetgeen is waar het om gaat: *“Meester, wat is het grootste gebod in de wet? 37 Hij antwoordde: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw verstand.38 Dat is het grootste en eerste gebod.39 Het tweede is daaraan gelijk: heb uw naaste lief als uzelf.”*
- Het oordeel over de man zonder bruiloftskledij klinkt bijzonder hard en maakt je wellicht ongemakkelijk. Het contrast tussen de vrolijke klanken van de bruiloft en het tandengeknars in de buitenste duisternis mag duidelijk zijn. Als mensen zich bewust afkeren van de schoonheid van het goede, dan is er geen ander alternatief dan de duisternis.¹⁰ Er is immers geen andere bron van al het goede dan God alleen.

Toepassen: achtergrondinformatie

- Volgens theoloog Peter Rollins zijn we al te zeer geneigd ons te identificeren met hen die in een verhaal er goed vanaf komen¹¹, zoals in dit geval de bruiloftsgasten die, gekleed in de juiste kledij, zich tegoed doen aan een prachtige maaltijd. Echter hebben we soms meer gemeen met hen die bekritiseerd worden in een tekstgedeelte. Dit verhaal biedt een aantal uitgangspunten om hier over na te

---

⁷ Reitsma - ‘Onvoorstelbaar’, 2010, 6e druk 2017
ESV Study Bible 2007, p. 1868

⁸ Commentaar op Matt. 22 door Jamieson, Fausett & Brown -https://www.blueletterbible.org/Comm/jfb/Mat/Mat_022.cfm

⁹ Commentaar op Matt. 22 door Matthew Henry - https://www.blueletterbible.org/Comm/mhc/Mat/Mat_022.cfm?a=951001

¹⁰ N.T. Wright - Matteüs voor iedereen deel 1, p. 168

¹¹ Peter Rollins - De orthodoxe ketter, p. 22

denken. Hoe beantwoord je zelf de uitnodiging van Christus? En wat doet het met je, wetende dat je de tafel deelt met hen die deze wereld niet zelden als ongewenst beschouwt? Sta je uitnodigend tegenover hen, zoals je zou zijn tegenover een goede vriend? Beschouw je hen werkelijk als je naasten?

- Het aantrekken van het bruiloftskleed staat symbool voor de verandering die we als mensen dienen te ondergaan als we ons voegen bij Gods Koninkrijk. We gaan meer op Christus lijken; worden meer mens zoals God de Mens ooit bedacht. Dit staat dikwijls in schril contrast met bepaalde mensbeelden in de Westerse maatschappij. 'Zo ben ik nu eenmaal' of 'ik ben wie ik me voel' zijn veelgehoorde voorbeelden. Het christelijk mensbeeld is fundamenteel anders daar het de oorsprong voor identiteit buiten onszelf legt, namelijk in de persoon van Christus. Als we meer willen worden wie we werkelijk zijn, moeten we naar Hem kijken.

Naar de kringavond

Hoe begin je als kringleider nu aan je kringvoorbereiding m.b.v. de kringbundel?

- Stel - na grondige zelfstudie van de tekst - je doel voor je kring vast: wat is de hoofdboodschap van de Bijbeltekst en van je kringopzet?
- Hoe link jij dit verantwoord aan het jaarthema?
- Heb je de Bijbeltekst grondig gelezen, doorheen 'lezen', 'begrijpen' en 'toepassen' en zie je hierin een lijn?
- Heb je de achtergrondinfo doorworsteld? Dan ben je nu klaar om te beginnen aan de voorbereiding van je werkvormen en vragen voor je kringstudie. We raden sterk aan om 'lezen', 'begrijpen' en 'toepassen' als hoofdstructuur te nemen voor je kringopbouw, want dat is een basisvoorwaarde voor een verantwoord gebruik van de Bijbel en het bereiken van je doel voor je kringstudie.

Om het verhaal tot zijn recht te laten komen kun je het behandelen in twee delen, waarbij je de methode van observeren-interpreteren-toepassen per deel geheel doorloopt. De gegeven achtergrondinformatie in combinatie met de vragen in de handleiding kun je dan opsplitsen in twee delen. Op deze manier is het wellicht makkelijker om het gesprek scherp te houden.

De toepassingsvragen voor deel één kan je toespitsen op onze houding richting de mensen in de marge, zoals beschreven in de handleiding. Waar komen we hen tegen in onze eigen wereld? Hoe treden we hen tegemoet? Zien we hen werkelijk als onze naasten, de mensen met wie we tot in eeuwigheid zullen samenleven?

De toepassingsvragen voor het tweede deel kan je toespitsen op twee zaken. Allereerst op hypocrisie: waar zien we dat in de wereld om ons heen, in onze kerken en studentengroepen? Komen we dat ook tegen in ons eigen leven? Zo ja, hoe kunnen we dat in liefde bij elkaar ontmaskeren? De tweede focus kan liggen op het gegeven dat een binnentreden in Gods Koninkrijk onherroepelijk gepaard dient te gaan met verandering in ons eigen leven. Een verandering die gericht is op ons meer op Jezus te laten lijken; meer mens worden zoals God ons ooit bedoeld heeft (zie ook het laatste punt in de verduidelijking onder het punt 'toepassen'). Hoe geef je dat als kring handen en voeten? Ben je aanspreekbaar voor elkaar?

Je kunt aan het einde van de studie een tijd van gebed nemen gericht op de toepassingsonderwerpen. Voor wat betreft het eerste punt kun je het gebed van Franciscus

gezamenlijk hardop uitspreken¹², luisteren¹³ of zingen. Voor wat betreft het tweede aspect kun je een tijd nemen van verootmoediging, bijvoorbeeld door het belijden van persoonlijke of gemeenschappelijke hypocrisie, te vragen om zichtbaar te maken waar we blinde vlekken hebben of in stilte, in Gods aanwezigheid, te reflecteren op dit punt.

---

¹² https://nl.wikipedia.org/wiki/Gebed_van_Franciscus

¹³ https://www.youtube.com/watch?v=rD33W6vVpNI&ab_channel=TemeculaValleyChamberSingers-Topic

3 // Matteus 25: 1-13

Bijbelgedeelte

25 Dan zal het met het koninkrijk van de hemel zijn als met tien meisjes die hun olielampen hadden gepakt en eropuit trokken, de bruidegom tegemoet.¹Vijf van hen waren dwaas, de andere vijf waren wijs.²De dwaze meisjes hadden wel hun lampen gepakt, maar geen extra olie.³De wijze meisjes hadden behalve hun lampen ook olie in kruiken bij zich.⁴Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal slaperig en dommelden ze in.⁵Midden in de nacht klonk er luid geroep: “Daar is de bruidegom! Kom, ga hem tegemoet.” Dat wekte de meisjes en ze brachten hun olielampen in orde.⁶De dwaze meisjes zeiden tegen de wijze: “Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan al uit.” De wijze meisjes antwoordden: “Nee, straks is er nog te weinig voor ons en jullie samen. Zoek liever een verkoper en koop zelf olie.”⁷Terwijl zij op olie uit waren, arriveerde de bruidegom, en zij die klaarstonden gingen met hem naar binnen voor het bruiloftsfeest, waarna de deur gesloten werd.⁸Enige tijd later kwamen ook de andere meisjes. Ze riepen: “Heer, heer, laat ons binnen!”⁹Maar hij antwoordde: “Ik ken jullie werkelijk niet.”¹⁰Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip hij komt.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Jezus maakt Zijn vrienden hier iets duidelijk over het koninkrijk van God, maar vooral leert Hij hen iets over hoe hun leven er uit zou moeten zien als ze dat koninkrijk daadwerkelijk verwachten. Hij zegt echter niet gewoon waar het op staat, Hij gebruikt een analogie uit het dagelijkse leven. De personages die Hij opvoert en de spanning die Hij aan de hand van die personages opbouwt, creëren een reflectief en activerend effect op de toehoorders/lezers.

Kerngedachte

Jezus praat over de (toe)komst van het Koninkrijk van God in een waarschuwend beeld: Tien bruidsmisjes bereiden zich voor op de aankomst van een bruidegom op het feest in zijn huis. Vijf doen dat op verstandige wijze, vijf zijn niet ten volle klaar. Dat heeft consequenties wanneer de bruidegom uiteindelijk arriveert.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens ‘inleiding’, ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen. Daarna kan je ‘de achtergrondinfo’ doornemen ter verdieping, zodat je daarna je kringstudie kan voorbereiden.

Inleiding

- Misschien ben je onlangs te gast geweest op een trouwfeest, misschien droom je zelf wel eens over hoe jouw trouwfeest er uit zal zien. Denk even na: hoeveel mensen hebben een taak te vervullen op een trouwdag? (burgerlijke trouw - inzegeningdienst - feest). Denk bij al die taken ook even na wat de impact op het feest zou zijn als diegene die verantwoordelijk is om de één of andere reden verstek laat gaan. (5 min)
- Neem een blad papier en verdeel het in twee kolommen. Schrijf op de ene helft 'toekomst van de wereld'. Hoe ziet die toekomst eruit, afgaand op wat je de afgelopen tijd opgepikt hebt in de actualiteit? Denk bijvoorbeeld aan het klimaat, migratie, de meest recente pandemie, ... Schrijf een tiental kernwoorden die in je opkomen neer. Neem de tijd om even na te denken over de volgende vragen. Hoe bereiden wij ons als samenleving wel of niet voor op de toekomst die we verwachten? Hoe bereid jij je daar wel of niet op voor? Schrijf nu op de tweede helft 'toekomst van het Koninkrijk van God'. Hoe ziet die toekomst er volgens jou uit? Schrijf ook hier een tiental kernwoorden die in je opkomen neer. Neem daarna de tijd om over dezelfde twee vragen na te denken. Hoe bereiden wij ons als kerk (in de brede zin) wel of niet voor op die toekomst? Hoe bereid jij je daar wel of niet op voor? Tot slot: zie je gelijkenissen of verschillen in hoe we ons voorbereiden op de toekomst in beide denklijnen? (15 à 20 min)
- Bekijk de video van the Bible Project over Mattheus 14 - 28 (<https://youtu.be/GGCF3OPWN14>), zeker vanaf minuut 3:10).
- Neem zeker de tijd om te bidden voor je begint. Vraag God om door Zijn Woord te spreken in je hart.

Lezen

- Wat valt op in de tekst?
- Wat zegt de tekst over de wijze meisjes?
- Wat zegt de tekst over de dwaze meisjes?
- De bruidegom neemt in deze passage maar één keer een actieve rol in. Welke woorden gebruikt hij daarbij?

Begrijpen

- Wat onderscheidt de wijze van de dwaze meisjes?
- Wat is het belang van de taak van de meisjes?
- Kan je vanuit je antwoord op de vorige vraag ook een verklaring bedenken voor de reactie van de wijze meisjes op de vraag die hen gesteld wordt door de dwaze meisjes?
- Wat is de mogelijke impact van de manier waarop de meisjes zich voorbereid hebben voor het feest?
- Wat zijn de gevolgen voor de meisjes zelf?
- Wat zegt de reactie van de bruidegom over de al dan niet getroffen voorbereidingen?
- Zie jij een verband tussen de woordkeuze van de bruidegom en de gebeurtenissen?
- Hoe zou je 'waakzaamheid' definiëren op basis van dit Bijbelgedeelte?

- Waarom zou Jezus kiezen voor dit beeld om Zijn punt te maken?

Toepassen

- Heb je zelf ooit een situatie meegemaakt waarbij je achteraf moest concluderen dat je een ‘dwaas meisje’ geweest was? Hoe voelde dat? Kwam je daarbij spreekwoordelijk ook voor een gesloten deur te staan, of mocht je toch nog binnenkomen?
- Heb je jezelf ooit in een situatie bevonden waarbij je als ‘wijs meisje’ een vraag kreeg van een ‘dwaas meisje’? Wat was je instinctieve reactie? Hoe heb je effectief gereageerd? Hoe voelde dat?
- Welk hedendaags beeld zou jij gebruiken als je de waarschuwing die Jezus hier geeft zou willen verduidelijken? Kan je zelf een actueel beeld bedenken dat de waarschuwing die Jezus hier aan Zijn vrienden door kan geven - een beeld dat je zelf zou kunnen gebruiken in een gesprek met vrienden?
- Als je de waarschuwing die Jezus aan Zijn leerlingen geeft zelf ter harte wil nemen, hoe moet je ‘waakzaam’ dan begrijpen? Waarop wacht je? Wat doe je zelf of wat zou je zelf kunnen doen, in afwachting?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinformatie

Het evangelie van Matteüs is geschreven omstreeks 70 à 80 n. C., vermoedelijk door Matteüs. Op dat moment was het evangelie van Marcus al in omloop in geschreven vorm. Verder werd de jonge traditie vooral oraal overgeleverd. Matteüs gebruikt het materiaal van Marcus, maar vult het aan en kiest voor een andere manier om het verhaal te structureren.

Matteüs richt zich op een publiek met een joodse achtergrond. Met name de gespannen relatie tussen Jezus en de joodse religieuze en maatschappelijke elite krijgt veel aandacht. Een treffend voorbeeld is het begin van het gedeelte waar de passage die je bestudeert deel van uitmaakt: in Matt. 23 verlaat Jezus de tempel. Zijn leerlingen wijzen Hem op de grootsheid van de tempel, waarop Jezus voorzegt dat de tempel verwoest zal worden. Zijn reactie is in feite een oordeel over het joodse establishment: de verwoesting van de tempel die Jezus voorzegt impliceert natuurlijk ook het verdwijnen van de maatschappelijke positie van het tempelpersoneel. Kort voor Matteüs zijn evangelie op schrift stelt, is de tempel ook daadwerkelijk verwoest door de Romeinen als reactie op een opstand tegen het Keizerrijk.¹⁴

Matteüs organiseert het onderwijs van Jezus in het evangelie dat hij schreef grotendeels in vijf clusters, met als overkoepelend thema het ‘Koninkrijk van God’. In de hoofdstukken 5 tot 7, de zogenaamde Bergrede, gaat het over de ethiek van het Koninkrijk van God, in hoofdstuk 10 over de missie van het Koninkrijk van God, in hoofdstuk 13 over de aanwezigheid van het Koninkrijk van God, in hoofdstuk 18 over tucht en vergeving. De hoofdstukken 23 - 25 tenslotte vormen het sluitstuk, waarin het gaat over de toekomst van het Koninkrijk van God: het wachten op de Messias, de terugkeer van de Messias en het oordeel dat de Messias zal vellen. In de passage die je nu bestudeert, gaat het specifiek over het wachten op de Messias en over Zijn terugkeer. Het loont zeker de moeite de hele cluster (de hoofdstukken 23 tot 25) eens door te lezen om te zien hoe de passage daarin kadert.¹⁵

¹⁴ Keener, S. IVP Bible background commentary: New Testament. p. 43 - 45; ESV Global Study Bible s.p. (introduction to Matthew)

¹⁵ Idem

Lezen: achtergrondinformatie

- Olielampen, kruiken met olie: Traditioneel werden huwelijken later op de dag gesloten. De plechtigheden liepen dan uit in een feest later op de avond. In een tijd zonder straatverlichting en in een context waarbij een huwelijk een zaak van de hele gemeenschap was, waardoor delen van de ceremonie plaatsvonden in het huis van familie van de bruid, in het huis van de bruidegom, maar ook op straat, was voldoende licht essentieel. De bruidsmeisjes waren verantwoordelijk voor de verlichting bij de thuiskomst van de bruidegom. De NBV kiest hier voor 'olielampen', maar de meeste commentaren hebben het over fakkels. Om de zoveel tijd moesten daaraan nieuwe, in olie gedrenkte doeken aan bevestigd worden om ze langer te laten branden.¹⁶
- De bruidegom tegemoet: De huwelijkssluiting vond doorgaans plaats in het huis van de familie van de bruid. Daarna begaf de bruid zich, vergezeld van haar bruidsmeisjes, naar het huis van de bruidegom. Daar wachtte het gezelschap op het moment waarop de bruidegom alle publieke formaliteiten afgehandeld had en klaar was voor het feest. Dat vond plaats in zijn huis. Een andere mogelijkheid is dat het huwelijk gesloten werd in het huis van de familie van de bruid en dat het hele gezelschap daarna in één beweging naar het huis van de bruidegom trok.¹⁷ Zoals gezegd was het de taak van de bruidsmeisjes om ervoor te zorgen dat er op het juiste moment voldoende licht was, zodat iedereen de thuiskomst van de bruidegom kon zien.

Voor een hedendaagse illustratie van zo'n huwelijk waarbij het hele trouwgezelschap van het huis van de familie van de bruid naar het huis van de bruidegom en naar het feest trekt: denk aan de manier waarop Islamitische huwelijken vaak gevierd worden, zeker in grote steden zoals Gent, Antwerpen, Brussel, etc.: tromgeroffel en gedans op de straat voor het huis van de bruid, trouwstoet met chique auto's en veel getoeter, etc.

- In slaap: de meeste commentatoren zijn het erover eens dat dit geen beeld is voor een geestelijke toestand, maar gewoon een praktisch gegeven: een rustmoment in afwachting van het eigenlijke feest, dat volgens de traditie 7 dagen duurde.¹⁸
- Straks is er te weinig: Je zou kunnen verwachten dat het geen probleem zou zijn om even de olievoorraad te herverdelen. Dat gaat echter voorbij aan het praktische aspect van de taak die de bruidsmeisjes hebben: het is belangrijk dat er voldoende licht is, maar het is evenzeer belangrijk dat het licht lang genoeg aan kan blijven.¹⁹
- Zoek liever een verkoper: Dit advies van de wijze meisjes en het feit dat er gevolg aan wordt gegeven, maakt het aannemelijk dat het huwelijk in een stedelijke omgeving plaatsvond: in een dorp zou er geen handelaar meer zijn die op dit moment van de dag aan het werk was, in een stad(je) is dit waarschijnlijker.²⁰

---

¹⁶ https://online.studiebijbel.nl/a/?gclid=Cj0KCQjw7pKFBhDUARIsAFUoMDZbiSABpWW2_TpukxeoEqg_vfQKJJJrtTAsBidpmy8085XSGR49vU0aApK9EALw_wcB#bWFpbi8xMDAwMDA1LzQwLzEwMDA5MDEvMS8yLzk1NC8yNS9mYWxzZS9mYWxzZS9jb21tZW50YXJ5L1NCQ05U, laatst bezocht op 06/08/2021

¹⁷ https://online.studiebijbel.nl/a/?gclid=Cj0KCQjw7pKFBhDUARIsAFUoMDZbiSABpWW2_TpukxeoEqg_vfQKJJJrtTAsBidpmy8085XSGR49vU0aApK9EALw_wcB#bWFpbi8xMDAwMDA1LzQwLzEwMDA5MDEvMS8yLzk1NC8yNS9mYWxzZS9mYWxzZS9jb21tZW50YXJ5L1NCQ05U, laatst bezocht op. 06/08/2021; IVP

¹⁸ ESV Global Study Bible, p. 1362 - 1363

¹⁹ Keener, S. IVP Bible background commentary: New Testament. p. 110 - 111 ; Ridderbos, H. N. Korte verklaring der Heilige Schrift. p. 163 - 167

²⁰ Keener, S. IVP Bible background commentary: New Testament. p. 110 - 111

Begrijpen: achtergrondinformatie

- Waarna de deur gesloten werd: De formulering hier is erg nadrukkelijk. Het gaat niet over een deur die dichtgedaan wordt, maar een deur die vergrendeld wordt. Dat lijkt onwaarschijnlijk, zeker bij zo'n feest. Dat lijkt er op te wijzen dat Jezus zijn waarschuwing een bepaalde nadruk mee wil geven.²¹
- Ik ken jullie werkelijk niet: De woordkeuze van de bruidegom is opmerkelijk. Gezien de context is het ondenkbaar dat hij de bruidsmeisjes niet zou kennen. Zijn reactie zou verklaard kunnen worden vanuit het feit dat de bruidsmeisjes, door hun gebrekkige voorbereiding, het feest in het gedrang hadden kunnen brengen en daarmee dus de facto ook zijn eer op het spel gezet hebben. Stel je voor dat de fakkels van alle bruidsmeisjes bijvoorbeeld uit zouden gaan op het moment dat hij op de drempel staat!
De woordkeuze ('kennen') grijpt echter ook terug op de taal die in het Oude Testament gebruikt wordt om de relatie tussen God en Zijn volk te omschrijven.²² 'Kennen' is dus meer dan weten wie de meisjes zijn, het gaat over een diepere relatie. In dit beeld had de bruidegom die diepere band voorondersteld - bruidsmeisje zijn is immers een belangrijke en eervolle taak, maar door de manier waarop de dwaze meisjes zich voorbereiden tonen ze aan dat de relatie voor hen eigenlijk niet zo belangrijk is. De woorden van de bruidegom bevestigen dan iets dat de meisjes in praktijk reeds bewezen hebben.

Naar de kringavond

Ter inleiding kan je prima een van de twee inleidende oefeningen (zie hierboven) met heel je groep doen. In plaats van een denkoefening over wat er allemaal komt kijken bij een trouwfeest zou je je groep vooraf ook kunnen uitnodigen voor een fictief trouwfeest, waarbij je iedereen een rol toekent. Eén persoon (of enkele deelnemers, afhankelijk van de grootte van de groep) kan je daarbij aanduiden als 'mol'. Zijn of haar opdracht bestaat er dan in de toegewezen taak zodanig in te vullen dat het 'trouwfeest' in het water komt te vallen. Dat zou een goede aanzet kunnen zijn voor een gezamenlijke denkoefening: welke impact heeft de manier waarop jullie als kring functioneren op de hele Ichtusgroep? Welke impact heeft de manier waarop jullie als Ichtusgroep functioneren op jullie studentenstad/de kerk/...?

Jezus kiest ervoor om zijn punt te maken middels een beeld. Hij schotelt zijn toehoorders niet eerst een brok theorie voor, met een klein voorbeeld om die te verduidelijken. Hij komt niet aandragen met grote principes. Nee, hij kiest een concrete situatie uit het dagelijks leven. Die leidt hij in met een paar woorden en hij koppelt er achteraf in één zin ook een les aan. Het beeld dat hij gebruikt blijft goed hangen en Zijn waarschuwing daardoor ook. Het beeld dat Hij kiest is heel bevattelijk, de waarschuwing is helder maar vergt wat kauwwerk. Ideaal voor een open groepsgesprek. Een mogelijke insteek daarvoor zou kunnen zijn: Hoe bepaalt jouw verwachting van de toekomst de manier waarop je nu leeft? (keuzes die je maakt, shoppinggedrag, gebedsleven, hoe je je vrije tijd invult, omgaan met vrienden, het belang dat je hecht aan je studie, enzovoort.)

---

²¹ Keener, S. IVP Bible background commentary: New Testament. p. 110 - 111

²² Keener, S. IVP Bible background commentary: New Testament. p.110 - 111 ; ESV Global Study Bible, p. 1362 - 1363

Deel II: God vs. empire

God vs. Empire: In de drie volgende Bijbelgedeeltes volgen we 3 personages die leven in een Empire, een Rijk. Hier proberen zij hun God te volgen, met de gaven en talenten die ze gekregen hebben, met de opleiding die ze genoten hebben, met de invloed en macht die ze ontvangen hebben.

Empires, Rijken hadden een set kenmerken die bijna altijd terugkomen: militaire expansie en handhaving, culturele eenheid (al dan niet opgelegd), gecentraliseerde macht, een welbepaalde visie op geloof en religie, een propaganda-apparaat, manieren om met afwijkende stemmen om te gaan, ... We zien dat God hen in het Oude Testament veelal een mandaat geeft om zijn instrument te zijn in de plannen met Gods volk zoals bij Babylon of hen zegent zodat ze een zegen kunnen zijn, zoals bij Egypte, maar keer op keer gaan ze hun boekje te buiten.

De linken met hedendaagse 'Empires' zijn niet ver te zoeken, of het nu gaat om machtige landen, staatsoverschrijdende structuren of grote multi-nationals. Hoe staan we hierin als volgelingen van Jezus? Wat doen we met wat ons door God gegevens is?

Deze 3 Bijbelstudies zijn anders opgevat dan anders en ze volgen dus ook niet het vaste stramien van Observatie, Interpretatie en Applicatie. Het idee is dat je - als je met je kring 1 of meerdere van deze 3 teksten kiest - dat je ruim de tijd neemt; idealiter enkele weken zelfs. Dit zijn verhalen en om verhalen tot hun recht te laten komen, moet je er een tijdje 'in gaan wonen'. Beschouw je kring een tijdje als een boekenclub en lees gedurende de tijd die je apart hebt gezet meerdere keren heel de tekst door en wanneer je samenkomt met je kring bespreek je de vragen die voor Jozef, Ester en Daniël hetzelfde zijn. Je vindt deze vragen bij elk tekstgedeelte.

Jozef Genesis 37-50

Ester

Daniël 1-6

4 // Genesis 37-50: Jozef

Bijbelgedeelte

Zie bijlage I

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Zie inleiding Deel II.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

- Wat is invloed/wat is macht in dit verhaal? Waar zie je dit in dit verhaal?
- Hoe verhouden de hoofdpersonages zich tot ‘het Rijk’?
- Welke evolutie maken de hoofdpersonages door?
- Waar is God in dit verhaal?
- Waar zie je Jezus?
- Hoe kan jij/kunnen jullie invloed hebben in jullie context (vakgebied, stad, universiteit, hoge school) in het licht van dit verhaal?
- De verhalen van Jozef, Daniel en Ester bevatten thema’s waarover we ook horen in het nieuws: racisme, #MeToo, human trafficking, seksuele uitbuiting, hongersnood, wereldwijde crisissen en wereldwijde aanpak, machtsmisbruik, ...
  - o Welk van deze thema’s ligt jouw kring nauw aan het hart?
  - o Waarin willen jullie je meer verdiepen?
  - o Wat is jullie verantwoordelijkheid met betrekking tot dit thema?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Bible Project: <https://youtu.be/F4isSyennFo> en <https://youtu.be/VpbWbyx1008>

Naar de kringavond

- Lees vooral, en blijf lezen en probeer in het verhaal te leven, te wonen voor een week of 3.
- Zorg dat de kringleden op voorhand heel de tekst hebben en zorg dat ze weten wat er van hen verwacht wordt (veel lezen, de personages leren kennen, ...). Kader ook dat het een ander soort kring is: een waar minder aandacht wordt gegeven aan alle details, achtergrondinformatie, historische context, maar meer aan het verhaal, de ontwikkeling van thema's en personages, de linken met nu, ...
- Als toepassing kan je een quote, een gedachte, een vers vanuit je passage posten op social media en het gesprek aangaan met mensen die het lezen of een Insta Story maken.

5 // Ester

Bijbelgedeelte

Zie bijlage II.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Zie inleiding Deel II.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

- Wat is invloed/wat is macht in dit verhaal? Waar zie je dit in dit verhaal?
- Hoe verhouden de hoofdpersonages zich tot ‘het Rijk’?
- Welke evolutie maken de hoofdpersonages door?
- Waar is God in dit verhaal?
- Waar zie je Jezus?
- Hoe kan jij/kunnen jullie invloed hebben in jullie context (vakgebied, stad, universiteit, hoge school) in het licht van dit verhaal?
- De verhalen van Jozef, Daniel en Ester bevatten thema’s waarover we ook horen in het nieuws: racisme, #MeToo, human trafficking, seksuele uitbuiting, hongersnood, wereldwijde crisissen en wereldwijde aanpak, machtsmisbruik, ...
  - o Welk van deze thema’s ligt jouw kring nauw aan het hart?
  - o Waarin willen jullie je meer verdiepen?
  - o Wat is jullie verantwoordelijkheid met betrekking tot dit thema?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Bible Project: <https://youtu.be/JydNSlufRIs>

Naar de kringavond

- Lees vooral, en blijf lezen en probeer in het verhaal te leven, te wonen voor een week of 3.
- Zorg dat de kringleden op voorhand heel de tekst hebben en zorg dat ze weten wat er van hen verwacht wordt (veel lezen, de personages leren kennen, ...). Kader ook dat het een ander soort kring is: een waar minder aandacht wordt gegeven aan alle details, achtergrondinformatie, historische context, maar meer aan het verhaal, de ontwikkeling van thema's en personages, de linken met nu, ...
- Als toepassing kan je een quote, een gedachte, een vers vanuit je passage posten op social media en het gesprek aangaan met mensen die het lezen of een Insta Story maken.

6 // Daniël 1-6 (1-12)

Bijbelgedeelte

Zie bijlage 3.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Zie inleiding Deel II.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

- Wat is invloed/wat is macht in dit verhaal? Waar zie je dit in dit verhaal?
- Hoe verhouden de hoofdpersonages zich tot ‘het Rijk’?
- Welke evolutie maken de hoofdpersonages door?
- Waar is God in dit verhaal?
- Waar zie je Jezus?
- Hoe kan jij/kunnen jullie invloed hebben in jullie context (vakgebied, stad, universiteit, hoge school) in het licht van dit verhaal?
- De verhalen van Jozef, Daniel en Ester bevatten thema’s waarover we ook horen in het nieuws: racisme, #MeToo, human trafficking, seksuele uitbuiting, hongersnood, wereldwijde crisissen en wereldwijde aanpak, machtsmisbruik, ...
  - o Welk van deze thema’s ligt jouw kring nauw aan het hart?
  - o Waarin willen jullie je meer verdiepen?
  - o Wat is jullie verantwoordelijkheid met betrekking tot dit thema?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Bible Project: <https://youtu.be/9cSC9uobtPM>

Naar de kringavond

- Lees vooral, en blijf lezen en probeer in het verhaal te leven, te wonen voor een week of 3.
- Zorg dat de kringleden op voorhand heel de tekst hebben en zorg dat ze weten wat er van hen verwacht wordt (veel lezen, de personages leren kennen, ...). Kader ook dat het een ander soort kring is: een waar minder aandacht wordt gegeven aan alle details, achtergrondinformatie, historische context, maar meer aan het verhaal, de ontwikkeling van thema's en personages, de linkers met nu, ...
- Als toepassing kan je een quote, een gedachte, een vers vanuit je passage posten op social media en het gesprek aangaan met mensen die het lezen of een Insta Story maken.

Deel III: De invloedrijkste mens ooit

Over Jezus wordt vaak gezegd dat Hij de invloedrijkste persoon ooit was (cfr. 'Grootste Belg', 'Grootste Nederlander'). Wat zijn 3 van zijn bekendste/belangrijkste speeches, uitspraken, onderwijzingen en wat hebben die ons te leren over invloed, onze rol in de wereld, wie Jezus was, ...?

Matteüs 6

Lucas 10:25-42

Johannes 10:1-20

7 // Matteüs 6

Bijbelgedeelte

6¹Let op dat jullie de gerechtigheid niet beoefenen voor de ogen van de mensen, alleen om door hen gezien te worden. Dan beloont jullie Vader in de hemel je niet.²Dus wanneer je aalmoezen geeft, bazuin dat dan niet rond, zoals de huichelaars doen in de synagoge en op straat om door de mensen geprezen te worden. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen.³Maar als je aalmoezen geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet.⁴Zo blijft je aalmoes in het verborgene, en jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

⁵En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen.⁶Maar als jullie bidden, trek je dan in je huis terug, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

⁷Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden.⁸Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het hem vragen.⁹Bid daarom als volgt:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,

¹⁰laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.

¹¹Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.

¹²Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.

¹³En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.

¹⁴Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven.¹⁵Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven.

¹⁶Wanneer jullie vasten, zet dan niet zo'n somber gezicht als de huichelaars, want zij doen dat om iedereen te laten zien dat ze aan het vasten zijn. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen.¹⁷Maar als jullie vasten, was dan je gezicht en wrijf je hoofd in met olie,¹⁸zodat niemand ziet dat je aan het vasten bent, alleen je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

¹⁹Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen.²⁰Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen.²¹Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.

²²Het oog is de lamp van het lichaam. Dus als je oog helder is, zal heel je lichaam verlicht zijn.²³Maar als je oog troebel is, zal er in heel je lichaam duisternis zijn. Als het licht in jezelf verduisterd is, hoe groot is dan die duisternis!

²⁴Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.²⁵Daarom zeg ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding?²⁶Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij?²⁷Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el aan zijn levensduur toevoegen?²⁸En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet.²⁹Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen.³⁰Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegoooid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen?³¹Vraag je dus niet bezorgd af: “Wat zullen we eten?” of: “Wat zullen we drinken?” of: “Waarmee zullen we ons kleden?” -³²dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben.³³Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden.³⁴Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen last.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Jezus is dé belangrijkste influencer (uit de Bijbel). Zijn leven op aarde is een voorbeeld voor hoe wij mogen leven voor God. Daarnaast geeft Jezus in de bergrede (oa. Beschreven in Matteüs 6) ons heel concreet onderwijs over zaken als het geven van liefdegaven, bidden en bezorgd zijn. Laten we kijken wat ons grootste voorbeeld hierover te zeggen heeft!

Kerngedachte

Alle zaken die uit de bergrede in Matteüs 6 worden besproken, hebben als kernboodschap vers 20: verzamel schatten in de Hemel, want waar je schat is, daar is ook je hart. Waar is jouw hart, het centrum van je leven, op gericht? Jezus zegt ons dat we ons hart op God moeten richten; als we eerst het koninkrijk van God zoeken, zal hij ons de rest geven. ‘Uw Hemelse Vader weet immers wat u nodig heeft’.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens ‘inleiding’, ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen en eigen te maken. Daarna kan je ‘de achtergrondinfo’ doornemen ter verdieping, zodat je daarmee vervolgens de kringstudie kan voorbereiden.

Deze kring is zo opgebouwd dat het gedeelte ‘Werkvormen en vragen voor de kringleider’ ook van tevoren gedeeld kan worden met de kringleden, zodat zij thuis de tekst al

bestuderen om vervolgens op de kringavond zelf de verschillende bevindingen en vragen te bespreken. Op deze manier kan er tijdens de kring meer ingegaan worden op de toepassing van de tekst. Als dit gewenst is, kan de kringleider de kringbundel of delen uit de kringbundel van tevoren doorsturen naar de kringleden, zodat zij er zelf mee aan de slag kunnen. Op de avond zelf mag iedereen opvattingen, vragen en bevindingen in de groep gooien. Daarnaast kunnen er enkele werkvormen aangereikt worden door de kringleiders.

Inleiding

- Bekijk ter inleiding het filmpje van ‘the Bible Project’ over de eerste helft van het evangelie van Matteüs. Dit geeft meer inzicht in de context van het bijbelgedeelte van deze kring. <https://youtu.be/3Dv4-n6OYGI>
- Matteüs 6 maakt deel uit van de bergrede van Jezus. Om de volledige bergrede mee te krijgen, kan je ook beginnen met lezen vanaf Matteüs 5 tot en met 7.

Lezen

Lees de tekst twee keer door: één keer in stilte voor jezelf, daarna nog een keer hardop en onderstreep wat je opvalt.

Om na te gaan waar Jezus nadruk op legt, is het interessant om na te gaan welke herhalingen er voorkomen en deze onder elkaar te noteren.

Het bijbelgedeelte van deze kring is een mooie tekst met veel verschillende deelonderwerpen die aangehaald worden. Om na te gaan hoe deze verschillende stukken zich tot elkaar verhouden kan je op zoek gaan naar een structuur en onderverdeling in de tekst.

Begrijpen

- Waarom wordt er vaak herhaald dat we het geven van liefdegaven, bidden en vasten in het verborgene moeten doen?
- Wat houdt ‘het geven van liefdegaven’ in?
- Waarom wordt het begrip loon zo vaak aangehaald? Wat is de betekenis van het begrip loon?
- Wat is de betekenis van ‘en uw Vader die in het verborgene is/ziet’?
- Wat betekent het dat God zo vaak wordt aangehaald als Vader? Wat wil Jezus ons daarmee vertellen?
- Wat houdt het ‘Koninkrijk van God’ in?
- Over welke ‘schatten’ spreekt Jezus in vers 19, 20 en 21? Bespreek zowel de aardse als de hemelse schatten.
- Wat is de betekenis van het (paradoxale) contrast: Geef, bid en vast niet in het openbaar, maar in het *verborgene* vs. God zal het in het *openbaar* vergelden.
- Som de oorzaken en bijhorende gevolgen op. Wat haal je hieruit? Bijvoorbeeld: bid/geef/vast om gezien te worden, en dan ontvang je je loon al. en: bid/geef/vast in het verborgene, en God zal het je in het openbaar vergelden.
- Hoe kan je de verschillende delen uit de tekst (deel 1: v1-18 (met opnieuw opdeling in drie delen) en deel 2: 19-34) met elkaar linken?
- Wat is de relatie tussen wat Jezus zegt over niet bezorgd zijn met de rest van de tekst?
- Wat is de relatie tussen vers 22-23 met de rest van de tekst, en in het bijzonder met vers 19-21.

- Wat zijn de hoofdverbindingen en de hoofdonderwerpen in Matteüs 6? Welke tips en hulpmiddelen biedt Jezus ons hierbij aan?
- Wat wil Jezus ons/jou met deze tekst zeggen? Probeer deze hoofdgedachte van de tekst samen te vatten in één zin.

Toepassen

- Welke concrete boodschap van Jezus in dit gedeelte spreekt jou het meeste aan? Waarom? Wat ga je hier mee doen?
- Heb je het idee dat God specifiek tot jouw kring of tot jou spreekt met betrekking tot een aspect van jullie/je leven (studiedomein, studentencontext, studentenstad, kotleven, actualiteit, geld, zorgen, ...)?
- Komt hierin iets naar voren wat van belang is voor mijn relatie met andere mensen, voor onze kring, onze gemeente of onze samenleving?
- Haal je iets uit deze tekst dat je kan helpen bij het versterken van je relatie met God?
- Heeft deze tekst iets te zeggen over hoe ik leef, denk, handel als student? Werpt deze tekst een nieuw licht op mijn studiedomein en de vragen die daar spelen?
- Het is het 'Onze Vader', niet 'Mijn Vader'. Wat leert deze tekst ons over gemeenschap, samen God zoeken? Hoe verandert het meervoud alle andere zaken in dit gebed? Hoe ga je hier met je kring mee aan de slag?
- De kernboodschap is dat we bij alles wat we doen ons hart moeten richten op God: zoek schatten in de Hemel; zoek eerst het Koninkrijk van God. Zijn er aardse schatten die jij najaagt en jou afhouden van je zoektocht naar hemelse schatten? Zijn er concrete stappen die jij als reactie op deze boodschap moet zetten? Wees daarin eerlijk en duidelijk. (Neem zeker een agenda om zaken op te schrijven en kom hierop terug tijdens een volgende keer dat je elkaar als kring ontmoet)
- Welke hemelse schatten zou jij willen bezitten? Hoe kan je hier concreet aan werken?
- Jezus is de grootste influencer en ons grootste voorbeeld van hoe wij mogen leven voor God. Wij mogen van Hem leren, maar wij mogen zijn liefde en wijsheid ook aan anderen laten zien. Wat leer jij van Jezus (in de bergrede) over hoe wij anderen mogen beïnvloeden? Hoe kan jij een influencer van God zijn in deze wereld?
- Vind jij het lastig om anderen het gesprek over de leefregels van God aan te gaan? Hoe komt dat? Wat zou jou helpen om dat wel/meer te doen?
- Er staan aardig wat bekende verzen in dit gedeelte. Ga hier mee aan de slag als kring of individueel op Insta of andere social media.

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinformatie

Bekijk het volgende filmpje van the Bible Project voor context bij de bijbeltekst: <https://youtu.be/3Dv4-n6OYGI>

De schrijver

Matteüs is de schrijver van de bijbeltekst van deze kring. Slechts 8 jaar na Jezus' overlijden is het evangelie opgeschreven. Bij het schrijven had Matteüs een Joods publiek in zijn achterhoofd, daarom haalt hij veel teksten uit het Oude Testament aan die Jezus in vervulling laat gaan. Verder was hij een tollenaar en is later een leerling van Jezus geworden. Dit kan verklaren waarom hij vaak veel aandacht besteed aan getallen en jaartallen. Daarnaast is het opvallend dat hij vaker dan 50 keer het woord 'Koninkrijk' noemt. In de behandeling van de tekst zien we het belang van dit woord terugkomen.

De bergrede

Matteüs 6 bespreekt een deel van de beroemde bergrede van Jezus. De bergrede is op te delen in vijf delen: 5:3-16 | 5: 17-48 | 6:1-18 | 6:19-7:12 | 7:13-27. Het middelste deel kent weer drie onderdelen: 6:2-4 | 6:5-15 | 6:16-18. Ook dit middelste deel bevat weer een opdeling in drie gedeeltes, namelijk: 6:7-8 | 6:9-13 | 6:14-15. Wat Jezus vertelt over bidden staat dus precies in het midden van de bergreden; het is dé manier om te groeien in de nederigheid van het koninkrijk: weten dat je God nodig hebt.²³

De bergrede is geen politiek programma of leefregel voor alle mensen, maar de woorden van Jezus zijn heel bewust gericht aan zijn volgers. Het is bedoeld voor mensen die in Hem geloven als de Zoon van God en willen leren leven zoals God dat graag wil. Jezus legt in de bergrede precies uit wat Hij van Zijn leerlingen verwacht. Hij vraagt hen om werkelijk anders te leven in deze wereld zodat de mensen om hen heen kunnen zien dat Hij de Zoon van God is. Zo legt Hij uit wat echt geluk is en schets daarmee een scherp contrast tussen wat de meeste mensen vaak onder geluk verstaan en Hemels geluk.²⁴

Het Onze Vader

Mocht je meer achtergrondinformatie willen over het Onze Vader, bekijk dan zeker volgende linkjes:

- <https://www.kerknet.be/kerknet-redactie/blog/wat-zeggen-de-woorden-van-het-onzevader>
- <https://bijbel.eo.nl/geloofsvragen/onze-vader-gebed>
- <https://bijbelingewonetaal.nl/uploads/2014/09/NBG-Onzevader-verwerking-DEF-3.pdf>

Lezen: achtergrondinformatie

God de Vader

God wordt in dit gedeelte maar liefst 12x Vader genoemd, waarvan 10x in vers 1 tot 18! Jezus wil ons bij Gods Vaderhart brengen. Hij geeft hiervoor drie oefeningen: geven, bidden en vasten. Let op de herhaling: het gaat hier om het loon van de Vader, niet om door mensen gezien te worden, maar om je door de Vader te laten aankijken.

Het loon van de Vader

Als je vlucht, zwijgt en rust bij God, zul je een beloning ontvangen. Niet het loon van gezien worden door mensen (daar hebben hypocrieten genoeg aan), maar van je Vader. Wat is die beloning? Dat je je gezien voelt ('het licht van zijn gelaat schijnt over je', Numeri 6:24-26). Dat de heilige Geest getuigt dat je kind van God bent en dat je 'Abba, Vader' mag bidden (Romeinen 8:15-16). Dat de Vader je rust en vrede geeft (Psalm 23:2). Dat je genade ontvangt: vergeving, genezing, schoonheid en geluk (Psalm 103:3-5).²⁵

Op de berg

Opvallend dat Matteüs niet schrijft dat Jezus 'een berg' maar 'de berg' besteeg. Volgens veel exegeten gaat het hier niet om een geografische aanduiding, maar om een zinnebeeld. 'Berg' doet hier denken aan de berg Sinaï, waar God aan Mozes verscheen en hem de Wet gaf. Nu wordt het volk van God opnieuw onderricht als Jezus de Tora in een nieuw licht plaatst.²⁶

---

²³ <https://www.levenindekerk.nl/2020/06/10/onze-vader-die-in-het-verborgene-is/>

²⁴ <https://bijbel.eo.nl/bijbelse-achtergrond/de-bergrede-de-grondwet-van-gods-koninkrijk>

²⁵ <https://www.levenindekerk.nl/2020/06/10/onze-vader-die-in-het-verborgene-is/>

²⁶ <https://kro-ncrv.nl/katholiek/encyclopedie/b/bergrede>

Liefdegaven

= Aalmoes uit christelijke liefde (<https://www.ensie.nl/betekenis/liefdegave>). Een aalmoes is een liefdegift aan een behoeftige; het verlenen van geld of andere materiële hulp aan armen. Het woord is afgeleid uit het Oud-Griekse ἐλεῖμων, wat barmhartig betekent. Hieruit volgt de diaconie die we gewend zijn uit de kerk.

Mammon

‘Mammon’ is in de Bijbel een aanduiding voor geld of rijkdom, wat voor mensen tot een afgod kan worden. Mammon komt waarschijnlijk van het Aramese woord mammona (of van het Hebreeuwse mammōn) dat ‘geld,’ ‘eigendom,’ ‘winst’ of ‘rijkdom’ betekent. Oorspronkelijk had het woord een neutrale betekenis, maar in latere Joodse bronnen krijgt het een steeds negatievere lading.²⁷

Gods Koninkrijk (v.33)

Het woord koninkrijk is het Griekse woord basileia. De term basileia spreekt over Gods heerschappij die zal doorbreken en die wereldwijd, overal op aarde, zal gelden. Het zal een beslissende ommekeer in de geschiedenis zijn, een nieuwe tijd. God brengt de hele wereld voorgoed onder zijn heerschappij.²⁸

Het Koninkrijk van God is dan ook geen letterlijk gebied, maar het is een geestelijk Koninkrijk. De Koning van dat Koninkrijk is de Heere Jezus, aangesteld door God de Vader. Hij regeert door Zijn Woord en door Zijn Geest. De mensen die door het geloof de Heere Jezus hebben aangenomen als hun Koning, horen bij dat Koninkrijk. Ze zijn onderdaan van Christus, maar tegelijkertijd vrij in Christus. Het Koninkrijk van God is daar, waar Hij regeert door Zijn Woord en Geest. Het is er dus al. Tegelijkertijd bidden we in het Onze Vader om de kóms van het Koninkrijk van God. Hoe zijn die twee samen te krijgen? Zijn onderdanen laten hier op aarde al iets zien van wat het is om als onderdaan in dat Koninkrijk te leven. Maar ze worden ook geconfronteerd met hun onvolmaaktheid. Ze leven in Gods Koninkrijk, maar tegelijkertijd ook nog in bezet gebied. De duivel gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij kan verslinden... Daarom heeft de Heere Jezus ons leren bidden: ‘Uw Koninkrijk kome’. Daarmee zet de Heere Jezus alles in een ander perspectief. Christenen zijn niet van deze wereld. Ze zijn pelgrims. Op weg naar het hemelse Koninkrijk. Elke christen mag daarom uitkijken naar het moment dat God definitief al het kwaad van deze aarde zal uitbannen en Hij een nieuwe hemel en nieuwe aarde schept. Dan zal het Koninkrijk van God volmaakt zijn. Nu nog verborgen, in de schaduw. Maar straks openbaar, in het volle licht. Als het zover is - en dat moment zal onverwachts snel komen als een dief in de nacht! - zal de Heere Jezus de macht teruggeven aan de Vader, Die het aan Hem gegeven had. Dan zal God alles zijn in allen. God zal dan tussen de geredde zondaren leven als Koning tot in eeuwigheid in alle heerlijkheid.²⁹

Begrijpen: achtergrondinformatie

Jezus vertelt ons dat we het geven van liefdegaven, bidden en vasten in het verborgene moeten doen, en niet om door mensen gezien te worden. Dan zal God het ons in het openbaar vergelden. Jezus leert ons hier dat het gaat om de reden waarom we goed doen. Dus niet om de eer of loon die we erdoor zullen krijgen van mensen, maar omdat we goed willen doen voor God. Het gaat om ons hart.

---

²⁷ <https://debijbel.nl/wereld-van-de-bijbel/kennis-achtergronden/godsdienst-van-israel/675/mammon>

²⁸ <https://debijbel.nl/blog/de-bergrede-volgens-matteus-in-gewone-taal>

²⁹ <http://abcvanhetgeloof.nl/koninkrijk>

In vers 19 benadrukt Jezus dit opnieuw: we moeten geen schatten op aarde verzamelen op aarde, maar in de Hemel, want waar je schat is, is ook je hart. Ons hart moet bij God zijn, en niet bij aardse zaken.

Als ons hart bij God is, hoeven we ook niet bezorgd te zijn over morgen of over wat mensen denken. Als we ons zorgen maken, houdt ons hart zich bezig met andere zaken. Wanneer dit ons overneemt, wordt dat een afgod. Jezus zegt ons in vers 24: *‘Niemand kan twee heren dienen, want hij zal de één haten en de ander liefhebben, of hij zal zich aan de één hechten en de ander minachten.’*

We mogen ons daarentegen bezighouden met het zoeken van schatten in de Hemel; met het zoeken van het Koninkrijk van God, dan zal God ons de rest geven, Hij weet immers wat wij nodig hebben.

Gelukkig helpt Jezus ons ook bij deze zoektocht. In de bergrede geeft Hij ons handvaten om te leven naar Zijn wil én Hij geeft ons een voorbeeldgebed, het Onze Vader, die ons toont hoe we met onze Hemelse Vader in gebed mogen gaan en ons naar Zijn Vaderhart mogen keren.

Naast een voorbeeldgebed geeft Jezus ons een leidraad hoe we mogen bidden, deze bevat drie stappen:

1. Vluchten

‘Als jullie bidden, trek je dan in je huis terug.’ Het Griekse woord *tameion* duidt op een opbergkast, een geheime ruimte. Maar het is allereerst een metafoor: ga naar binnen, ga de weg naar je hart (het gaat Jezus in de Bergrede om innerlijke goedheid). Daar ben je helemaal alleen met God, en juist daar leer je de naaste te omarmen. Daar kijkt niemand mee. Maar we vluchten juist vaak naar buiten (in activiteiten, overtuigingen, veel praten, eindeloos veel prikkels). De weg naar binnen is lang en moeilijk: het is de smalle weg, de enge poort (7:13-14).

2. Stil zijn, zwijgen

‘Sluit de deur.’ Eenmaal binnen moet er nog steeds van alles worden buitengesloten: gedachten, prikkels, mensen die meekijken, afleiding, onrust, plannen, verwachtingen waar je aan meent te moeten voldoen. Woorden, woorden, woorden. In de stilte komen we van alles tegen: eenzaamheid, verdriet, boosheid, herinneringen. Praten moet zwijgen worden. De ziel is de binnenruimte waar je helemaal jezelf bent, alleen met de Vader. Stil zijn en zwijgen gaat over loslaten: niet langer je vastklampen aan alles wat er is, maar er los van komen om je door God te laten vinden.

3. Bidden, rusten

‘Bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.’ Het gaat in de binnenkamer om God, om de Vader! Bidden kan ook verworden tot alleen maar bezig zijn met jezelf en je problemen. Maar het gaat erom dat je in je binnenkamer je Vader ontmoet, de Vader van Jezus. De Vader is en de Vader ziet (niet: de Vader spreekt, luistert) in het verbórgene. Wat is dat? De hemel? Ons hart? Het heeft in elk geval met intimiteit te maken, met veiligheid en heiligheid. Zo oefen je je in de nederigheid van hart waar alles om draait in het koninkrijk van de hemel (5:3). Wat bid je? Er hoeven geen woorden te zijn. Als er wel woorden zijn, laat het dan woorden van God zijn, bijvoorbeeld: het Onze Vader (Matteüs 6:9-13), de acht zaligsprekingen (Matteüs 5:3-10), een Psalm (23, 63, 131).³⁰

---

³⁰ <https://www.levenindekerk.nl/2020/06/10/onze-vader-die-in-het-verborgene-is/>

Naar de kringavond

Hoe begin je als kringleider nu aan je kringvoorbereiding? Stel als eerste het doel van je kring vast: wat is de hoofdboodschap van Matteüs 6? Met welke boodschap, kennis of opdracht wil je ze de kring laten verlaten?

Je kan deze kring aanpakken zoals andere kringen. Een andere aanpak is om de kringleden een keer van tevoren al een meer intensieve voorbereiding te laten doen, en deze te bespreken tijdens de kringavond zelf om zo al met meer voorkennis van alle leden de avond te starten.

Als dit je aanspreekt kan je deze kringbundel zelf, of al deels geselecteerde vragen en informatie, doorsturen naar de kringleden en ieder voor zich de verdiepende bijbelstudie te laten doen. Voor de kringavond zelf mag iedereen vragen en inzichten delen, daarnaast kan je als kringleider enkele vragen of toepassingen achter de hand houden om te behandelen. Het voordeel is dat iedereen het lezen en begrijpen thuis kan doen, en je samen dieper in kan gaan op deze interpretaties en hoe je dit vervolgens als groep en individuen kan toepassen in jullie levens en jullie relaties met God.

Wil je de leden niet al op voorhand de bijbelstudie laten doen, dan kan je de aanpak van 'Lezen', 'Begrijpen' en 'Toepassen' gebruiken als hoofdstructuur van de kringavond. In dit geval kan je ter inspiratie kijken naar de vragen bij 'Werkvormen en vragen voor de kringleider' om op de tekst in te gaan.

Hieronder volgen enkele andere ideeën en input voor de kringavond die je voor beide aanpakken kan gebruiken.

- Matteüs 6 bevat meerdere bekende bijbelteksten en bespreekt verschillende onderwerpen, zoals het geven van liefdegaven, het Onze Vader en handvaten hoe we mogen bidden, het bespreekt vasten en geeft wijsheid over niet bezorgd zijn. Elk van deze onderwerpen kunnen al avondvullend zijn voor een kring. Bedenk van tevoren of je open staat om het gesprek te laten leiden door één enkel onderwerp, mocht de kring daar behoefte aan hebben, of dat je graag de kernboodschap uit heel Matteüs 6 als hoofdonderwerp van de avond wilt laten.
- Welke van de adviezen, richtlijnen, oorzaken en gevolgen die Jezus geeft, spreekt jou het meeste aan? Waarom? Wat ga je daar komende week/weken mee doen?
- Luister naar dit lied van Land of Color: Running. Bespreek hoe dit lied aansluit op de tekst van de kring en of en hoe het kringleden aanspreekt.
- Als je dieper in wilt gaan op het Onze Vader en de inzichten over bidden die Jezus geeft, kan je de volgende vragen bespreken:
  - Hoe zou je het Onze Vader onderverdelen in verschillende stukken?
  - Verzin samen een ezelsbruggetje om de verschillende delen van het gebed te onthouden.
  - Hoe kan je dit voorbeeldgebed gebruiken voor jezelf?
  - Welke rol speelt bidden op dit moment in je leven?
  - Wat voor beeld heb jij bij de 'binnenkamer'?
  - Herken je dat gebeden vooral vaak uit veel woorden bestaan? Hoe zou dat anders kunnen?
  - Onze Vader die in de Hemel is en in het verborgene. Waar is dat?
  - Contemplatief gebed is bidden als zwijgen, rusten in Gods aanwezigheid. Hoe zou je daarin kunnen groeien?
  - Wat vind jij de mooiste 'beloning' om te ontvangen langs de weg van gebed?

8 // Lucas 10: 25-42

Bijbelgedeelte

10²⁵Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen. Hij vroeg: ‘Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’²⁶Jezus antwoordde: ‘Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?’²⁷De wetgeleerde antwoordde: ‘Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.’²⁸‘U hebt juist geantwoord,’ zei Jezus tegen hem. ‘Doe dat en u zult leven.’²⁹Maar de wetgeleerde wilde zich rechtvaardigen en vroeg aan Jezus: ‘Wie is mijn naaste?’³⁰Toen vertelde Jezus hem het volgende: ‘Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten.³¹Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen.³²Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen.³³Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen.³⁴Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde.³⁵De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: “Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.”³⁶Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?’³⁷De wetgeleerde zei: ‘De man die medelijden met hem heeft getoond.’ Toen zei Jezus tegen hem: ‘Doet u dan voortaan net zo.’

³⁸Toen ze verder trokken ging hij een dorp in, waar hij gastvrij werd ontvangen door een vrouw die Marta heette.³⁹Haar zuster, Maria, ging aan de voeten van de Heer zitten en luisterde naar zijn woorden.⁴⁰Maar Marta werd helemaal in beslag genomen door de zorg voor haar gasten. Ze ging naar Jezus toe en zei: ‘Heer, kan het u niet schelen dat mijn zuster mij al het werk alleen laat doen? Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen.’⁴¹De Heer zei tegen haar: ‘Marta, Marta, je bent zo bezorgd en je maakt je veel te druk.⁴²Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het beste deel gekozen, en dat zal haar niet worden ontnomen.’

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Toelichting keuze Bijbeltekst en plaats in het jaarthema

In dit Bijbelgedeelte zien we hoe het gedrag van de verschillende personages een invloed heeft op henzelf en hun omgeving. Soms ten goede, soms ten kwade. Daarnaast zien we hoe Jezus door middel van zijn onderwijs en antwoorden de ideeën van zijn luisteraars wilt beïnvloeden naar een juiste theologie.

Kerngedachte/ centrale boodschap

Leer kijken naar je omgeving met Gods bril op in plaats van met je eigen interpretatie.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

Inleiding

Dit Bijbelverhaal is redelijk bekend bij christenen. Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan wordt al op jonge leeftijd in de zondagschool of in de godsdienstles op school verteld. Ook het verhaal van ‘drukke’ Martha en haar zus Maria is er eentje dat voor de meesten wel bekend is.

Probeer tijdens de voorbereiding van je kring te vergeten wat je al weet of denkt te weten over dit Bijbelgedeelte en kijk naar de tekst alsof het de eerste keer is dat je het leest/hoort.

Denk bij de start van je voorbereiding na over volgende vragen:

- Wie is mijn publiek? Wie zit er in mijn kring? (kerkachtergronden, studierichtingen, leerstijlen, persoonlijkheden, leefwereld...)
- Hoe breng ik de kring op hun ‘niveau’? Wat hebben zij nodig om zich deze kring eigen te maken?

Lezen

- Lees de tekst een aantal keer door. Doe dit ook eens luidop.
- Welke vragen komen er bij je op als je de tekst leest?
- Wat valt je op?
- Welke vragen worden er gesteld in het verhaal? Wie stelt de vragen?
- Welke opdrachten worden er gegeven? Wie geeft de opdrachten en aan wie worden ze gegeven?
- Hoe reageren de personen die een opdracht krijgen?
- Welke personages komen aan bod?
- Zijn er herhalingen?
- Zijn er tegenstellingen?
- Welke gelijkenissen en contrasten zie je tussen vers 1-37 en 38-42

Begrijpen

- Lees de hoofdstukken voor en na dit hoofdstuk om een breder beeld van de context te krijgen.
- Wat weet je over Lucas, de schrijver?
- Welk genre is dit/ welke genres komen aan bod? Wat weet je over dit genre?
- Wie waren de hoorders in het verhaal?
- Wie was het publiek van de schrijver?
- Wat wordt bedoeld met ‘de wet’ in vers 26?
- Wat is het belang van de wet die wordt opgedreund in vers 27?
- Wat weet je over de personages: leviet, wetgeleerde, priester, Samaritaan
- Wat betekende gastvrijheid in de tijd van Jezus (v38)?
- Wat is het verschil tussen de zorgende houding van de Samaritaan en de zorgende houding van Martha?
- Wat bedoelt Jezus in vers 42?

Toepassen

- Wat zou jij antwoorden op de vraag “Wie is mijn naaste?”
- Hoe heb je onlangs gezorgd voor je naaste?
- Wat mag zorgen voor je naaste jou kosten?
- Als je de parabel van de Barmhartige Samaritaan opnieuw mocht schrijven voor onze context, wie zouden dan de priester, de Leviet en de Samaritaan zijn?

- Hoe ben je onlangs gastvrij geweest?
- Wat betekent gastvrijheid in jouw cultuur?
- Denk na over jouw beweegredenen om zorgend en gastvrij te zijn.
- Wat betekent het voor jou om aan de voeten van Jezus te gaan zitten en te luisteren? Hoe zet je dat om in de praktijk? Wat heb je nodig om dat te kunnen doen? Wat houd je tegen om aan de voeten van Jezus te gaan zitten?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinfo³¹

Auteur

De auteur van het Lucasevangelie is Lucas zelf, een reisgenoot van Paulus en eveneens de schrijver van het Bijbelboek Handelingen.

Er is weinig informatie te vinden over Lucas. Hij was een heiden-christen. Met andere woorden als heiden - niet Jood - tot geloof in Jezus Christus gekomen. Lucas was arts van beroep en afkomstig uit Antiochië.

Uit diverse Bijbelboeken kunnen we afleiden dat hij een vriend was van Paulus en ze samen een aantal reizen maakten. (vb. kol.4:14, Fil.1:24)

Datering

Het evangelie van Lucas is waarschijnlijk in de late jaren 50 of de vroege jaren 60 geschreven. We weten dit, omdat het evangelie samen met Handelingen als een project is geschreven en het heel onwaarschijnlijk is dat Handelingen na het jaar 63 is geschreven.

Structuur Bijbelboek

Het Bijbelboek wordt door geleerden ingedeeld in vijf delen:

1. Proloog: een betrouwbaar verslag van de geschiedenis van de verlossing (1:1-4)
2. Voorbereiding van Jezus' werk (1:5-4:13)
3. Jezus verkondigt in Galilea de verlossing door de kracht van de Geest (4:14-9:50)
4. Van Galilea naar Jeruzalem: de navolging (9:51-19:27)
5. Aankomst op het beslissende punt: dood en sterven te Jeruzalem (19:28-24:53)

In deze indeling ligt de nadruk op de verlossing door, de navolging, het lijden en sterven van Jezus.

Bekijk deze twee filmpjes om een volledig overzicht te krijgen van het Lucasevangelie:

- https://youtu.be/XIb_dClxzr0
https://youtu.be/26z_KhwNdD8

Doel

Lucas schreef zijn evangelie voor Theofilus, de Romeinse bestuurder op dat moment. Hij wilde weten wat het christelijke geloof inhield. Met dit evangelie wilt Lucas laten zien dat het geloof in Jezus betrouwbaar is. En dit op grond van ooggetuigenverklaringen van het leven van Jezus. Hij had een theologisch doel met zijn evangelie.

Om zijn doel te bereiken, hanteert hij vijf hoofdthema's:

1. Gods universele verlossingswerk sinds het begin van de wereld
2. Jezus als Redder van de wereld
3. Nadruk op Jezus' jeugd
4. Laten zien dat Jezus op voor zijn tijd ongebruikelijke manier met vrouwen omging
5. De centrale rol van de Heilige Geest

³¹ Elwell W.A., Yarbrough R.W. (2000). Het evangelie van Lucas. In D. &P. Wyart (Reds.), In ontmoeting met het Nieuwe Testament (pp.97-106). Groen-Heerenveen.

Begrijpen: achtergrondinfo

Genre

Het boek Lucas is een evangelie. In het gedeelte dat hier behandeld wordt, komt een parabel aan bod. Hierdoor hebben we twee genres die toegelicht moeten worden.

Evangelie

Het van Dale woordenboek omschrijft evangelie als volgt³²:

1. (letterlijk: blijde boodschap) leer, prediking van Christus
2. Elk van de vier Bijbelboeken die het leven en de leer van Christus bevatten: het evangelie van Mattheus, Markus, Lucas en Johannes

Evangelieën vallen in het algemeen onder de categorie ‘antieke biografie’ of ‘bios’ (wat leven betekent). Het is een levensbeschrijving. Dit verschilt deels met de term ‘biografie’ in de hedendaagse literatuur. Toen was het namelijk zo dat biografieën veel minder neutraal waren.

Het doel was een manier van leven promoten en niet om te focussen op een historische weergave, vandaar bijvoorbeeld dat de verschillende evangelieën soms een andere volgorde van gebeurtenissen hebben. Meestal werd dit op een verhalende manier gedaan en werden zowel de geboorte, de ‘carrière’ en het sterven van de belangrijke persoon neergeschreven.

Daarnaast wijken de evangelieën soms ook af van het Griekse genre van de bioi. Zo is er in de evangelieën veel ruimte voor profetie, terwijl dat bij de Grieken veel minder was. Het grootste verschil is echter dat bij de evangelieën het centrale personage niet (meer) dood is.³³

Een evangelie wordt geschreven door een ‘ooggetuige’. Dit wilt zeggen dat de schrijver zelf bij de feiten aanwezig was of ze uit eerste hand heeft vernomen.³⁴

Zoals reeds gezegd zien we verschillen in opbouw, volgorde en nadruk in de vier evangelieën in het Nieuwe Testament. D.L. Bock schrijft in zijn commentaar over het Lucasevangelie dat dit evangelie kan gezien worden als het meest pluralistische van de vier. Lucas bespreekt in detail hoe ook de heidenen in Gods belofte betrokken worden. Er zijn diverse parabellen of gelijkenissen aanwezig in dit evangelie die niet in de andere aan bod komen. Het evangelie van Lucas heeft een universeel perspectief en legt uit hoe een kleine Joodse gemeenschap uitgroeit tot een wereldwijde gemeenschap.³⁵

Bekijk dit filmpje van The Bibleproject voor een duidelijke samenvatting van het genre evangelie: https://youtu.be/xrzq_X1NNaA

---

³² Van Dale (z.d.), Evangelie. in Van Dale. Geraadpleegd op 17 juni 2021, van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/evangelie>

³³ Ichtus Vlaanderen (2012). Christus. In J. Thomas (red.), Kringbundel: Er was eens (pp 27-30). België: Ichtus Vlaanderen.

³⁴ Bock D.L. (1994). Luke (G.R. Osborne, D.S. Stuart & H. Robinson, Red.)(1e ed.). InterVarsity Press.

³⁵ Bock D.L. (1994). Luke (G.R. Osborne, D.S. Stuart & H. Robinson, Red.)(1e ed.). InterVarsity Press.

Parabel

In dit verhaal zien we een de vele parabels die Jezus gebruikt doorheen de evangeliën. Het zijn altijd verhalen met veel beeldspraak en situaties die herkenbaar zijn voor de bevolking toen.

Parabels zijn een geliefde methode van Jezus om zijn boodschap over te brengen. Meestal zijn deze bedoeld voor het volk dat naar zijn onderwijs luistert, maar in dit geval spreekt Jezus tot de wetgeleerde, priesters en Levieten.

Lange tijd werden de parabels gezien als allegorieën voor de Kerk. Dat betekent dat mensen alle elementen van de parabel gingen linken aan de Kerk. Deze benadering is voor een groot deel achterwege gelaten, in de eerste plaats omdat dit niet uitlegt wat de parabel voor de toehoorders van Jezus betekende. Vandaag wordt dit zoveel mogelijk vermeden. Belangrijk daarbij is dat een parabel meestal maar één betekenis heeft. Daarbij is het heel belangrijk rekening te houden met wie Jezus op dat moment aanspreekt.

De reden dat Jezus zo courant gebruik maakt van deze verhalende vorm geeft hij zelf, namelijk in Mat. 13:13: “Dit is de reden waarom ik in gelijkenissen tot hen spreek: omdat zij ziende blind en horende doof zijn en niets begrijpen.” Dit vers is echter moeilijk te begrijpen. Tegen zijn leerlingen legt hij vaak uit wat de betekenis is van zijn parabels, maar niet tegen het volk. Hij zegt dat het hen niet gegeven is de ‘geheimenissen van het Koninkrijk der Hemelen’ te kennen. Het zou kunnen gezien worden als het feit dat Jezus hier een duidelijk onderscheid creëert tussen mensen die hem volgen en zij die gewoon maar eens komen kijken: zij die hem daadwerkelijk volgen zullen uitleg krijgen (wat een belangrijke boodschap naar de lezer toe is).

Kenmerkend voor parabels is dat ze vertrekken vanuit alledaagse voorbeelden. Hoewel de verhalen soms erg ver van ons bed staan, is het duidelijk dat die voor Jezus’ publiek heel herkenbaar waren. Het is dan ook belangrijk om bij een parabel de vraag te stellen hoe Jezus’ publiek dit zal beluisterd hebben. Er zit bijvoorbeeld erg veel humor in Jezus’ parabels. Wie koopt bijvoorbeeld een akker zonder die eerst te inspecteren of ossen zonder die eerste te keuren (Luc. 14:18-19).³⁶

Bekijk deze filmpjes voor meer informatie over parabels:

https://youtu.be/XX-aAg4_U2Q

<https://youtu.be/GarwrKY3MXQ>

<https://youtu.be/JiKb8-e0ERO>

Personages

1. Wetgeleerde

De wetgeleerden of schriftgeleerden hadden een prominente plaats in de maatschappij waarin Jezus leefde. Ze hadden veel invloed op de religieuze en cultische literatuur in de tijd van het Nieuwe Testament.

De naam die ze dragen, legt zichzelf uit. Deze mannen waren beleerd in de Wet of Schrift. De Wet is in dit geval de Heilige Boeken van de Joden, meestal worden hiermee de eerste vijf boeken van de Bijbel bedoelt.

De wetgeleerden waren verbonden aan de tempel en maakten kopieën van de Heilige boeken. Veelal waren ze buiten de tempel actief als leraren van het volk. Rekening houdend met het feit dat het merendeel van de bevolking analfabeet was, maakte dit de rol van wetgeleerden uitermate belangrijk voor het volk om de Wet te kunnen leren.

---

³⁶ Ichtus Vlaanderen (2012). Christus. In J. Thomas (red.), Kringbundel:Er was eens (pp 56-60). België: Ichtus Vlaanderen.

Naast onderwijs en kopiëren van de Heilige boeken hadden de wetgeleerden ook juridische taken (opschrijven van contracten of handelsovereenkomsten) en werkten ze vaak aan het hof.³⁷

2. Priester³⁸

Net zoals de Leviëten waren de priesters actief in de tempel. Ze bemiddelen in het contact tussen God en mensen.

In Israël was de rol van priester erfelijk en levenslang. In Exodus 28:1-29:46 lezen we dat het priesterschap bestemd was voor Aäron en zijn nakomelingen uit de stam Levi.

Tot aan de tijd van de koningen bekleedden de priesters de hoogste functies in Israël.

Er waren echter wel enkele voorwaarden verbonden aan het priesterschap:

- Priesters moesten zich heilig gedragen, want God is heilig (vb. Leviticus 21:1-23)
- Priesters mochten geen lichamelijk gebrek hebben
- Priesters moesten zich houden aan bepaalde kledingvoorschriften (zie Exodus 28:1-43)

De priesters hadden geen eigen grondgebied, maar hadden wel een aantal stukken land om in hun onderhoud te voorzien. Ze leefden van een deel van de offers die aan de tempel werden gebracht en van een deel van de tienden.

Priesters hadden verschillende taken. De belangrijkste waren:

- Offers brengen aan God in naam van de mensen
- Gods zegen uitspreken over het volk
- Onderwijs geven over godsdienst en sommige juridische zaken
- Mensen en voorwerpen rein en onrein verklaren
- Meegaan op militaire expedities.

Priesters moesten onreinheid vermijden. Zeker wanneer het om een lijk gaat. Het gedrag van de priester t.o.v. de overvallen man kan hierdoor verklaard worden. De priester was onderweg naar Jeruzalem en als hij in contact zou komen met de man 'die dood leek' zou hij zijn tempeltaken niet meer kunnen uitvoeren omdat hij onrein zou zijn.³⁹

3. Leviet⁴⁰

De Leviëten werkten in en rond de tabernakel en de tempel. Ze waren ondergeschikt aan de priesters.

In het Oude Testament zijn Leviëten de afstammelingen van Levi, de derde zoon van Jakob en Lea. Bij de verdeling van het grondgebied van Israël onder de twaalf stammen, kregen de Leviëten geen grond, maar de taak om het volk te dienen (zie Jozua 21:1-41).

Ook in Numeri 3:11-14 lezen we hier meer over:

De Heer zei tegen Mozes: "De Leviëten zijn voor mij. In Egypte heb ik de oudste zoon van elk gezin gedood. Toen heb ik gezegd dat alle oudste zonen van de Israëliëten voor mij

---

³⁷ Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (z.d.). Schriftgeleerden. DeBijbel.nl. <https://debijbel.nl/wereld-van-de-bijbel/kennis-achtergronden/bestuur-samenleving/359/schriftgeleerden>

³⁸ Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (z.d.). Priester. DeBijbel.nl. <https://debijbel.nl/wereld-van-de-bijbel/kennis-achtergronden/godsdiens-t-van-israel/588/priester>

³⁹ Keener G.S. (1993). Loving one's neighbor. In R. Clapp, R. Goring & D. Reid (Reds.), The IVP Bible Background Commentary: new testament.(pp217-218). InterVarsity Press

⁴⁰ Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (z.d.). Leviet. DeBijbel.nl. <https://debijbel.nl/wereld-van-de-bijbel/kennis-achtergronden/godsdiens-t-van-israel/594/leviet>

zijn, en het oudste jong van al hun dieren ook. Maar nu kies ik de Levieten in plaats van de oudste zonen van alle Israëlieten. Zij zijn van mij, want ik ben de Heer.””

In Numeri 3:1-4:49 worden onder andere de taken van de Levieten beschreven. Ze moesten o.a.:

- Zorgen voor de onderdelen van de tabernakel in de woestijn
- Zorgen voor de heilige voorwerpen in de tempel
- Verzorgen van religieuze diensten voor de Israëlieten
- De tempelpoorten bewaken
- Priesters bijstaan (vb. handen van de priesters reinigen)

Tot slot waren de Levieten diegene die in naam van God de wet opstelden en uitwerkten. Ze werden aanzien als een aristocratie. Ze hadden veel aanzien en veel zeggenschap in de maatschappij. Het gezag van een Leviet werd als onaantastbaar gezien. Zij waren ook de enige die toegang hadden tot het wetboek en deze konden interpreteren en eventueel aanpassen.⁴¹

Net zoals bij de priesters waren er reinheidsregels voor de Levieten. Deze waren echter minder strikt. Toch wilden ook zij ‘besmetting’ vermijden. Dit kan dus eveneens een reden zijn waarom de Leviet in de parabel de gewonde man vermijdt.⁴²

4. Samaritaan

Samaritanen stammen af van Joden en heidenen. Ze beweren dat ze net zoals de Israëlieten afstammen van Jakob. Net zoals de Israëlieten aanbidden ze de God van Israël, alsook afgoden (zie 2 Kon. 17:19-33). Het is echter zo dat de Samaritanen de berg Gerizim als de Heilige plek voor aanbidding beschouwden en niet Jeruzalem zoals de Israëlieten dat zagen. De Samaritanen hielden de Joodse feesten, onderhielden de wet, praktiseerden besnijdenis en verwachtten de Messias. Ze gebruikten een eigen versie van de Thora.⁴³

De relatie tussen de Joden en de Samaritanen is er een van rivaliteit en gaat ver terug. In de tijd van Ezra kwam een verbod voor Samaritanen om mee te werken aan de tempelbouw. Dit is iets dat de Samaritanen de Joden nooit vergeven hebben (Ezra 4:3-4).⁴⁴

In de tijd van Jezus ging deze rivaliteit soms zo ver dat de Romeinse overheersers moesten ingrijpen.⁴⁵

Deze geschiedenis van rivaliteit en vijandigheid maakt dat Jezus’ voorbeeld in de parabel als een belediging wordt aanzien. Het raakt hun in de kern van hun identiteit als Joden.⁴⁶

---

⁴¹ Levieten. (2021, 17 mei). In Wikipedia. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Levieten>

⁴² Keener G.S. (1993). Loving one’s neighbor. In R. Clapp, R. Goring & D. Reid (Reds.), The IVP Bible Background Commentary: new testament.(pp217-218). InterVarsity Press

⁴³ Elwell W.A. , Yarbrough R.W. (2000). Het Midden-Oosten ten tijde van Jezus. In D. &P. Wyart (Reds.), In ontmoeting met het Nieuwe Testament (pp.39-68). Groen-Heerenveen.

⁴⁴ Elwell W.A. , Yarbrough R.W. (2000). Het Midden-Oosten ten tijde van Jezus. In D. &P. Wyart (Reds.), In ontmoeting met het Nieuwe Testament (pp.39-68). Groen-Heerenveen.

⁴⁵ Keener G.S. (1993). Samaritans. In R. Clapp, R. Goring & D. Reid (Reds.), The IVP Bible Background Commentary: new testament.(pp829-830). InterVarsity Press

⁴⁶ Keener G.S. (1993). Loving one’s neighbor. In R. Clapp, R. Goring & D. Reid (Reds.), The IVP Bible Background Commentary: new testament.(pp217-218). InterVarsity Press

5. Martha en Maria

Martha en Maria zijn twee zussen wonende in Bethanië (zie Joh.11:18) en komen in de evangeliën vaker in beeld⁴⁷ Meer dan dit is er echter niet geweten over de zussen.

6. De oorspronkelijke hoorders

Het publiek in dit verhaal is verschillend met het publiek voor wie Lucas het neergeschreven heeft. Zoals eerder gezegd, schreef Lucas zijn evangelie voor Theofilus. Jezus spreekt in dit gedeelte echter niet tegen Theofilus, nog tegen ons - de lezers - maar eerst tegen de wetgeleerde en daarna tegen Martha en Maria.

Het publiek voor Jezus' parabel over de overvallen man en de Samaritaan is de wetgeleerde die Jezus een specifieke vraag komt stellen. Het is deze man die Jezus op de proef stelt en aan wie Jezus zijn antwoord formuleert.

Daarnaast is Jezus omringd door zijn leerlingen en de tweeënzeventig die hij eerder had uitgestuurd en nu terug waren om verslag uit te brengen (zie de eerdere verzen in Lucas 10). Hoogstwaarschijnlijk horen zij het gesprek tussen Jezus en de wetgeleerde, maar zij zijn niet de personen tot wie Jezus zich richt.

Mogelijks was er ook "gewoon" volk aanwezig die Jezus volgden en wilden horen wat Hij te zeggen had, maar dat is niet duidelijk uit dit gedeelte.

Vanaf vers 38 zien we dat Jezus verder reist en bij Maria en Martha op bezoek gaat. De conversaties die in verzen 38 tot 42 worden beschreven, zijn er tussen Jezus en Martha. Martha is in dit geval Jezus' publiek, de eerste hoorder, degene aan wie Jezus iets wilt duidelijk maken.

Uiteraard kunnen alle lezers van dit gedeelte in Lucas iets leren uit wat er is neergeschreven, maar in eerste instantie waren de lessen die Jezus meegaf gericht aan de wetgeleerde en Martha, in tweede instantie was er een les voor Theofilus - voor wie het evangelie is neergeschreven. En pas in derde instantie voor alle lezers van dit evangelie.

7. De wet (verzen 26 en 27)

In vers 26 vraagt Jezus "Wat staat er in de wet geschreven?" Jezus verwijst hier naar de Thora, de Joodse wetten door God gegeven. Voor ons zijn dit de eerste vijf boeken van de Bijbel.

Deze wetten zijn door Mozes neergeschreven en vormen de kern van de Joodse religie. Er zijn in totaal 613 voorschriften (248 geboden en 365 verboden).⁴⁸

Het gebod dat de wetgeleerde in vers 27 citeert, vinden we terug in Deuteronomium 6:5. Dit gebod staat bekend als 'het belangrijkste gebod'(zie Matt.22:36).

8. Gastvrijheid

De betekenis van gastvrijheid is in elke cultuur en samenleving anders. Het is belangrijk om te weten wat gastvrijheid inhield in de tijd van Jezus om de gebeurtenissen in Lucas 10:38-42 beter te begrijpen.

In de tijd van Jezus gold in zowel Israël als Egypte, Klein-Azië en Griekenland een soort 'recht op gastvrijheid'. Reizigers konden in alle omstandigheden beroep doen op de gastvrijheid van anderen. Een gast mocht je niet weigeren in je huis.

De gastvrijheid in de Bijbel houdt verschillende dingen in:

---

⁴⁷ Zie Joh.11 - dood en opwekking van Lazarus en Joh.12:1-8 - Maria zalft de voeten van Jezus.

⁴⁸ Wikipedia. (2021 mei 15). 613 mitswot. Wikipedia. [https://nl.wikipedia.org/wiki/613_mitswot#:~:text=De%20613%20mitswot%20\(voorschriften%2C%20enkelvoud,248%20geboden%20en%20365%20verboden.](https://nl.wikipedia.org/wiki/613_mitswot#:~:text=De%20613%20mitswot%20(voorschriften%2C%20enkelvoud,248%20geboden%20en%20365%20verboden.)

- De gelegenheid om zich te wassen (minstens de voeten)
- Aanbieden van geparfumeerde olie
- Een maaltijd
- Onderdak voor een of meerdere dagen⁴⁹

Het hoeft dus niet te verbazen dat de gastvrouw van dienst volledig in beslag werd genomen door de zorg voor haar gasten. Er komt heel wat kijken bij een - onverwacht - bezoek.

Toepassen: achtergrondinfo

Naasten

De wetgeleerde in Lucas 10:25 heeft een enge visie op wie zijn naasten zijn. We zien dit wanneer hij niet eens in staat is om de Samaritaan zijn nationaliteit noemen wanneer Jezus hem vraagt “Wie was in dit verhaal de naaste?”. Zoveel veracht hij de Samaritanen.

Jezus verwacht van de wetgeleerde dat hij zich net zoals de Samaritaan in de parabel gaat gedragen. Maak geen onderscheid in wie je als je naaste ziet. God liefhebben betekent liefde en genade tonen aan iedereen in nood.

Wie onze naaste is, wordt niet bepaald door geslacht, afkomst, sociale status...Onze naaste is iedereen in nood.⁵⁰

Prioriteiten stellen

Het verhaal van Martha en Maria gaat niet over verkeerd gedrag, maar over goed en beter gedrag. Over prioriteiten stellen en onze houding ten opzichte van wat ons te doen staat.

Met zijn antwoord aan Martha wanneer ze Hem vraagt om Maria tot werken aan te zetten, wilt Hij haar - en de luisteraars - doen inzien dat er prioriteiten zijn.

Het is goed om voor je gasten te zorgen, maar als het werken in de weg staat van luisteren naar Jezus is het dan wel zo belangrijk? Jezus zegt niet dat wat Martha doet slecht is, maar wel dat wat Maria doet beter is.

We worden hier herinnerd aan Deuteronomium 8:3 “U hebt zijn macht leren kennen: Hij liet u honger lijden en gaf u toen manna te eten, voedsel dat u nooit eerder had gezien en uw voorouders evenmin. *Zo maakte Hij u duidelijk dat een mens niet leeft van brood alleen, maar van alles wat de mond van de Heer voortbrengt*” (italics zelf aangebracht).⁵¹

Van kringbundel naar kringvoorbereiding

“Hoe begin je als kringleider nu aan je kringvoorbereiding m.b.v. de kringbundel? Stel je doel voor je kring vast: wat is de hoofdboodschap van de Bijbeltekst en van je kringopzet? Hoe link jij dit verantwoord aan het jaarthema? Heb je de Bijbeltekst grondig gelezen doorheen ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’ en zie je hierin een lijn? Heb je de achtergrondinfo doorworstelt? Dan ben je nu klaar om te beginnen aan de voorbereiding van je werkvormen en vragen voor je kringstudie. We raden sterk aan om ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’ als hoofdstructuur te nemen voor je kringopbouw, want dat is een basisvoorwaarde voor een verantwoord gebruik van de Bijbel en het bereiken van je doel voor je kringstudie.”

⁴⁹ Van Dorp, J. (2016 juli 6). Wees welkom! Gastvrijheid in de Bijbel. Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap. <https://www.bijbelgenootschap.nl/wees-welkom-gastvrijheid-bijbel/>

⁵⁰ Bock D.L. (1994). Luke (G.R. Osborne, D.S. Stuart & H. Robinson, Red.)(1e ed.). InterVarsity Press.

⁵¹ Bock D.L. (1994). Luke (G.R. Osborne, D.S. Stuart & H. Robinson, Red.)(1e ed.). InterVarsity Press.

Een aantal werkvormen:

- Je kan je kring starten door het verhaal na te spelen. Verdeel de verschillende personages onder je kringleden en laat hen als echte acteurs dit Bijbelgedeelte opvoeren. **Zie bijlage.**
- Begin je kring met deze rap: <https://youtu.be/XHkNZFHfPys>
- Bekijk het gedeelte van de Barmhartige Samaritaan op kinderniveau: <https://youtu.be/osfQg4yKtq8>

Een aantal vragen die je met je kring kan bespreken bij ‘Toepassing’:

1. Denk samen na over gastvrijheid:

- Bespreek met je kring wat gastvrijheid betekent voor hen (dit kan zeker interessant zijn in een internationale kring of een kring met Belgen en Nederlanders, maar ook binnen ons klein landje zijn er verschillen in gastvrijheid).
- Bespreek hoe gastvrijheid er kan uitzien voor jullie als kring. Hoe zijn jullie gastvrij naar anderen die van buiten jullie kring komen? Wat verwachten jullie van de gastheer/-vrouw van de kring? Welke prioriteiten moeten er gelegd worden?
- Bespreek wat gastvrijheid kan betekenen voor je Ichtusgroep. Moet er iets veranderen in jullie manier van werken?

2. Denk samen na over wie je naasten zijn:

- Wie zien we sneller als onze naaste?
- Op wie kijken we neer? Voelen we ons soms beter dan anderen (zowel individueel als in groep)
- Rond wie lopen we met een boog?
- Wat betekent zorgen voor je naaste als kring en als Ichtusgroep?
- Wat mag het kosten om voor je naaste te zorgen (individueel, met de kring en met je Ichtusgroep)

3. Denk samen na over “zitten aan Jezus’ voeten”

- Laat kringleden ervaringen delen van wanneer ze besloten om stil te zijn en te luisteren i.p.v. te werken en bezig te zijn.
- Wat betekent het voor je kringleden om aan de voeten van Jezus te gaan zitten en te luisteren?
- Hoe kunnen jullie als kring dit samen in de praktijk omzetten? Wat heb je nodig om dat te kunnen doen?
- Neem de tijd om samen stil te zijn en te luisteren.

9 // Johannes 10: 1-20

Bijbelgedeelte

10 ‘Waarachtig, ik verzeker u: wie de schaapskooi niet binnengaat door de deur maar ergens anders naar binnen klimt, is een dief of een rover.² Wie door de deur naar binnen gaat, is de herder van de schapen.³ Voor hem doet de bewaker open. De schapen luisteren naar zijn stem, hij roept zijn eigen schapen bij hun naam en leidt ze naar buiten.⁴ Wanneer hij al zijn schapen naar buiten gebracht heeft, loopt hij voor ze uit en de schapen volgen hem omdat ze zijn stem kennen.⁵ Iemand anders volgen ze niet, ze lopen juist van hem weg omdat ze de stem van een vreemde niet kennen.’⁶ Jezus vertelde hun deze gelijkenis, maar ze begrepen niet wat hij bedoelde.

Hij ging verder: ‘Waarachtig, ik verzeker u: ik ben de deur voor de schapen.⁷ Wie vóór mij kwamen waren allemaal dieven en rovers, maar de schapen hebben niet naar hen geluisterd.⁸ Ik ben de deur: wanneer iemand door mij binnenkomt zal hij gered worden; hij zal in en uit lopen, en hij zal weidegrond vinden.⁹ Een dief komt alleen om te roven, te slachten en te vernietigen, maar ik ben gekomen om hun het leven te geven in al zijn volheid.

¹¹Ik ben de goede herder. Een goede herder geeft zijn leven voor de schapen.¹² Een huurling, iemand die geen herder is, en die niet de eigenaar van de schapen is, laat de schapen in de steek en slaat op de vlucht zodra hij een wolf ziet aankomen. De wolf valt de kudde aan en jaagt de schapen uiteen;¹³ de man is een huurling en de schapen kunnen hem niets schelen.¹⁴ Ik ben de goede herder. Ik ken mijn schapen en mijn schapen kennen mij,¹⁵ zoals de Vader mij kent en ik de Vader ken. Ik geef mijn leven voor de schapen.¹⁶ Maar ik heb ook nog andere schapen, die niet uit deze schaapskooi komen. Ook die moet ik hoeden, ook zij zullen naar mijn stem luisteren: dan zal er één kudde zijn, met één herder.¹⁷ De Vader heeft mij lief omdat ik mijn leven geef, om het ook weer terug te nemen.¹⁸ Niemand neemt mijn leven, ik geef het zelf. Ik ben vrij om het te geven en om het weer terug te nemen - dat is de opdracht die ik van mijn Vader heb gekregen.’

¹⁹Opnieuw ontstond er verdeeldheid onder de Joden om wat hij zei.²⁰ Veel mensen zeiden: ‘Hij is bezeten, hij is gek. Waarom luisteren jullie nog naar hem?’²¹ Maar anderen zeiden: ‘Dit zijn niet de woorden van iemand die bezeten is, en een demon kan de ogen van blinden niet openen.’

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Wie kennen we echt in een wereld vol van online influencers? Kennen we de mensen die onze tijd en onze schermen innemen echt? Is hun stem zo vertrouwd dat ze ons misleiden zoals rovers en dieven? Kunnen we een onderscheid maken tussen Gods stem en de onophoudelijke stroom aan zaken die ons bij Hem weg houdt? Of is Jezus de luidste levengevende stem in ons leven? Kan zijn stem doordringen in de chaos van ons drukke leven, omdat we hem echt kennen als onze eerste liefde? Jezus is zeer rechttoe rechtaan hier, zelfs ietwat scherp. Hij heeft het over misleiding, de manieren waarop we hem

kunnen herkennen en Hij spoort ons aan al ons vertrouwen op hem te stellen als ‘de Goede Herder’.

Kerngedachte

In de loop van verschillende gesprekken met de Farizeeën gebruikt Jezus de vertrouwde analogie van een schaaphoeder om uit te leggen wie Hij is en wat het verschil is tussen zijn ware liefde en leiding voor ons en de influencers in de wereld. We zien hier ook twee van zijn beroemde ‘Ik ben-uitspraken’, waardoor we Gods karakter geopenbaard in de Zoon nog beter leren begrijpen.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens ‘inleiding’, ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen. Daarna kan je ‘de achtergrondinfo’ doornemen ter verdieping, zodat je daarna je kringstudie kan voorbereiden.

Inleiding

- Beeld je in dat je in Jordanië leeft in de eerste eeuw van onze jaartelling. Landbouw en veeteelt zijn vaste onderdelen van het alledaagse leven en de economie. Als je niet zelf schapen had, dan hadden je voorouders er wel of kende je vast iemand die er had. Nu komt er opeens een religieus leider langs die je kent en die begint te praten over schapen. Hoe voel je je?
- We hebben het over schapen hoeden. Welke andere voorbeelden uit de Bijbel ken je over herders en hoeden?
- Waar denk je aan wanneer je ‘dieven en rovers’ hoort? Waarvoor en voor wie zouden die in jouw leven kunnen staan?

Lezen

- Er staan twee ‘Ik ben...’ uitspraken in deze tekst. Vergelijk ze. Hoe verschillen ze? Wat zeggen ze over Gods karakter?
- Aan wie of wat denk je als je leest over ‘de dief’ in de verzen 8 en 10? Jezus contrasteert zichzelf met dingen/zaken die geen leven geven.
- Lee de verzen 4-6. Vergelijk deze met Johannes 1:10? De wereld herkende Jezus niet, maar Jezus zegt dat zijn schapen zijn stem herkennen. Wat betekent dit?
- Lees de verzen 17-18. Hoe zouden deze verzen overkomen bij mensen die geen idee hebben over Jezus’ nakende dood en opstanding?

Begrijpen

- Op dit punt in het evangelie van Johannes heeft Jezus geregeld gesprekken met Farizeeën. Ze gooien reeds mensen uit de synagoge die in Hem geloven (Johannes 9:22). Wat zegt dit over Jezus? Hoe verandert dit hoe je kijkt naar onze passage?
- Wat betekent de ‘Ik ben de poort’ uitspraak? Waar doet het je aan denken?
- Wat betekent het één van Jezus’ schapen te zijn? Betekent het blindelings volgen of betekent het iets anders? Wat betekent het deel uit te maken van de ‘kudde’? Rek Jezus’ metaforen niet verder op dan de bedoeling was.

Toepassen

- Is er iets in je studies dat een ‘dief’ is? Hoe kan je kiezen voor het levengevende door je geloof in Jezus wanneer je geconfronteerd wordt met zulke zaken?
- Weet jij altijd het verschil tussen de stem van God en de stem van culturele invloeden om je heen? Hoe kan je het verschil weten? Hoe kan je kring hierin helpen onderscheiden?
- Dit gedeelte gaat er van uit dat we andere stemmen en invloeden in ons leven hebben. We moeten ze niet vermijden, maar wel leren onderscheiden wat leven geeft (Jezus) en wat leven neemt (dief). Hoe ben jij betrokken bij het leven naast de kerk, naast Ichtus, terwijl je je identiteit bewaart als deel van het lichaam van Christus? Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinformatie

Het merendeel van de mensen in Jezus tijd waren actief in de landbouw en de veeteelt. Niet enkel mannen, maar heel de gemeenschap was betrokken bij zaken als de oogsttijd. Zo’n 80%-90% van de bevolking waren hierbij betrokken. Dit in schril contrast met de zogenaamde beschaafde en opgeleide Grieks-Romeinse wereld waar ontspanning en plezier het ideaal waren. Galilea was zeer vruchtbaar en Josephus - de historicus - zegt dat het van noord tot zuid landbouwareaal was. In het Palestina van de 1ste eeuw wist men wat landbouw was!

Lezen: achtergrondinformatie

Wanneer God zichzelf ‘Ik Ben’ noemt in Exodus 3, dan is dit een scharniermoment in de heilsgeschiedenis. God openbaart zichzelf aan zijn volk en verlost hen uit slavernij en leidt hen naar een nieuw leven. Gods naam onthult wie Hij is en hoe Hij is. Hij is de Ik Ben, de eeuwige, onveranderlijke, oneindige en schepper van hemel en aarde. Hij is God. Wanneer Jezus de ‘ik ben’ titel toepast op zichzelf, beweert Hij God te zijn (Johannes 8:58). Niet een assistent, noch een groot leraar, maar de goddelijke, eeuwige, oneindige, volmaakte. Hij is de God van Israel. Hij is groter dan Moses omdat hij de God van Mozes is. Hij heeft leven in zich en kan ons leven geven. De joden wisten dat het claimen van deze titel, zo’n statement was, dat ze ogenblikkelijk stenen namen om hem te doden (8:59). De 7 ‘Ik ben’ uitspraken van Jezus in Johannes zijn het best te begrijpen in de ultieme claim van Jezus. Hij is God, Hij is de God van Israel. Heel het Oude Testament en Gods heilsdaden wijzen naar de komst van Jezus als de Mensgeworden God, het ware en beter Israel.

Begrijpen: achtergrondinformatie

In veel hedendaagse Bijbelvertalingen staat er ‘ik ben de poort’, maar historisch werd dit ook vertaald met ‘ik ben de deur’. Een poort/deur heeft twee functies zoals beschreven in onze passage. Een is om mensen buiten te houden. We sluiten de deur ’s nachts om ongewenste gasten buiten te houden. Zo beschermen we de mensen binnen. Herders in de 1ste eeuw plaatsten hun schapen in een schaapskooi ’s nachts. Hier verwijst de passage naar. Met een muur van stenen of takken. Volledig gesloten buitenom 1 opening waarlangs de schapen binnen en buiten konden. Er was doorgaans geen deur; ’s nachts zou de herder zelf in de opening slapen en fungeren als deur. Door in de ingang te liggen kon de herder de schapen in het oog houden en hen beschermen tegen wilde dieren of schapddieven.

Toepassen: achtergrondinformatie

We hebben zoveel geluiden en invloeden om ons heen. Jij bent degene die deze verschillende invloeden het beste kent. Focus in deze Bijbelstudie op jouw/jullie leven, niet op het stereotiep van jullie leeftijdsgroep, of op de gewenste antwoorden. Focus op de mensen en zaken die direct verband houden met de vragen.

Deel IV: Influencers

We leven in een tijd van influencers. In dit gedeelte krijg je teksten van Bijbelse influencers, mensen die een stempel hebben gedrukt, wiens verhaal bekend is gebleven, over hoe te leven, hoe getuigen tegenover invloedrijke mensen. Influencers bombarderen op ons op social media met ‘wijsheden’. De teksten uit Spreuken kunnen gespiegeld worden met de ‘wijsheden’ van Twitter, Instagram, Facebook, ...

Marcus 16:1-16

Handelingen 24-26

Spreuken

10 // Marcus 16: 1-16

Bijbelgedeelte

16¹Toen de sabbat voorbij was, kochten Maria uit Magdala en Maria de moeder van Jakobus, en Salome geurige olie om hem te balsemen.²Op de eerste dag van de week gingen ze heel vroeg in de ochtend, vlak na zonsopgang, naar het graf.³Ze zeiden tegen elkaar: ‘Wie zal voor ons de steen voor de ingang van het graf weggrollen?’⁴Maar toen ze opkeken, zagen ze dat de steen al was weggerold; het was een heel grote steen.⁵Toen ze het graf binnengingen, zagen ze rechts een in het wit geklede jongeman zitten. Ze schrokken vreselijk.⁶Maar hij zei tegen hen: ‘Wees niet bang. U zoekt Jezus, de man uit Nazaret die gekruisigd is. Hij is opgewekt uit de dood, hij is niet hier; kijk, dat is de plaats waar hij was neergelegd.’⁷Ga terug en zeg tegen zijn leerlingen en tegen Petrus: ‘Hij gaat jullie voor naar Galilea, daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie heeft gezegd.’”

⁸Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden.

⁹Toen hij vroeg op de eerste dag van de week uit de dood was opgestaan, verscheen hij eerst aan Maria uit Magdala, bij wie hij zeven demonen had uitgedreven.¹⁰Ze ging het nieuws vertellen aan de mensen die hem hadden vergezeld en die nu om hem treurden en rouwden.¹¹Toen ze hoorden dat hij leefde en dat zij hem had gezien, geloofden ze het niet.¹²Daarna verscheen hij in een andere gedaante aan twee van hen toen ze buiten de stad aan het wandelen waren.¹³Ze gingen terug en vertelden het aan de anderen; maar ook zij werden niet geloofd.¹⁴Ten slotte verscheen hij aan de elf terwijl ze aan het eten waren, en hij verweet hun ongelooft en halsstarrigheid, omdat ze geen geloof hadden geschonken aan degenen die hem hadden gezien nadat hij uit de dood was opgewekt.¹⁵En hij zei tegen hen: ‘Trek heel de wereld rond en maak aan ieder schepsel het goede nieuws bekend.’¹⁶Wie gelooft en gedoopt is zal worden gered, maar wie niet gelooft zal worden veroordeeld.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Naar wie luisteren we wel, naar wie luisteren we niet? Wie geloof je wel, wie niet? Waarom? Deze tekst helpt ons zien dat God vaak hen gebruikt die de maatschappij niet waardig acht, zij die in onze maatschappij, onze kring geen stem hebben.

Kerngedachte

Het Goede Nieuws wordt onterecht niet geloofd; toch breekt het uiteindelijk in en door.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens ‘inleiding’, ‘lezen’, ‘begrijpen’ en ‘toepassen’. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen. Daarna kan je ‘de achtergrondinfo’ doornemen ter verdieping, zodat je daarna je kringstudie kan voorbereiden.

Inleiding

- Kijk het filmpje van the Bible Project over Marcus: <https://youtu.be/HGHqu9-DtXk>
- Stel jezelf de vraag of ga in gesprek met je kring: ‘Van wie heb jij het evangelie, het goede nieuws gehoord?’ en ‘Geloofde je het meteen? Waarom wel, waarom niet?’
- Welke groepen (in je omgeving, in de media) roepen bij je direct argwaan op? Wie vind je a priori moeilijk te vertrouwen? Mensen met een migratieachtergrond, politici, (anti-)vaxxers, lageropgeleiden, mensen uit een andere geloofstraditie, ... Wees eerlijk en probeer te achterhalen waar die vooringenomenheid vandaan komt.

Lezen

- Wie zijn de personages in dit gedeelte?
- Wat is de structuur van deze tekst? Hoe zou je hem opdelen? Welke ondertitels zou je geven?
- Wat wordt er allemaal gezegd en hoe wordt daar op gereageerd?
- Welke opdrachten worden er gegeven? Door wie? Aan wie? Wat wordt daarmee gedaan?
- Welke verschillen zie je tussen de mannen en de vrouwen in deze tekst?
- Wat kom je over Jezus te weten uit dit gedeelte?
- Lees de stukken in de andere evangeliën die ook deze gebeurtenissen beschrijven. Wat is gelijklopend, wat verschilt? Wat verduidelijkt dit? Welke vragen roept dit op?
- Schrijf als observatie-oefening de eerste 8 verzen opnieuw vanuit het perspectief van de ‘in het wit geklede jongeman’.

Begrijpen

- Volgens veel Bijbelvertalingen en commentatoren (zie uitleg verder) is vers 8 het originele einde van het Marcusevangelie. A) Schrijf zelf een einde zonder naar de andere verzen te kijken. Hoe zou jij dit evangelie ‘afsluiten’? B) Dit is waarschijnlijk hoe Marcus zijn evangelie wilde afronden? Welke emoties en welke vragen roept dit op?
- Snap je de reacties van de vrouwen en van de mannelijke leerlingen in dit gedeelte? Waarom wel, waarom niet? Leg uit?
- Waarom wordt Petrus expliciet vernoemd denk je?
- Welke relatie zie je tussen ‘zien’ en ‘geloven’ in dit gedeelte? Wat vind je daarvan?
- Hoe gaat Jezus om met het ongeloof van zijn leerlingen? Wat vind je hiervan en waarom?

Toepassen

- Zou jij het geloofd hebben? (wees eerlijk)
- Is er iets wat je/jullie naar aanleiding van deze tekst tot God wil zeggen? Iets wat je wil belijden?
- Welke “steen” moet er in jouw leven, in jullie leven worden weggenomen? Laat je God toe dit te doen?

- De 11 geloofden het tot twee maal toe niet en kregen toen de opdracht om te verkondigen? Hoe relateert dat aan jouw geloofs-/bekeringsverhaal? Wat zegt dit over discipelschap en verkondiging?
- Waar/in welke contexten worden jullie actief geconfronteerd met stemmen die anderen gemakkelijk naast zich neerleggen? Hoe zorg je dat deze stemmen mogen 'binnenkomen'?
- Hoe kan jouw kring een gemeenschap zijn waar stemmen kunnen getoetst worden, waar stemmen (politieke, wetenschappelijke, maatschappelijke) die veelal terzijde worden geschoven een plek mogen krijgen, waar God kan spreken door zulke stemmen?
- Uit de visietekst van Ichtus Vlaanderen: *'Studenten zelf, en niet de staf, zorgen voor hun groepen. Dienend, luisterend en gezamenlijk leiderschap wordt voorgeleefd, gestimuleerd en onderwezen. Hoewel niet elke student leiderschapskwaliteiten heeft, wordt toch iedereen gestimuleerd tot deelname in de zorg voor de groep. De participatie van meisjes/vrouwen in leiderschap is een typisch kenmerk van Ichtus (en de IFES-beweging).'* Hoe 'doet' jouw kring, jouw Ichtusgroep, jouw kerk, jouw opleiding het. Bespreek! Verduidelijk moeilijke woorden/gedeeltes.

Inleiding: achtergrondinformatie

- Kijk het filmpje over Marcus van the Bible Project. Niet enkel krijg je inzicht in de schrijver, je krijgt ook info over de structuur van dit Bijbelboek. Daarenboven legt het goed uit waarom vers 8 waarschijnlijk het originele einde van het evangelie is, waarom de resterende verzen later toevoegingen zijn en hoe we deze kunnen lezen en begrijpen.

Lezen: achtergrondinformatie

- Drie vrouwen: in Marcus 15:47 stonden twee van deze vrouwen te kijken waar Jozef van Arimatea het lichaam van Jezus zou leggen. Maria de moeder van Jakobus is dezelfde als hier in 15:47 en 6:3. Salome en Maria Magdalena worden hier voor de eerste keer in het evangelie van Marcus vernoemd.
- Vers 8: Dit is het einde van het evangelie in de oudste manuscripten. In antieke teksten - zoals bijv. de Ilias - was zo'n abrupt einde waarbij alles al voorzeggd was, maar niet per se 'opgelost' zeer gebruikelijk.⁵²
- Doorheen heel het evangelie van Marcus krijgen mensen de opdracht bepaalde zaken niet te zeggen; nu krijgen deze vrouwen de opdracht wel iets te zeggen en doen ze het niet. Dit is licht ironisch.

Begrijpen: achtergrondinformatie

- Het getuigenis van vrouwen werd als onbetrouwbaar gezien in Jezus' tijd (dus is het opmerkelijk dat God hiervoor kiest en dat de evangelisten dit zo neerschrijven), daarenboven verwachtten de joden geen individuele opstanding van de doden in het 'midden van de tijd', ipv op het 'einde der tijden'. Het mag niet verbazen dat de 11 niet geloofden.⁵³ Wel jammer dat vrouwen die Hem trouw dienden, die trouw bleven tot het einde, Hem eer wilde bewijzen door Hem te zalven - een dienst die de 11 als mannen ook hadden mogen verrichten - niet geloofd werden.⁵⁴

⁵² The IVP Bible Background Commentary. New Testament, Keener, p. 183

⁵³ Ibid., p. 183

⁵⁴ Ibid. p. 183

- Petrus: Petrus wordt waarschijnlijk om twee redenen expliciet genoemd. Omdat hij Jezus had verraden en dus te horen moest krijgen dat hij er nog bij hoorde. Anderzijds kan dit ook een bemoediging zijn geweest voor de eerste hoorders (en voor ons) die onder druk Jezus verloochend hadden.

Naar de kringavond

Deze Bijbelstudie kan confronterend zijn als het gaat over man/vrouw verhoudingen in de kring, de kerk, de academische wereld; als het gaat over onze vooringenomenheid tegenover bepaalde groepen. Wees hier op voorbereid en blijf als kringleider kalm, maar zorg er voor dat de tekst, de boodschap ‘binnen komt’: zorg er voor dat je kringleden eerlijk naar zichzelf en naar de maatschappij om hen heen kijken.

11 // Handelingen 24-26

Bijbelgedeelte

24¹Vijf dagen later arriveerde Ananias, de hogepriester, samen met enkele oudsten en met Tertullus, een advocaat. Ze dienden hun klacht tegen Paulus in bij de procurator.²Toen deze voor het gerecht geroepen was, begon Tertullus zijn requisitoir als volgt: ‘Excellentie, dat wij dankzij u in duurzame vrede leven en dat door uw vooruitziend beleid hervormingen ten gunste van het Joodse volk tot stand komen,³erkennen we van ganser harte, en we zijn u daarvoor veel dank verschuldigd.⁴Ik wil u echter niet langer ophouden dan nodig is, en daarom doe ik een beroep op uw welwillendheid om een ogenblik naar ons te luisteren.⁵Het is ons gebleken dat deze man een ware pest is en dat hij overal ter wereld onlusten onder de Joden veroorzaakt. Als een van de voornaamste leiders van de sekte van de Nazoreeërs⁶heeft hij zelfs een poging ondernomen om de tempel te ontwijden, waarna we hem hebben overmeesterd. ⁸Dat al onze beschuldigingen juist zijn, kunt u uit zijn eigen mond vernemen als u hem ondervraagt.’⁹De Joden steunden de aanklacht en bevestigden de juistheid ervan.

¹⁰Toen de procurator Paulus toeknikte ten teken dat hij het woord mocht voeren, sprak hij als volgt: ‘Ik weet dat u al vele jaren rechtspreekt over het Joodse volk, en daarom verdedig ik mijn zaak in goed vertrouwen.¹¹U kunt u ervan vergewissen dat ik pas twaalf dagen geleden naar Jeruzalem ben gegaan om daar God te aanbidden.¹²Ik heb in al die tijd nooit een debat uitgelokt of een volksoploop veroorzaakt, niet in de tempel, niet in de synagogen en ook niet elders in de stad.¹³Mijn aanklagers beschikken over geen enkel bewijs voor hun beschuldigingen.¹⁴Maar wel wil ik hier verklaren dat ik overeenkomstig de Weg, die zij een sekte noemen, de God van onze voorouders dien en dat ik geloof in alles wat in de Wet en de Profeten geschreven staat;¹⁵en evenals mijn aanklagers hoop en verwacht ik dat God zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen uit de dood zal doen opstaan.¹⁶Daarom tracht ook ik steeds mijn geweten zuiver te houden tegenover God en de mensen.¹⁷Na verscheidene jaren ben ik naar Jeruzalem gekomen om giften te brengen voor mijn volk en offers op te dragen.¹⁸Ik was daarmee bezig en had me al gereinigd, toen enkele Joden uit Asia me in de tempel aantreffen - er had zich geen menigte verzameld, en er was ook geen sprake van tumult.¹⁹Zij zijn het die voor u hadden moeten verschijnen om me aan te klagen, aangenomen dat ze iets tegen me hadden kunnen inbrengen.²⁰En anders moeten deze mensen hier maar eens zeggen van welk misdrijf ze me konden betichten toen ik voor het Sanhedrin verscheen,²¹of het moest zijn dat ik heb uitgeroepen, toen ik voor hen stond: “Omwille van de opstanding van de doden sta ik vandaag voor u terecht.”’

²²Felix, die goed bekend was met alles wat op de Weg betrekking had, verdaagde daarop de zitting en zei: ‘Zodra Lysias, de tribuun, is aangekomen zal ik in uw zaak uitspraak doen.’²³Hij gaf de centurio opdracht Paulus in hechtenis te houden, maar onder een mild regime, en gelastte dat niemand uit zijn kring verhinderd mocht worden voor hem te zorgen.

²⁴Enkele dagen later ging Felix samen met zijn vrouw Drusilla, die een Jodin was, naar de gevangenis. Hij liet Paulus halen om te horen wat hij over het geloof in Christus Jezus te zeggen had.²⁵Maar toen Paulus sprak over gerechtigheid en zelfbeheersing en over het komende oordeel van God werd Felix bang en zei: ‘Voorlopig kunt u gaan. Wanneer ik in de gelegenheid ben, zal ik u weer laten roepen.’²⁶Maar intussen hoopte hij dat Paulus hem geld zou aanbieden; daarom liet hij hem telkens weer komen voor een gesprek.²⁷Toen er twee jaren verstreken waren, werd Felix opgevolgd door Porcius Festus. Om de Joden ter wille te zijn, liet hij Paulus in gevangenschap achter.

25¹Drie dagen nadat Festus zijn intrede in de provincie had gedaan, ging hij van Caesarea naar Jeruzalem.²Daar dienden de hogepriesters en de andere Joodse leiders een klacht tegen Paulus bij hem in. Bovendien vroegen ze hem³of hij hun een gunst wilde bewijzen door Paulus naar Jeruzalem te laten overbrengen, want ze hadden het plan opgevat hem onderweg te vermoorden.⁴Festus antwoordde dat Paulus in Caesarea in hechtenis zou blijven, maar dat hijzelf daar binnenkort weer heen zou gaan.⁵‘Laten degenen onder u die bevoegd zijn meegaan,’ zei hij, ‘en laten ze deze man aanklagen als hij iets heeft gedaan dat ontoelaatbaar is.’

⁶Hij bleef niet langer dan acht tot tien dagen bij hen, en vertrok toen naar Caesarea. De volgende dag al opende hij de rechtszitting en gaf bevel om Paulus voor te leiden.⁷Toen Paulus verscheen, gingen de Joden uit Jeruzalem om hem heen staan en brachten allerlei zware beschuldigingen tegen hem in, die ze niet konden bewijzen.⁸Paulus voerde tot zijn verdediging aan: ‘Ik heb geen enkel misdrijf gepleegd, niet tegen de Joodse wet, niet tegen de tempel en niet tegen de keizer!’⁹Maar Festus wilde de Joden ter wille zijn, en daarom vroeg hij Paulus: ‘Wilt u naar Jeruzalem gaan om daar in mijn aanwezigheid voor deze zaak terecht te staan?’¹⁰Paulus antwoordde echter: ‘Ik sta hier voor de keizerlijke rechtbank, en hier moet ik terechtstaan. Ik heb de Joden geen enkel onrecht aangedaan, zoals ook u heel goed weet.’¹¹Mocht ik toch schuldig zijn en iets hebben gedaan waarop de doodstraf staat, dan zal ik me niet aan deze straf onttrekken, maar als de beschuldigingen die deze mensen tegen me inbrengen op niets berusten, kan niemand me aan hen uitleveren. Ik beroep me op de keizer!’¹²Na overleg met zijn raadgevers verklaarde Festus toen: ‘U hebt u beroepen op de keizer, dan zult u ook naar de keizer gaan!’

¹³Enkele dagen later kwamen koning Agrippa en Bernice naar Caesarea om bij Festus hun opwachting te maken.¹⁴Tijdens hun verblijf, dat verscheidene dagen duurde, sprak Festus met de koning over de rechtszaak tegen Paulus. Hij zei: ‘Er is hier een man die door Felix als gevangene is achtergelaten.’¹⁵Toen ik in Jeruzalem was hebben de hogepriesters en de oudsten van de Joden een klacht tegen hem ingediend en om zijn veroordeling verzocht.¹⁶Ik heb hun geantwoord dat het bij de Romeinen niet gebruikelijk is iemand uit te leveren zonder dat hij tegenover zijn aanklagers heeft gestaan en de kans heeft gekregen zich tegen de aanklacht te verdedigen.¹⁷Toen ze hier bijeen waren gekomen, heb ik de zaak niet langer uitgesteld, maar heb ik al de volgende dag de rechtszitting geopend en bevel gegeven hem voor te leiden.¹⁸De aanklagers gingen om hem heen staan, maar beschuldigden hem niet van het soort misdrijven dat ik had verwacht.¹⁹Wel bleken er geschilpunten te bestaan met betrekking tot hun godsdienst en een zekere Jezus, die dood is, maar van wie Paulus beweert dat hij leeft.²⁰Omdat ik niet goed wist hoe ik deze kwesties moest onderzoeken, vroeg ik of hij bereid was naar Jeruzalem te gaan om daar terecht te staan.²¹Maar toen beriep hij zich op de keizer en verkoos om in gevangenschap te blijven tot zijne keizerlijke hoogheid een uitspraak heeft gedaan. Ik heb opdracht gegeven om hem in hechtenis te houden tot ik hem naar de keizer kan zenden.’²²Agrippa zei tegen Festus: ‘Ik zou die man zelf wel eens willen horen.’ ‘Morgen,’ zei Festus, ‘zult u hem horen.’

²³De volgende dag verschenen Agrippa en Bernice in vol ornaat. Samen met de legeraanvoerders en de voornaamste inwoners van de stad betraden ze de ontvangstzaal, waarna Paulus op bevel van Festus werd voorgeleid.²⁴Festus zei: ‘Koning Agrippa, en u allen die hier aanwezig bent, dit is de man om wie de hele Joodse bevolking zich tot mij heeft gewend, zowel hier als in Jeruzalem, terwijl ze luidkeels te kennen gaven dat hij niet langer het recht had om te leven.’²⁵Voor zover ik weet heeft hij niets misdreven waarop de doodstraf staat, maar aangezien hij zich op zijne keizerlijke hoogheid heeft beroepen, heb ik besloten hem naar Rome te zenden.²⁶Ik kan mijn heer echter niets concreets over hem schrijven, en daarom heb ik hem hier laten voorleiden, in het bijzonder voor u, koning Agrippa, om na afloop van dit verhoor iets op schrift te kunnen stellen.²⁷Het lijkt me namelijk zinloos om een gevangene naar Rome te sturen zonder melding te maken van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen.’

26¹Agrippa zei tegen Paulus: ‘U mag uw zaak bepleiten.’ Paulus hief zijn hand op en verdedigde zich als volgt:²‘Ik prijs me gelukkig, koning Agrippa, dat ik me vandaag juist in uw bijzijn mag verdedigen tegen alle aanklachten die door de Joden tegen me zijn ingediend,³vooral omdat u zo goed op de hoogte bent van al hun gebruiken en onderlinge geschillen; daarom verzoek ik u om welwillend naar me te luisteren.

⁴Het is alle Joden bekend welk leven ik sinds mijn vroegste jeugd te midden van mijn volk en in Jeruzalem heb geleid;⁵ze kennen me lang genoeg om te kunnen bevestigen dat ik als farizeeër volgens de strengste richting van onze godsdienst heb geleefd.⁶Nu sta ik terecht omdat ik hoop op de vervulling van de belofte die God aan onze voorouders heeft gedaan.⁷Ook de twaalf stammen van ons volk hopen daarop en dienen God volhardend, dag en nacht. Omwille van deze hoop word ik door de Joden aangeklaagd, majesteit!⁸Waarom is het toch zo moeilijk te geloven dat God mensen uit de dood opwekt?

⁹Indertijd vond ik dat ik de verspreiding van de naam van Jezus van Nazaret met kracht moest tegengaan,¹⁰en daarvoor heb ik me in Jeruzalem dan ook ingezet. Met toestemming van de hogepriesters heb ik een groot aantal heiligen in de gevangenis laten opsluiten, en als ze ter dood gebracht werden gebeurde dat met mijn instemming.¹¹In de synagogen probeerde ik keer op keer hen door strafmaatregelen te dwingen hun geloof af te zweren; ik bestreed hen zo vurig dat ik hen zelfs in de steden buiten onze grenzen vervolgde.¹²Zo was ik eens, met een volmacht van de hogepriesters en in hun opdracht, op weg naar Damascus,¹³toen ik midden op de dag zag hoe een licht uit de hemel, feller dan de zon, mij en mijn reisgenoten omstraalde.¹⁴We vielen allen op de grond en ik hoorde een stem in het Hebreeuws tegen me zeggen: “Saul, Saul, waarom vervolgt je mij? Je kwelt jezelf door je zinloze halsstarrigheid!”¹⁵Ik vroeg: “Wie bent u, Heer?” De Heer antwoordde: “Ik ben Jezus, die jij vervolgt.¹⁶Maar kom nu overeind, sta op, want ik ben aan je verschenen om je aan te stellen als mijn dienaar, opdat je bekend zult maken dat je mij hebt gezien en zult getuigen van alles wat ik je nog zal laten zien.¹⁷Ik zal je daarbij beschermen tegen je eigen volk en tegen de heidenen, naar wie ik je uitzend¹⁸om hun de ogen te openen, zodat ze zich van de duisternis naar het licht keren, en van de macht van Satan naar God. Door het geloof in mij zullen ze vergeving krijgen voor hun zonden, en samen met allen die mij toebehoren zullen ze deel krijgen aan mijn koninkrijk.”

¹⁹Ik heb dan ook gedaan wat me door deze hemelse verschijning werd opgedragen, koning Agrippa,²⁰en heb eerst aan de inwoners van Damascus en Jeruzalem, en aan allen die in Judea wonen, en later ook aan de heidenen verkondigd dat ze tot inkeer moesten komen en God moesten eren, en zich dienden te gedragen zoals dat bij hun nieuwe leven paste.²¹Dat is de reden waarom de Joden me gegrepen hebben toen ik me in de tempel bevond en geprobeerd hebben me te vermoorden.²²Omdat God mij echter tot op de dag van vandaag bijstaat, blijf ik mijn getuigenis zonder onderscheid aan iedereen bekendmaken, en daarbij zeg ik niets anders dan wat volgens de profeten en Mozes moest gebeuren,²³namelijk dat de messias zou lijden en sterven en dat hij als eerste van de doden zou opstaan om aan zijn eigen volk en aan de heidenen het licht te verkondigen.’

²⁴Toen Paulus dat tot zijn verdediging aanvoerde, riep Festus: ‘U slaat wartaal uit, Paulus! Het vele studeren drijft u tot waanzin!’²⁵Maar Paulus zei: ‘Het is geen wartaal, excellentie. Integendeel, wat ik zeg is waar en getuigt van gezond verstand.²⁶Bovendien weet de koning waarover het gaat, en daarom kan ik vrijuit tegen hem spreken. Ik denk niet dat iets hiervan hem is ontgaan, het heeft zich immers niet in een uithoek afgespeeld.²⁷Koning Agrippa, hecht u geloof aan de woorden van de profeten? Ik ben ervan overtuigd dat u dat doet.’²⁸Agrippa zei tegen Paulus: ‘Dadelijk krijgt u me nog zover dat ik me voor christen uitgeef.’²⁹Paulus zei: ‘Of het nu dadelijk is of niet, ik zou tot God willen bidden dat niet alleen u, maar allen die nu naar me luisteren net zo worden als ik, afgezien dan van deze boeien.’

³⁰De koning stond op, evenals de procurator en Bernice en de anderen die de zitting hadden bijgewoond.³¹Ze trokken zich terug en overlegden met elkaar. ‘Deze man heeft niets gedaan dat met de dood of gevangenschap wordt bestraft,’ zeiden ze.³²En Agrippa zei tegen Festus: ‘Hij had al vrij kunnen zijn als hij zich niet op de keizer had beroepen.’

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Paulus was (na Jezus Christus) de grootste christelijke influencer. Hij deed dat op allerlei manieren. Als apostel reisde hij veel, stichtte christelijke gemeenschappen, stelde leiding aan, reisde verder maar liet zich op de hoogte houden en schreef brieven om zijn invloed verder uit te oefenen. Zijn invloed zag hij als zeer belangrijk, omdat hij zich geroepen wist tot apostel, door Jezus Christus Zelf, en ook beseftte dat wie het evangelie dat hij predikte in vraag stelde, zich op gevaarlijk terrein begaf. Paulus oefende met grote vrijmoedigheid invloed uit.

Paulus heeft verschillende keren gevangen gezeten, soms voor langere tijd. Zijn gevangenschap in Caesarea (Hand. 24-26) heeft zeker ruim 2 jaar geduurd. Maar dat betekende niet dat hij geen kans meer had zijn invloed aan te wenden. Er zijn de zogenoemde gevangenisbrieven van Paulus (bijv. Efeze, Kolossenzen). Hij bleef ook vanuit de gevangenis dus invloed uitoefenen op de christelijke gemeenten. Ook in meer persoonlijke sfeer bleef Paulus influencer. Hij had geen macht, positie of aanzien. Tegen veel influencers wordt opgekeken. Voor Paulus gold dat niet. Hij was gevangene, speelbal van machtige mensen. Toch greep hij elke kans aan om het evangelie van Jezus Christus voor het voetlicht te brengen en zelfs zijn rechters te overtuigen.

Kerngedachte

Paulus moet zich voor Felix, Festus en Agrippa verantwoorden en maakt van de gelegenheid gebruik om het evangelie uit te leggen.

Werkvormen en vragen voor de kringleider

We delen de werkvormen en vragen in volgens 'inleiding', 'lezen', 'begrijpen' en 'toepassen'. We geven hiermee een aanzet om als kringleider eerst zelfstandig het tekstgedeelte te bestuderen. Daarna kan je 'de achtergrondinfo' doornemen ter verdieping, zodat je daarna je kringstudie kan voorbereiden.

Inleiding

- Paulus bevindt zich in de underdog-positie. Als christenen in deze maatschappij kunnen wij deze positie herkennen. Als men ontdekt dat je christen bent, hoor je soms: 'Jij? Maar je bent eigenlijk best normaal!' Met andere woorden: christenen zijn toch niet meer van deze tijd en het geloof is achterhaald. Jij studeert nota bene. En je bent christen! Ervaar je je (letterlijk) 'machteloze' positie als problematisch als je een christelijke influencer wilt zijn? Waarom wel/niet?
- Paulus maakt gretig gebruik van de gelegenheid die hij krijgt. Laat jij wel eens zulke gelegenheden voorbij gaan? Kun je je voorbereiden op zo'n moment waarop je iets van het evangelie kunt uitleggen?
- Zet eens een paar bekende gebeurtenissen/verhalen, vanuit de Bijbel en vanuit literatuur/film etc. op een rij waarin iemand geen eerlijk proces krijgt maar onrecht ervaart. Waar vind je dat terug in Handelingen 24-26?

Lezen

Handelingen 24-26 is een lang gedeelte. Het gaat om twee momentopnamen van Paulus' ruim twee jaar durende gevangenschap in Caesarea: de verantwoording voor Felix en voor zijn opvolgers Festus, die daarbij ook koning Agrippa betreft. Neem de tijd om deze drie hoofdstukken rustig door te lezen.

- Schrijf de namen van alle personen van Handelingen 24-26 op en beschrijf kort hun rol, hun bijdrage en indien mogelijk hun karakter.
- Vergelijk de toespraak van Tertullus (24:2-8) met die van Paulus (24:10-21). Wat valt je op? Wat is het belangrijkste verschil tussen deze toespraken?
- Hoe zou je de houding van Felix willen typeren (24:25-27)? Is op basis van wat Handelingen 24 over Felix zegt een profiel van zijn karakter te geven?
- Festus is de opvolger van Felix. In welke zin is dat een verbetering? Is Festus eerlijker dan Felix? Schiet Paulus er iets mee op? In welke zin wel/niet?
- Festus beschrijft zijn eigen handelwijze in 25:14-21. Vind je dat een eerlijk verslag? Waarom wel/niet?

Begrijpen

De Bijbeltekst in Handelingen 24-26 is op zichzelf niet moeilijk. Het is wel opvallend dat Lucas (de schrijver van Lucas en van Handelingen) zo veel ruimte neemt om deze momenten uit het kafkaëske proces in Caesarea te beschrijven. De functie daarvan is dat hij wil laten zien hoe Paulus met zijn proces omgaat, hoe hij het evangelie uitlegt in die situatie, en natuurlijk hoe hij uiteindelijk in Rome terechtkomt. Omdat de tekst voor deze Bijbelstudie behoorlijk lang is, is het belangrijk je op hoofdlijnen te concentreren en je niet in details te verliezen.

- Lees Paulus' toespraak in 24:10-21. In hoeverre verdedigt Paulus zichzelf? In hoeverre legt hij het evangelie uit? Hoe verhouden die zich tot elkaar?
- Na deze toespraak wordt Paulus af en toe uitgenodigd door Felix. Waarom deed Felix dat? En dat terwijl Felix toch bang wordt als hij Paulus hoort spreken. Felix lijkt op Herodes die Johannes de Doper graag hoorde, hoewel die hem ook flink de waarheid kon zeggen (bijvoorbeeld over zijn huwelijk, Luk. 3:19-20, Mark. 6:20).
- Probeer de drie kernwoorden van Paulus' prediking in 24:25 te begrijpen, in andere woorden te omschrijven. Waarom werd Felix bang?
- Lees 26:28 in verschillende vertaling. Welke vertaling heeft je voorkeur en waarom? Wat is de betekenis van Paulus' woorden?
- Waarom zegt Paulus wat hij zegt in 26:29?
- Vind je dat Paulus een goede toon aanslaat tegenover Felix en Festus en Agrippa? Vind je hem te opdringerig? Of te voorzichtig? Probeer eens te onderbouwen.

Toepassen

- Om het evangelie te delen hoef je niet in een gewaardeerde positie te zijn. Welke situaties van vandaag de dag lijken op Paulus' situatie? Kun je Paulus' positie ook toepassen op die van jezelf? Denk aan: wij verkeren ook vaak in een underdog-positie, een onbegrepen positie. Hoe kun je dan het geloof delen?
- Paulus maakt van de kans die hij krijgt gebruik om zichzelf te verdedigen. Soms beroept hij zich ook op zijn Romeinse burgerschap, en dat gaf hem voordelen bij ondervragingen en rechterlijke uitspraken. Hij beroept zich op de keizer en maakt gebruik van het rechtssysteem als dat systeem hem dreigt te vermorzelen. In hoeverre kun je als christen gebruik maken van je rechten,

terwijl je tegelijk niet jezelf centraal wil zetten, maar juist anderen wilt bereiken met de boodschap van liefde en genade? Kun je op dat punt van Paulus leren?

- We kunnen bezorgd zijn of de invloed die wij in christelijke woorden uitoefenen, wel goed overkomen. Is Paulus daar ook mee bezig? Enerzijds weet hij zijn woorden goed te 'timen', is hij voorzichtig en beleefd, en tegelijk is hij vrijmoedig en duwt hij soms zelfs een beetje door: zie 24:25, 26:25-29, zie in het bijzonder de toon van woorden in 26:29 na de woorden van Agrippa in 26:28. Paulus walste niet met zijn boodschap over mensen heen, maar greep kansen en gelegenheden aan, maar was ook niet bang om voor gek verklaard te worden (26:24), en ook niet om tegen dat verwijt in te gaan. Probeer eens woorden te geven aan die 'balans'. Kun je daar iets mee in je eigen leven?

Verduidelijking moeilijke woorden/gedeeltes

Inleiding: achtergrondinformatie

De oneerlijkheid van het proces is opvallend. De Romeinen waren trots op hun rechtssysteem. De heren Felix en Festus lijken er zelf ook echt in te geloven. Toch zijn ze corrupt en schijnheilig. Felix houdt Paulus aan het lijntje in de hoop dat hij met geld over de brug zal komen. Festus geeft pas toe dat Paulus onschuldig is, als hij hem niet meer vrij hoeft te spreken en Paulus zich op de keizer beroepen heeft. Wat oneerlijke processen betreft, spant het proces tegen Jezus de kroon. Om maar één ding te noemen: Jezus werd gelijkgesteld aan de veroordeelde misdadiger Barabbas, terwijl Hij nog op geen enkele manier veroordeeld was. Hij werd veroordeeld terwijl Zijn onschuld uitgesproken was door Pilatus. Processen die duister verlopen, van achterkamertje naar achterkamertje, waarin het proces zelf de grootste vijand wordt, worden kafkaësk genoemd, naar het beroemde boek van Franz Kafka, *der Process*.

Lezen: achtergrondinformatie

Felix is een Romein die ooit slaaf was. Hij heeft zich op een bewonderenswaardige wijze opgewerkt tot stadhouder van Judea (vanaf het jaar 52)⁵⁵ maar heeft altijd als doel gehad eerst voor zichzelf en zijn carrière te zorgen. Hij is duidelijk niet van plan zijn eigen positie op het spel te zetten in dit proces tegen Paulus. Zou hij Paulus onschuldig verklaren, dan zou zijn positie onder de Joden gecompromitteerd worden. Zou hij Paulus veroordelen, dan zou hij duidelijk onrecht spreken en hij kon er ook op rekenen dat dit bekend zou worden. Daarom houdt hij Paulus aan het lijntje.

Tertullus wordt door de Joden aangesteld als hun aanklager/advocaat. Hij smeert met stroop om de mond⁵⁶, en probeert Felix zo te paaien. Zijn bijdrage is retorisch te waarderen, maar moreel verwerpelijk.⁵⁷

In zijn verdediging gaat Paulus scherp in op de beschuldigingen. Hij weet dat vanuit Joods perspectief hem niets te verwijten valt, ook niet de gebeurtenissen die zich afspeelden toen hij gevangen genomen werd in de tempel. Paulus legt de duidelijk verband tussen de Joodse geschriften en het evangelie van Christus. Hij is niet afgeweken van Mozes, zoals sommigen deze nieuwe Joodse 'sekte' (24:14) verwijten, maar hij ziet Christus als de vervulling van de oudtestamentische geschriften. Paulus had geld verzameld in de gemeenten in Klein-Azië en Griekenland en had een groot geldbedrag naar Jeruzalem gebracht. Waarschijnlijk had Felix daarvan gehoord. Hij wist dat Paulus een invloedrijk man was in de christelijke wereld. Dat lijkt de goede verklaring van 24:23 en 24:25. Hij liet bezoek toe, in de hoop dat deze gemeenten weer aan fondswerving zouden doen om

⁵⁵ John van Ek, *Handelingen. De wereld in het geding*, Kampen, Uitgeverij Kok, 2003

⁵⁶ Gerard den Hertog, *Mensen van de weg*, Zoetermeer, Boekencentrum, 2005

⁵⁷ Tom Wright, *Handelingen voor iedereen*, deel 2, Franeker, Uitgeverij Van Wijnen, 2008

Paulus vrij te kopen. Paulus moet het erg moeilijk gevonden hebben om gevangen te zitten. Hij reisde veel, had een levendige geest en was gedreven om velen met het evangelie te bereiken. Nu lijkt hij op een zijspoor te zitten. Toch maakt hij geen gebruik van corrupte middelen om vrij te komen. Zijn toespraken voor Felix laten juist zien dat hij geen stroop om de mond smeerde, in tegenstelling tot Tertullus, maar dat hij eerlijk en confronterend sprak over het evangelie en over het oordeel van God. Paulus is niet alleen een tegenpool van Tertullus, maar ook van Felix. Felix is een graaier. Paulus bekommert zich meer om het evangelie dan om zijn positie. De uitkomst van het proces kan hij aan God overlaten. Hij blijft dienaar van het evangelie, ook als de omstandigheden suboptimaal zijn.

Festus is de opvolger van Felix. Even lijkt het alsof hij het proces wel tot een goed einde wil brengen, maar als hij merkt dat het een proces met voetangels en klemmen is, gaat ook bij hem zijn eigen positie boven het recht. Hij wil de Joden een gunst bewijzen en overweegt Paulus uit te leveren. Paulus heeft blijkbaar dit moment afgewacht. Zou er een kans zijn op een eerlijk proces? Nu blijkt dat die kans er ook bij Festus niet is. Daarom beroept hij zich op de keizer. Pas nadat hij dit gedaan heeft, en vaststaat dat hij naar de keizer zal gaan, spreekt Festus uit dat er toch eigenlijk niets mis is met Paulus. Dat maakt zijn karakter schijnheilig. Hij moet echter wel een goede aanklacht kunnen formuleren, want de keizer zal willen weten waarom Paulus dit ultieme besluit genomen heeft. Daarom worden Agrippa en Bernice uitgenodigd naar Paulus' verhaal te luisteren. Festus hoopt met hun oordeel zijn aanklacht te kunnen formuleren.

Koning Agrippa is van de familie van de Herodessen. Hij leeft samen met zijn zus Bernice. Agrippa is goed vertrouwd met het Joodse geloof. Paulus spreekt hem ook zodanig aan.

Begrijpen: achtergrondinformatie

Het evangelie is goed nieuws. De prediking ervan is tot in de kern vreugdevol. Tegelijk zit er ook een waarschuwend element in. Juist in de situatie van een oneerlijk proces spreekt Paulus over rechtvaardigheid (waaronder ook fair trial valt), zelfbeheersing (tegenover Felix die tot het uiterste voor zichzelf en zijn carrière zorgt) en het toekomstige oordeel (ook de stadhouder zal rekenschap moeten afleggen aan God, ook van dit proces). Actuele prediking van Paulus dus, gedurfd, eerlijk, concreet. Felix werd er bang van en breekt de toespraak af. De opmerking 'als ik nog eens tijd heb, laat ik je wel weer halen', is treffend. Het is zelfbescherming. Herodes en Felix lijken op elkaar. Ze willen enerzijds de boodschap wel horen, maar anderzijds: als het te dichtbij komt en bekering vraagt, wordt de boodschapper de mond gesnoerd.

Festus reageert als een Romein: de gedachte aan een opstanding uit de doden is ondenkbaar, maar dat niet alleen, ook gevaarlijk. Want als iemand meent dat doden opstaan, dan gaat dat maar zo gepaard met de moed tegen Rome op te staan. Iemand die zijn leven eventueel over heeft voor zijn geloof, is voor Rome gevaarlijk.⁵⁸ Agrippa reageert anders dan Festus. 26:28 is het best zo te vertalen: 'U laat mij bijna als christen optreden!' Optreden, figureren. U laat mij hier zeker de rol van christen spelen. De klassieke vertaling (Statenvertaling): 'U beweegt mij bijna christen te worden.', kan op het verkeerde been zetten. Dan lijkt Agrippa al bijna zo ver om christen te worden.

Agrippa is wat in het nauw gebracht door de apostel. Paulus gaat zo ver hij gaan kan. Ik weet dat u de profeten gelooft. Wat moet Agrippa dan? Als hij instemt, dan weet hij wel wat daarna komt: waarom gelooft u mijn boodschap dan niet? Maar als hij ontkent, zal dat uiteindelijk zijn goede positie onder de Joden afbreuk doen. Daarom praat hij zich er onderuit. Hij wil toeschouwer blijven, iemand die een oordeel over Paulus moet vellen, niet iemand die eventueel tot bekering zou moeten komen. Nou, nou, Paulus, je laat mij in dit proces bijna als christen optreden. Zo positioneer je mij. Kalm aan! Paulus doet dan een stapje terug, voert de druk niet op, maar spreekt vanuit zijn hart dat hij het heel graag zou wensen dat ieder tot geloof in Christus zou komen.

---

⁵⁸ Tom Wright, *Paulus. Een biografie*, Uitgeverij Van Wijnen, 2019.

Toepassen: achtergrondinformatie

In zijn Paulus-theologie besteedt Thomas Schreiner een heel hoofdstuk aan Paulus' zendingsmethodiek. Het lijden, zo betoogt hij, is juist de manier waarop het evangelie verspreid wordt. Het lijden, en ook de gevangenschap, is voor Paulus dus niet een belemmering voor de voortgang van het evangelie, maar een middel. Deze gedachte ligt bijvoorbeeld ten grondslag aan de tweede Korinthebrief.⁵⁹

De tijd dat geloof en kerk een positie van macht hadden, ligt ver achter ons. Deze positie heeft de kerk nooit gepast. Vreemd gevonden worden als christen kan christenen ertoe bewegen in hun schulp te kruipen en niet uit te komen voor hun geloof. Van Paulus kan je leren dat dit niet nodig is. Op een wijze, gevatte en toch niet onvoorzichtige wijze brengt hij het evangelie ter sprake. Dit betekent niet dat je op instemming kunt rekenen. Maar zelfs lijden omwille van Christus staat het getuigenis niet in de weg, maar kan een middel zijn waarop God Zijn Koninkrijk bouwt. De wijze waarop Paulus influencer is, is niet die van een succesvolle man, maar van een gelovige volgeling van Christus.

Naar de kringavond

De tekst voor de Bijbelstudie is behoorlijk uitgebreid. Het is belangrijk om als kringleider in beide gebeurtenissen (Handelingen 24 en Handelingen 25-26) goed thuis te zijn en duidelijk te focussen op de kern.

- Bij Handelingen 24: probeer vast te stellen wat de kernboodschap is. Kun je die aan 1 tekst verbinden? Welke zij-lijnen zijn van belang?
- Bij de geschiedenis van Handelingen 25-26 valt de nadruk op hoofdstuk 26. Je zou de derde keer dat Paulus over zijn bekeringservaring vertelt, kunnen laten liggen en je focussen op de wijze waarop Paulus het evangelie verkondigt.
- Probeer je niet te verliezen in details. Er zit heel veel interessants in de drie hoofdstukken. De positie van Paulus is niet gemakkelijk een op een over te zetten naar onze tijd. Het is belangrijk bij het lezen en interpreteren al in de gaten te hebben waar je naar toe wilt. Een gesprek over missionaire presentie in studie en maatschappij is een mooie toespitsing. In hoeverre zitten we in hetzelfde 'schuitje' als de apostel? Wat kun je van zijn benadering leren. Op welke wijze is Paulus influencer en kunnen wij dat ook zijn als mensen om ons heen onze overtuiging niet bij voorbaat interessant of navolgenswaardig vinden?
- Je kunt overwegen om het Bijbelgedeelte als een soort hoorspel voor te dragen. Toneel zou ook mogelijk zijn. Het vraagt vrijwel geen voorbereiding om het te lezen en de verschillende stemmen te verdelen onder de kringleden. Natuurlijk krijgt ook Lukas dan een stem, als verteller.
- Stel enkele doelen vast van de kringavond. Let erop dat herkenning, bemoediging en toerusting belangrijke elementen kunnen zijn.

Extra literatuur^{60 61 62}

---

⁵⁹ Thomas R. Schreiner, *Paul. Apostle of God's Glory in Christ. A Pauline Theology*, Downers Grove, Intervarsity Press, 2001

⁶⁰ Darrell L. Bock, *Acts*, (serie ECNT)

⁶¹ F.F. Bruce, *The Book of Acts*, (serie NICNT)

⁶² Tom Wright, *Paulus. Een biografie*, Uitgeverij Van Wijnen, 2019.

12 // Spreuken

Bijbelgedeelte

1¹³Hoeveel kostbaarheden zullen we niet vinden,
we vullen onze huizen met een rijke buit.
¹⁴Kom, sluit je bij ons aan,
we zullen alles delen.’
¹⁵Mijn zoon, ga niet met hen op pad,
mijd de weg die zij gaan,
¹⁶want ze haasten zich om kwaad te doen
en zijn op bloed belust.
¹⁷Het net wordt tevergeefs gespannen
als de vogels het bespieden.
¹⁸Alleen hun eigen bloed zal vloeien,
hun eigen leven is hun prooi.
¹⁹Dat is het lot van allen die uit zijn op roof,
hun pad voert naar de dood.

²⁰Wijsheid roept in de straten,
over de pleinen klinkt haar stem,
²¹ze laat zich horen bij de poorten,
te midden van alle rumoer roept ze uit:
²²‘Hoe lang nog, onnozele mensen,
hechten jullie aan je onvolwassenheid,
willen jullie, spotters, blijven spotten,
haten jullie, dwazen, kennis?’
²³Luister, neem mijn berispingen ter harte -
dan stort ik mijn geest over je uit,
dan laat ik je delen in mijn wijsheid.
²⁴Maar toen ik je riep, wees je me af,
toen ik je mijn hand bood, nam je die niet aan.
²⁵Al mijn goede raad heb je in de wind geslagen,
elke berisping heb je genegeerd.
²⁶Daarom lach ik om je ongeluk,
schater ik het uit om je ellende,
²⁷wanneer ellende op je afkomt als een storm,
ongeluk als een onweer over je losbarst,
leed en nood je treffen.
²⁸Dan zul je me roepen, maar ik antwoord niet,
je zult me zoeken, maar je vindt me niet.

Opmerking

Als dit de eerste keer is dat je de kringbundel gebruikt, lees dan zeker ook even de inleiding, die heb je namelijk nodig.

Verantwoording keuze tekst in het licht van het jaarthema

Heel wat van de Spreuken lezen als hedendaagse tweets, ze zijn scherp, niet veel langer dan 144 karakters en worden door heel wat mensen gevolgd. Salomo was dan ook een influencer; zijn invloed reikte tot ver buiten de grenzen van zijn koninkrijk. Zijn wijsheid gaf hem ongekende faam en buitenlandse vorsten wilden van hem leren. Tegelijk bleek ook dat zelf een wijs man niet altijd met die druk om kan en Salomo's latere leven gaat dan ook gepaard met een overvloed aan vrouwen en afgoderij.

Inleiding

Salomo, social media influencer avant-la-lettre, zag zijn werk verzameld in het boek Spreuken, dat geen twijfel laat over het doel van het boek: “Hier volgen de spreuken van Salomo, zoon van David en koning van Israël. Ze bieden wijsheid en zijn een leidraad in het leven, verdiepen het inzicht en bevatten wijze lessen over recht, rechtvaardigheid en eerlijkheid. Ze vormen het ongeoefende verstand en geven de jeugd kennis en bezonnenheid. Laat wie wijs is goed naar deze spreuken luisteren en nog wijzer worden. Laat wie verstandig is meer en meer de vaardigheid verwerven deze spreuken en diepzinnigheden te begrijpen, deze woorden en scherpzinnigheden van de wijzen te doorgronden”. (Spreuken 1:1-7)

Deze inleiding maakt het duidelijk dat het boek zich tot drie soorten mensen richt: het ongeoefende verstand (de jeugd), de wijze, en de dwaas. De jeugd is noch wijs noch dwaas omdat ze nog volop aan het leren zijn. Ze kunnen misschien wel dwaze zaken doen, maar dat komt door hun onbezonnenheid. Voor de dwaas is het eigenlijk te laat. Vastgeroest in hun eigen denken, staan ze niet open voor wijsheid. De wijze bereikt het hoogst haalbare, de wijsheid, iets wat Tremper Longman III vergelijkt met emotionele intelligentie. De onbezonnene kan leren uit het boek Spreuken, de wijze kan wijsheid verdiepen, en de dwaas kan het maar meteen opzij zetten.⁶³

Vind Salomo

Begin met het uitzoeken van wie een hedendaagse equivalent van Salomo zou zijn. Print en knip foto's van belangrijke influencers: Cristiano Ronaldo, Kim Kardashian, Barak Obama, Beyoncé, Oprah, Elon Musk (voeg gerust andere namen toe aan dit lijstje). Bespreek in groepjes van 2-3 deze mensen en vergelijk ze met Salomo. Hier zijn een aantal eigenschappen om over na te denken:

- Wat is hun verdienste?
- Waarom krijgen ze aandacht?
- Wat is hun inzicht/wijsheid?

---

⁶³ Het boek van Longman is de moeite als een korte introductie in het boek Spreuken. Longman, Tremper, III. *How to Read Proverbs*. Downers Grove, IL: IVP Academic, 2002.

Bij heel wat hedendaagse namen zal de neiging bestaan om enkel te focussen op de verschillen, maar durf door te vragen en vind ook gelijkenissen.

Aan het eind van de gesprekken zul je waarschijnlijk tot de conclusie komen dat Salomo toch heel wat meer levenswijsheid had dan de hedendaagse influencer aan de ene kant, maar aan de andere kant dat hij ook op zijn faam en rijkdom leunt om te zorgen dat zijn invloed ver rijkt. In dat laatste opzicht dus niets nieuws onder de zon. (Zoals Salomo ook zelf al aangaf in het boek Prediker.)

Omgaan met sociale media: Wie volg ik? (Reclame)

Open Facebook, Instagram, TikTok of Twitter. Scroll tot je een advertentie tegenkomt. Wat belooft de advertentie (doel)? Hoeveel moeite wordt er van jou verwacht (middel)? Waarom denk je dat jij precies deze reclame voorgeschoteld krijgt?

Deel de advertentie met elkaar in de groep en bespreek ze. De advertenties beloven succes, schoonheid, roem, rust, en zo verder. Ze beloven dit ook aan de beste prijs of voor erg weinig moeite. En de reclame is ook op maat dus het zijn zaken die jij belangrijk vindt.

Lees Spreuken 1:13-14 (of vv. 8-19 als je meer tijd hebt):

Hoeveel kostbaarheden zullen we niet vinden,
we vullen onze huizen met een rijke buit.
Kom, sluit je bij ons aan,
we zullen alles delen.

Vergelijk deze verzen met de beloftes die advertenties maken. Wat komt overeen? Salomo beschrijft in dit gedeelte hoe kwaadaardige influencers je in hun invloedssfeer proberen te lokken door veelbelovende resultaten voor je neus te hangen.

Veel reclame doet precies datgene waar Salomo al voor waarschuwde een aantal millennia geleden. Hoe kun je je daar zelf tegen beschermen? Wat zou Salomo adviseren op basis van deze tekst, denk je?

Omgaan met sociale media: Hoe reageer ik

Er zijn heel wat onderwerpen te vinden op de sociale media die stof doen opwaaien. Kies er een paar. Wees niet bang om onderwerpen te pakken die ook in je kring wat controversieel zijn. Idealiter zijn verschillende meningen vertegenwoordigd. Hier zijn een aantal suggesties (waar wij het zelf al dan niet mee eens zijn):

- Mensen die pro-vaccinatie zijn zijn naïef (de bijwerkingen zullen nog blijken en het helpt toch niets)
- Knielen voor Black Lives Matters hoort niet thuis in een voetbalmatch De opwarming van de aarde is het grootste globaal probleem dat we vandaag zien
- Erbarmen tot daar aan toe, we kunnen niet blijven migranten ontvangen in ons land
- Gender is een cultureel construct dat al eeuwenlang zorgt voor de onderdrukking van de vrouw

Schrijf een of een aantal van deze onderwerpen op een groot blad (plak er een paar samen desnoods). Kijk gauw even op social media en schrijf verschillende opvattingen rond deze uitspraak neer op het blad. Probeer zowel de inhoud maar ook de toon neer te pennen.

- Lees nu individueel Spreuken 16-17. Hier staan verschillende wijsheden in die kunnen toegepast worden op online (en natuurlijk ook op offline) discussies.
- Welke thema's je ook gekozen hebt, ga er van uit dat een heel goeie vriend van je de compleet andere mening heeft en die verkondigt op Facebook of Twitter. Je kunt door COVID-richtlijnen hen ook niet offline gaan bezoeken.
- Wat leren de spreuken je over hoe hiermee om te gaan?
  - Wanneer zou je wel of niet een reactie plaatsen?
  - Als je wel een reactie zou plaatsen, welk advies van Salomo kan je helpen?

Omgaan met social media: Hoe spreek ik

Laten we de tekst nog even dichterbij brengen.

- Open de social media app die je het vaakst gebruikt. Bekijk de laatste twee berichten, filmpjes, reels, foto's, story's, enz. die je hebt gedeeld.
- Lees Spreuken 16-17 opnieuw en hou ze als een spiegel tegenover wat je gedeeld hebt (inhoud) en hoe je dat gedaan hebt (vorm). Waarvoor zou je van Salomo een dikke pluim gekregen hebben? Waar zou hij wat advies voor je hebben klaarstaan?

Bijlage 1: Jozef⁶⁴ Genesis 37-50

37¹Jakob vestigde zich in Kanaän, het land waar ook zijn vader gewoond had.²Dit is de geschiedenis van Jakob en zijn nakomelingen.

Jozef, die inmiddels zeventien jaar was, weidde gewoonlijk samen met zijn broers de schapen en geiten; hij hielp de zonen van zijn vaders vrouwen Bilha en Zilpa, en alle praatjes die over zijn broers de ronde deden vertelde hij aan hun vader door.³Omdat Israël al oud was toen Jozef werd geboren, hield hij meer van Jozef dan van zijn andere zonen, en hij had een prachtig bovenkleed voor hem laten maken in allerlei kleuren.⁴De broers zagen wel dat hun vader het meest van Jozef hield. Daarom konden ze Jozef niet uitstaan en kon er geen vriendelijk woord voor hem af.

⁵Op een keer had Jozef een droom. Toen hij die aan zijn broers vertelde, kregen ze een nog grotere hekel aan hem.⁶‘Moeten jullie nu eens horen wat ik heb gedroomd,’ zei hij.⁷‘We waren op het land schoven aan het binden, en toen kwam mijn schoof overeind en bleef rechtop staan. En jullie schoven gingen om die van mij heen staan en bogen daarvoor.’⁸Zijn broers zeiden: ‘Dacht je soms koning over ons te worden? Wil je over ons heersen?’ Vanwege dat gepraat over zijn dromen gingen ze hem hoe langer hoe meer haten.⁹Opnieuw kreeg hij een droom die hij aan zijn broers vertelde. ‘Ik heb alweer een droom gehad,’ zei hij. ‘Nu bogen de zon, de maan en elf sterren zich voor mij neer.’¹⁰Toen hij dit aan zijn vader en zijn broers vertelde, wees zijn vader hem terecht: ‘Zeg, wat is dat voor een droom! Moeten ik, je moeder en je broers ons soms voor jou komen neerbuigen?’¹¹De broers konden Jozef wel vermoorden, maar zijn vader bleef nadenken over wat er gebeurd was.

¹²Toen Jozefs broers er eens op uit getrokken waren om de kudde van hun vader bij Sichem te laten grazen,¹³zei Israël tegen Jozef: ‘Zoals je weet zijn je broers het vee aan het weiden bij Sichem. Ga jij eens naar hen toe.’ ‘Goed,’ zei Jozef,¹⁴en Jakob vervolgde: ‘Ga kijken hoe je broers het maken en hoe het met het vee staat, en breng mij dan verslag uit.’ Zo stuurde Jakob hem vanuit de Hebronvallei naar Sichem.¹⁵Toen Jozef daar in het veld ronddwaalde, kwam hij iemand tegen die hem vroeg wie hij zocht.¹⁶‘Ik ben op zoek naar mijn broers,’ antwoordde hij. ‘Kunt u me zeggen waar zij het vee aan het weiden zijn?’¹⁷‘Ze zijn hier niet meer,’ zei de ander, ‘ik hoorde hen zeggen dat ze naar Dotan wilden.’ Jozef ging zijn broers achterna en trof hen in Dotan aan.

¹⁸Zijn broers zagen hem al van ver, en nog voordat hij hen had bereikt, hadden ze een plan beraamd om hem te doden.¹⁹‘Kijk daar eens,’ zeiden ze tegen elkaar, ‘daar komt die meesterdromer aan.’²⁰Dit is onze kans! Laten we hem vermoorden en hem ergens in een put gooien. We zeggen gewoon dat hij door een roofdier is verslonden. Dan zullen we eens zien wat er van zijn dromen uitkomt.’²¹Toen Ruben dat hoorde, wilde hij proberen Jozef te redden. ‘Nee, laten we hem niet om het leven brengen,’ zei hij.²²‘Er mag geen bloed vloeien! Gooi hem in die put hier, in deze verlaten streek, maar breng hem niet om.’ Zo wilde hij Jozef uit hun handen redden en hem ongedeerd naar zijn vader terug laten gaan.²³Zodra Jozef bij zijn broers was gekomen, trokken ze hem zijn bovenkleed uit, dat mooie veelkleurige gewaad,²⁴en gooiden hem in de put; de put was leeg, er stond geen water in.²⁵Daarna gingen ze zitten eten.

---

⁶⁴ Bijlage bij Bijbelstudie 4

Opeens zagen ze een karavaan naderen. Het waren Ismaëlieten die uit de richting van Gilead kwamen en op weg waren naar Egypte. De kamelen waren beladen met gom, balsem en cistushars.²⁶Toen zei Juda tegen zijn broers: ‘Wat hebben we eraan om onze broer te vermoorden? Dan moeten we ook de sporen weer zien uit te wissen.’²⁷Laten we hem aan die Ismaëlieten verkopen in plaats van hem om te brengen; hij is tenslotte onze broer, ons eigen vlees en bloed.’ De anderen stemden hiermee in.²⁸Toen er Midjanitische kooplieden uit de karavaan voorbijkwamen, trokken de broers Jozef uit de put en verkochten hem voor twintig sjekel, en die Ismaëlieten namen Jozef mee naar Egypte.

²⁹Toen Ruben weer bij de put kwam en ontdekte dat Jozef er niet meer in zat, scheurde hij zijn kleren.³⁰Hij ging naar zijn broers terug. ‘De jongen is weg!’ riep hij. ‘Wat nu, wat moet ik nu!’³¹Toen slachtten ze een bokje, pakten Jozefs veelkleurige gewaad en dompelden dat in het bloed.³²Daarna lieten ze het naar hun vader brengen met de boodschap: ‘Dit hebben we gevonden. Kijk eens goed, is dit niet het kleed van uw zoon?’³³Jakob herkende het en riep uit: ‘Het kleed van mijn zoon! Hij moet verslonden zijn door een roofdier! Hij is verscheurd, Jozef is verscheurd!’³⁴Jakob scheurde zijn kleren, deed een rouwkleed om en rouwde over zijn zoon, dagenlang.³⁵Al zijn zonen en dochters deden hun best om hem te troosten, maar hij wilde niet getroost worden en zei: ‘Ik zal rouw dragen totdat ik naar mijn zoon in het dodenrijk afdaal.’ Zo treurde Jakob om zijn zoon.

³⁶De Midjanieten brachten Jozef naar Egypte en verkochten hem aan Potifar, een hoveling van de farao en commandant van zijn lijfwacht.

38¹In diezelfde tijd verliet Juda zijn broers en sloot hij zich aan bij een zekere Chira, een man die in Adullam woonde.²Daar viel zijn oog op de dochter van de Kanaäniet Sua. Hij trouwde haar en sliep met haar.³Ze werd zwanger en bracht een zoon ter wereld die Er werd genoemd.⁴Daarna werd ze opnieuw zwanger en kreeg weer een zoon, aan wie ze de naam Onan gaf.⁵Een derde zoon noemde ze Sela; toen Sela geboren werd bevond Juda zich in Kezib.

⁶Voor Er, zijn oudste zoon, koos Juda een vrouw die Tamar heette.⁷Er was slecht in de ogen van de **HEER**, en daarom liet de **HEER** hem sterven.⁸Toen zei Juda tegen Onan: ‘Vervul je zwagerplicht: trouw met de vrouw van je broer en verwek voor je broer nakomelingen bij haar.’⁹Maar omdat Onan wist dat zo’n kind niet als zijn nageslacht zou gelden, liet hij telkens als hij met de vrouw van zijn broer gemeenschap had zijn zaad op de grond terechtkomen, zodat hij geen nakomelingen voor zijn broer zou verwekken.¹⁰Wat hij deed was slecht in de ogen van de **HEER**, en daarom liet de **HEER** ook hem sterven.¹¹Toen zei Juda tegen zijn schoondochter Tamar: ‘Nu je opnieuw weduwe bent, moet je maar weer bij je vader gaan wonen, totdat mijn zoon Sela volwassen is.’ Hij dacht namelijk: Ik moet voorkomen dat hij ook sterft, net als zijn broers. En Tamar ging weer bij haar vader wonen.

¹²Geruime tijd later stierf Juda’s vrouw, de dochter van Sua. Toen de rouwtijd voorbij was begaf Juda zich naar Timna, samen met zijn vriend Chira uit Adullam, om bij zijn schaapscheerders te gaan kijken.¹³Zodra Tamar hoorde dat haar schoonvader op weg was naar Timna om zijn schapen te scheren,¹⁴legde ze haar weduwedracht af, bedekte zich met een sluier zodat ze onherkenbaar was, en ging langs de weg naar Enaïm zitten, een zijweg van de weg naar Timna. Dat deed ze omdat ze nog steeds niet aan Sela tot vrouw was gegeven, hoewel die inmiddels volwassen geworden was.¹⁵Toen Juda haar zag hield hij haar voor een hoer, want haar gezicht was bedekt.¹⁶Hij sloeg de zijweg in en ging naar haar toe. ‘Ik wil van je diensten gebruikmaken,’ zei hij, niet wetend dat het zijn schoondochter was. ‘Wat staat daar van uw kant tegenover?’ vroeg ze.¹⁷‘Ik zal je een geitenbokje uit mijn kudde laten brengen,’ antwoordde hij. ‘Goed,’ zei ze, ‘als ik dan maar een onderpand van u krijg.’¹⁸En op zijn vraag wat ze als onderpand van hem wilde, antwoordde ze: ‘Het snoer met uw zegel en de staf die u in uw hand hebt.’ Hij gaf het haar en had gemeenschap met haar, en zij werd zwanger van hem.¹⁹Daarna ging ze terug

naar huis, deed haar sluier af en nam haar weduwedracht weer aan.

²⁰Juda vroeg zijn vriend uit Adullam een geitenbokje naar de vrouw te brengen om het pand in te lossen, maar hij kon haar niet vinden.²¹Hij informeerde bij de mensen daar in de buurt: 'Ik ben op zoek naar de vrouw die onlangs bij de weg naar Enaïm haar gunsten aanbood.' 'Zo'n vrouw is hier niet geweest,' antwoordden ze.²²Dus ging hij naar Juda terug. 'Ik heb haar niet kunnen vinden,' zei hij. 'Sterker nog, de mensen daar beweren dat er nooit zo'n vrouw is geweest.'²³Toen zei Juda: 'Laat haar alles dan maar houden, anders maken we onszelf nog belachelijk. Ik heb het beloofde bokje gestuurd, maar je hebt haar nu eenmaal niet kunnen vinden.'

²⁴Ongeveer drie maanden later kwam men Juda vertellen dat Tamar, zijn schoondochter, zich als een hoer had gedragen en daardoor zwanger was. 'Breng haar de stad uit,' zei Juda, 'ze moet verbrand worden.'²⁵Maar terwijl ze de stad uit werd gebracht, liet ze haar schoonvader deze boodschap brengen: 'Ik ben zwanger van de eigenaar van deze voorwerpen. Kijkt u eens goed van wie dit zegel, dit snoer en deze staf zijn.'²⁶Juda herkende ze en zei: 'Zij is onschuldig maar ik niet, want ik heb haar niet aan mijn zoon Sela gegeven.' Hij had geen tweede keer gemeenschap met haar.

²⁷Toen de tijd van de bevalling was gekomen, bracht ze een tweeling ter wereld.²⁸Tijdens de bevalling stak een van de twee zijn hand naar buiten. De vroedvrouw bond een rode draad om zijn hand ten teken dat hij zich het eerst had laten zien.²⁹Maar hij trok zijn hand weer terug, en daar kwam zijn broer tevoorschijn. 'Wat een baanbreker ben jij!' zei ze. Hij kreeg de naam Peres. ³⁰Daarna kwam zijn broer, met om zijn hand de rode draad. Hij werd Zerach genoemd.

39

¹Jozef was dus door de Ismaëlieten meegenomen naar Egypte, en daar was hij gekocht door Potifar, een vooraanstaand man die tot de hovelingen van de farao behoorde en het bevel voerde over zijn lijfwacht.²De **HEER** stond Jozef terzijde, zodat het hem goed ging. Hij mocht in het huis van zijn Egyptische meester werken.³Omdat zijn meester zag dat de **HEER** Jozef terzijde stond en alles wat hij ter hand nam voorspoedig liet verlopen,⁴was hij Jozef goedgezind: hij maakte hem tot zijn persoonlijke bediende, liet de gang van zaken in huis aan hem over en gaf hem het beheer over alles wat hij bezat.⁵En vanaf het ogenblik dat hij hem belastte met het toezicht op zijn huis en zijn verdere bezittingen, zegende de **HEER** het huis van die Egyptenaar omwille van Jozef. De zegen van de **HEER** rustte op alles wat hij bezat, in huis en daarbuiten.⁶Daarom vertrouwde hij alles volledig aan Jozef toe; nu Jozef er was, bekommerde hij zich alleen nog om wat hij te eten kreeg.

Jozef was knap en aantrekkelijk.⁷Na verloop van tijd liet de vrouw van zijn meester haar oog op hem vallen. 'Kom bij me liggen,' zei ze.⁸Maar dat weigerde hij. 'Sinds ik hier ben,' zei hij, 'maakt mijn meester zich geen zorgen meer over wat dan ook hier in huis, en hij heeft mij het beheer gegeven over al zijn bezittingen.⁹Ik heb hier evenveel gezag als hij, en hij heeft mij niets onthouden behalve u, omdat u zijn vrouw bent. Hoe zou ik dan zo'n grote wandaad kunnen begaan en zo kunnen zondigen tegen God?'¹⁰Dag in dag uit probeerde ze Jozef over te halen, maar hij gaf niet toe, hij wilde niet bij haar gaan liggen.¹¹Maar op zekere dag, toen hij de binnenvetrekken in kwam om zijn werk te doen en daar niemand anders van de bedienden was,¹²greep ze hem bij zijn kleeid. 'Kom bij me liggen,' drong ze aan, maar hij vluchtte naar buiten; zijn kleeid liet hij bij haar achter.¹³Toen ze besepte dat hij gevlucht was en zijn kleeid bij haar had gelaten,¹⁴riep ze haar bedienden en zei tegen hen: 'Mooi is dat! Hij moest zo nodig een Hebreëer in huis halen - zeker om zich met ons te kunnen vermaken! Die man is mijn kamer binnengedrongen en wilde bij me komen liggen, maar ik begon hard te schreeuwen.'¹⁵Toen hij dat hoorde, ging hij ervandoor en liet zijn kleeid hier bij mij achter.¹⁶Ze liet het kleeid naast zich liggen totdat Jozefs meester thuiskwam,¹⁷en vertelde hem hetzelfde verhaal: 'Die Hebreeuwse slaaf die jij in

huis hebt gehaald, is mijn kamer binnengedrongen om zich met me te vermaken.¹⁸En toen ik het op een schreeuwen zette, ging hij ervandoor en liet zijn kleed hier bij mij achter.¹⁹Toen Jozefs meester haar hoorde vertellen dat ze zo door zijn slaaf was behandeld, werd hij woedend.²⁰Hij liet Jozef oppakken en in de gevangenis zetten die bestemd was voor de gevangenen van de koning.

De dromen van schenker en bakker

Zo kwam Jozef in de gevangenis terecht.²¹Maar de **HEER** stond hem terzijde en bewees hem zijn goedheid door ervoor te zorgen dat Jozef bij de gevangenvaarder in de gunst kwam.²²Jozef kreeg de leiding over alle gevangenen en hij hield toezicht op het werk dat ze deden.²³De gevangenvaarder had geen omkijken naar wat aan Jozef was toevertrouwd, omdat de **HEER** hem terzijde stond en alles wat Jozef ter hand nam voorspoedig liet verlopen.

40¹⁻²Enige tijd later maakten de opperschenker en de opperbakker van de koning van Egypte zich schuldig aan een vergrijp tegenover hun heer. De farao was woedend op deze twee hovelingen,³en liet hen in bewaring stellen in de gevangenis van de commandant van de lijfwacht, de gevangenis waarin ook Jozef zat.⁴⁻⁵De commandant droeg Jozef op hen te bedienen.

De schenker en de bakker van de koning hadden al geruime tijd in hechtenis gezeten toen ze allebei in dezelfde nacht een droom kregen, ieder een droom met een eigen betekenis.⁶Toen Jozef de volgende morgen bij hen kwam, viel het hem op dat ze er slecht uitzagen.⁷‘Waarom kijkt u vandaag zo somber?’ vroeg hij deze hovelingen van de farao, die samen met hem in de gevangenis van zijn meester zaten.⁸‘We hebben een droom gehad,’ antwoordden ze, ‘maar er is hier niemand die hem kan uitleggen.’ Jozef zei: ‘De uitleg van dromen is toch een zaak van God? Vertelt u mij die dromen eens.’

⁹Hierop vertelde de schenker zijn droom aan Jozef: ‘In mijn droom stond er een wijnstok voor me.¹⁰Aan die wijnstok zaten drie ranken. En die wijnstok was nog niet uitgelopen of hij stond al in bloei en in een oogwenk hingen er trossen rijpe druiven aan.¹¹Ik had de beker van de farao in mijn hand. Ik plukte de druiven, perste ze in de beker uit en overhandigde die aan de farao.’¹²Jozef zei tegen hem: ‘Dat moet zo worden uitgelegd: Die drie ranken zijn drie dagen.¹³Over drie dagen zal de farao u een hoge plaats geven en u in uw ambt herstellen, en dan zult u de farao zijn beker weer aanreiken, zoals voorheen, toen u zijn schenker was.¹⁴Ik hoop dat u aan mij zult denken als het u straks goed gaat, en dat u mij dan een dienst wilt bewijzen door de aandacht van de farao op mij te vestigen, zodat ik vrijkom.’¹⁵Want eerst ben ik ontvoerd uit het land van de Hebreëen en daarna hebben ze me hier in de kerker geworpen, zonder dat ik ook maar iets heb misdaan.’

¹⁶Toen de bakker Jozef zo’n gunstige uitleg hoorde geven, zei hij tegen hem: ‘Ik droomde net zoiets. Ik had drie manden met wit brood op mijn hoofd.’¹⁷In de bovenste mand zat allerlei brood van de fijnste kwaliteit dat bestemd was voor de farao, maar er pikten voortdurend vogels aan het lekkers in die mand op mijn hoofd.’¹⁸Jozef zei: ‘Dat moet zo worden uitgelegd: Die drie manden zijn drie dagen.¹⁹Over drie dagen zal de farao u een hoge plaats geven - hij zal u laten onthoofden en u aan een paal laten hangen, en dan zullen de vogels het vlees van uw botten pikken.’

²⁰Drie dagen daarna gaf de farao een groot feest voor al zijn dienaren, ter gelegenheid van zijn verjaardag. Zowel de schenker als de bakker gaf hij in het bijzijn van zijn dienaren een hoge plaats:²¹de schenker herstelde hij in zijn ambt, zodat deze hem de beker weer mocht aanreiken,²²maar de bakker liet hij ophangen, precies zoals Jozef had uitgelegd.²³De schenker dacht echter niet meer aan Jozef, hij vergat hem.

41¹Twee volle jaren later kreeg de farao een droom. Hij droomde dat hij aan de Nijl stond.²Toen zag hij zeven koeien uit de Nijl komen; het waren mooie koeien, die goed in hun vlees zaten. Ze gingen grazen in het oevergras.³En kijk, daar kwamen weer zeven koeien uit het water; die waren lelijk en mager. Ze voegden zich bij de andere koeien aan de oever van de rivier.⁴En die lelijke, magere koeien aten de zeven mooie, vette koeien op. Hierna werd de farao wakker.⁵Maar hij viel weer in slaap en kreeg voor de tweede keer een droom. Zeven mooie, rijpe korenaren schoten op uit één halm.⁶Toen schoten er zeven andere aren op; die waren iel en door de oostenwind verschroeid.⁷En die armetierige aren slokten de zeven rijpe, volle aren op. De farao werd wakker en besepte dat hij alles had gedroomd.

⁸De volgende morgen was hij hevig verontrust. Daarom ontbood hij alle magiërs en geleerden van Egypte en vertelde hun wat hij had gedroomd. Maar er was niemand die hem de droom kon uitleggen.⁹Toen zei de opperschenker: ‘Dit brengt mij ertoe, farao, u eraan te herinneren dat ik eens een vergrijp had gepleegd.’¹⁰U was woedend op mij en op een van uw andere dienaren, de opperbakker, en liet ons vastzetten in de gevangenis van de commandant van de lijfwacht.¹¹Op een nacht kregen de bakker en ik allebei een droom, ieder een droom met een eigen betekenis.¹²Er was daar ook een jonge Hebreëer, een slaaf van de commandant van de lijfwacht. Toen we hem onze dromen vertelden, legde hij ze uit; hij gaf ons allebei de verklaring van onze droom.¹³En wat er daarna gebeurde, kwam precies overeen met zijn uitleg: ik werd in mijn ambt hersteld, de bakker werd opgehangen.’

¹⁴Hierop gaf de farao bevel om Jozef bij hem te brengen. Onmiddellijk werd hij uit de kerker gehaald, hij werd geschoren en kreeg schone kleren aan. Toen hij voor de farao verscheen,¹⁵zei deze tegen hem: ‘Ik heb een droom gehad en niemand kan hem uitleggen. En nu heb ik over u horen zeggen dat u een droom maar hoeft te horen of u kunt hem verklaren.’¹⁶Jozef antwoordde: ‘Dat is niet aan mij, maar misschien geeft God een uitleg die gunstig is voor de farao.’¹⁷Toen deed de farao hem zijn verhaal: ‘In mijn droom stond ik aan de Nijl.¹⁸Opeens kwamen daar zeven koeien uit, mooie koeien die goed in hun vlees zaten. Ze gingen grazen in het oevergras.¹⁹Daarna kwamen er zeven andere koeien uit het water; die waren afschuwelijk mager, vel over been. Ik heb in heel Egypte nog nooit zulke lelijke koeien gezien.²⁰En die magere, lelijke koeien aten de zeven eerste, vette koeien op.’²¹Maar toen ze die naar binnen hadden gewerkt, was daar niets van te merken: ze zagen er nog even lelijk uit als eerst. Toen werd ik wakker.²²Even later droomde ik dat er uit één halm zeven mooie, volle korenaren opschoten.²³En daarna kwamen er weer zeven aren op; die waren dor en iel en door de oostenwind verschroeid.²⁴En die armetierige korenaren verslonden de zeven mooie aren. Ik heb dit voorgelegd aan mijn magiërs, maar geen van hen kon me er iets over zeggen.’

²⁵Jozef zei tegen de farao: ‘U hebt tweemaal hetzelfde gedroomd, farao, en God heeft u bekendgemaakt wat hij gaat doen.’²⁶Die zeven mooie koeien zijn zeven jaren, en die zeven mooie korenaren zijn ook zeven jaren: het is een en dezelfde droom.²⁷De zeven magere, lelijke koeien die daarna tevoorschijn kwamen, staan ook voor zeven jaren, net zoals de zeven lege aren die door de wind verschroeid waren: er zullen zeven jaren van hongersnood komen.²⁸Het is, farao, zoals ik u daarnet zei: God heeft u laten zien wat hij gaat doen.²⁹Er komen zeven jaren waarin er in heel Egypte grote overvloed zal zijn.³⁰Daarna volgen zeven jaren van hongersnood. Dan zal niemand zich nog iets herinneren van de overvloed die er in Egypte was. De hongersnood zal het land te gronde richten³¹en zo erg zijn dat er van de eerdere overvloed niets meer te bespeuren valt.³²Dat u deze droom tweemaal hebt gekregen, betekent dat Gods besluit vaststaat en dat hij het binnenkort gaat uitvoeren.³³U zou er daarom goed aan doen, farao, een verstandig en wijs man te zoeken en het bestuur over Egypte aan hem toe te vertrouwen.³⁴Ook zou u krachtige maatregelen moeten nemen. Ik raad u aan in het hele land opzichters aan te stellen en tijdens de zeven jaren van overvloed een vijfde te vorderen van wat het land opbrengt.³⁵Al het voedsel dat Egypte voortbrengt in de goede jaren die straks aanbreken, moet worden verzameld. U moet erop toezien dat er in de steden graan wordt opgeslagen, en dat graan moet zuinig worden bewaard.³⁶Uit die voedselvoorraad kan het land dan putten in de zeven jaren van hongersnood die het te wachten staan. Zo hoeft Egypte niet van honger om te komen.’

³⁷Zowel de farao als zijn dienaren vonden dit een goed voorstel.³⁸‘Zouden we ooit iemand kunnen vinden als deze man, iemand die zo vervuld is van Gods geest?’ zei de farao tegen hen.³⁹Toen richtte hij zich weer tot Jozef: ‘Aangezien God u dit allemaal bekend heeft gemaakt, is er vast niemand die zo verstandig en wijs is als u.’⁴⁰U vertrouw ik het bestuur van mijn paleis toe, en heel mijn volk zal doen wat u beveelt. Alleen door de troon zal ik boven u staan.’⁴¹Hij vervolgde: ‘Hierbij geef ik u het gezag over heel Egypte,’⁴²en hij deed zijn zegelring af, schoof die aan Jozefs vinger, gaf hem kleren van fijn linnen en hing hem een gouden keten om de hals.⁴³Hij liet hem rondrijden in de op een na mooiste wagen die hij bezat, en voor Jozef uit gingen dienaren die riepen: ‘Eerbied!’ Zo stelde hij Jozef aan over heel Egypte.⁴⁴‘Ik ben de farao,’ zei hij, ‘maar zonder uw toestemming zal niemand in heel Egypte ook maar één stap verzetten.’⁴⁵Hij gaf Jozef de naam Safenat-Paneach, en hij gaf hem Asnat tot vrouw; zij was een dochter van Potifera, een priester in Heliopolis. Jozef reisde heel Egypte door.⁴⁶Dertig jaar was hij toen hij voor de farao, de koning van Egypte, verscheen, en nadat hij het koninklijk paleis had verlaten, trok hij door heel Egypte.

⁴⁷In de zeven jaren van overvloed kon er in het land volop worden geoogst.⁴⁸Al het graan dat Egypte in die zeven jaar voortbracht, werd verzameld en in de steden opgeslagen; in elke stad sloeg men de opbrengst van de omliggende akkers op.⁴⁹Het graan dat Jozef bijeenbracht, was als het zand van de zee: het was zo veel dat men maar ophield de voorraad te tellen, want er was geen tellen meer aan.

⁵⁰Nog voordat de periode van hongersnood aanbrak, kreeg Jozef twee zonen bij Asnat, de dochter van Potifera, de priester uit Heliopolis.⁵¹De oudste noemde hij Manasse, omdat God hem al zijn ellende en het gemis van zijn familie had doen vergeten.⁵²Het tweede kind noemde hij Efraïm, ‘want,’ zei hij, ‘God heeft mij vruchtbaar gemaakt in dit land, waar ik zoveel te verduren heb gehad.’

⁵³Aan de zeven jaren waarin er in heel Egypte overvloed was, kwam een einde,⁵⁴en de zeven jaren van hongersnood braken aan, zoals Jozef had voorspeld. In alle landen heerste hongersnood, maar in Egypte had iedereen te eten.⁵⁵Toen ook de Egyptenaren honger begonnen te lijden en de mensen steeds luider om eten riepen bij de farao, zei deze tegen hen: ‘Ga maar naar Jozef en doe wat hij zegt.’⁵⁶Toen de hongersnood zich over het hele land had uitgebreid, liet Jozef alle voorraadschuren openen en verkocht hij het graan aan de bevolking. De hongersnood in Egypte werd steeds erger,⁵⁷en ook uit alle andere landen kwamen de mensen naar Egypte om bij Jozef graan te kopen; zo erg was de hongersnood overall.

42¹Toen Jakob hoorde dat er in Egypte graan was, zei hij tegen zijn zonen: ‘Waarom ondernemen jullie niets?²Ik heb gehoord dat er in Egypte graan te krijgen is. Ga ernaartoe en koop daar graan voor ons, zodat we niet van de honger omkomen.’³Hierop gingen tien van Jozefs broers op reis om bij de Egyptenaren graan te kopen.⁴Jakob liet Benjamin, Jozefs volle broer, niet met de anderen meegaan, uit angst dat hem iets zou overkomen.

⁵Zo kwamen Israëls zonen graan kopen, samen met vele anderen, omdat de hongersnood ook Kanaän in zijn greep hield.⁶Jozef was de hoogste machthebber in het land en iedereen moest bij hem graan kopen. Toen zijn broers voor hem verschenen, bogen ze zich diep voor hem neer.⁷Zodra Jozef zijn broers zag herkende hij hen, maar hij deed alsof zij vreemden voor hem waren en vroeg op barse toon: ‘Waar komen jullie vandaan?’ Ze antwoordden dat ze uit Kanaän kwamen en voedsel wilden kopen.⁸Jozef herkende zijn broers wel, maar zij herkenden hem niet.⁹Hij herinnerde zich wat hij over hen had gedroomd en zei tegen hen: ‘Jullie zijn spionnen, jullie zijn hier gekomen om te kijken wat de zwakke plekken van het land zijn.’¹⁰‘Nee heer,’ antwoordden ze, ‘uw dienaren zijn hier alleen maar gekomen om voedsel te kopen.’¹¹Wij zijn allemaal zonen van dezelfde man, we zijn eerlijke mensen, we zijn nooit spionnen geweest.’¹²‘Dat is niet waar,’ hield Jozef vol, ‘jullie zijn hier gekomen om te zien waar het land kwetsbaar is.’¹³Ze zeiden nog eens: ‘Uw dienaren zijn met zijn twaalven, we zijn broers, zonen van dezelfde man uit Kanaän. De jongste is op dit moment bij onze vader, en één is er niet meer.’¹⁴Maar Jozef zei: ‘Ik blijf erbij dat jullie spionnen zijn.’¹⁵We zullen de proef op de som nemen: jullie gaan hier niet vandaan tenzij jullie jongste broer hierheen komt, zo waar de farao leeft.¹⁶Stuur een van jullie terug om hem te halen. De rest blijft hier gevangen totdat het bewijs is geleverd dat jullie de waarheid spreken. Anders zijn jullie spionnen, zo waar de farao leeft.’¹⁷Daarna hield hij hen drie dagen in hechtenis.

¹⁸De derde dag zei hij tegen hen: ‘Als jullie in leven willen blijven, doe dan wat ik zeg, want ik heb ontzag voor God.’¹⁹Als jullie werkelijk eerlijke mensen zijn, moet een van jullie hier gevangen blijven. De rest gaat naar huis, met graan om de honger van jullie gezinnen te stillen.²⁰En breng me dan je jongste broer, om te bewijzen dat jullie de waarheid hebben gesproken; dan wordt niemand van jullie ter dood gebracht.’ Ze stemden toe,²¹en ze zeiden tegen elkaar: ‘Dit is onze straf omdat we ons niets hebben aangetrokken van de smeekbeden van onze broer, terwijl we toch zagen dat hij doodsbenauwd was. Daardoor zitten wij nu in de ellende.’²²Ruben zei: ‘Heb ik jullie niet gezegd dat je je niet aan de jongen moest vergrijpen? Maar jullie wilden niet luisteren. Nu wordt ons zijn dood betaald gezet.’²³Ze wisten niet dat Jozef hen verstond, want hij maakte gebruik van een tolk.²⁴Jozef liep bij hen vandaan, omdat hij zijn tranen niet kon bedwingen. Toen hij terugkwam sprak hij nog kort met hen; toen koos hij Simeon uit en liet die voor hun ogen in de boeien slaan.²⁵Daarna gaf Jozef zijn dienaren bevel om de manden van de mannen met graan te vullen, in ieders voerzak het geld terug te leggen en hun proviand mee te geven voor onderweg. Zo gebeurde het.²⁶De broers laadden het graan op hun ezels en vertrokken.

²⁷Toen ze aan het eind van de dag halt hielden, maakte een van hen zijn zak open om zijn ezel voer te geven. Daar lag zijn geld, boven in de zak!²⁸‘Ze hebben mijn geld teruggelegd,’ zei hij tegen zijn broers. ‘Kijk maar, hier in mijn voerzak.’ De moed zonk hun in de schoenen en ze keken elkaar verschrikt aan. ‘Waarom doet God ons dit aan?’ zeiden ze.

²⁹Weer terug bij hun vader Jakob in Kanaän, vertelden ze hem alles wat ze hadden meegemaakt:³⁰De man die het in dat land voor het zeggen heeft, sprak ons bars toe en hield ons voor spionnen.³¹We zeiden hem dat we eerlijke mensen waren en dat we nooit spionnen zijn geweest,³²en ook dat we met zijn twaalven waren, twaalf broers, allemaal zonen van dezelfde vader, maar dat één er niet meer was en dat de jongste bij u was, in Kanaän.³³Toen zei die man: “Bewijs me dat jullie eerlijke mensen zijn. Laat een van jullie bij me achter, ga naar huis, neem mee wat je nodig hebt om de honger van jullie gezinnen te stillen,³⁴en kom daarna bij me terug met jullie jongste broer. Dan weet ik zeker dat jullie geen spionnen zijn maar eerlijke mensen, en dan geef ik jullie je broer terug en kun je in dit land gaan en staan waar je wilt.”³⁵Toen de broers hierna hun zakken wilden leegmaken, ontdekte ieder van hen dat zijn geldbuidel erin lag. De schrik sloeg hun om het hart. Ook hun vader werd bang.³⁶‘Jullie maken mij kinderloos,’ verweet hij hun. ‘Jozef is er niet meer, Simeon is er niet meer, en nu willen jullie ook Benjamin nog bij me weghalen. Niets blijft me bespaard.’³⁷Ruben zei tegen zijn vader: ‘U mag allebei mijn zonen doden als ik hem niet bij u terugbreng. Vertrouw hem aan mij toe, ik breng hem bij u terug.’³⁸Maar Jakob weigerde. ‘Mijn zoon gaat niet met jullie mee,’ zei hij, ‘want zijn broer is dood, en hij is nog maar alleen over. Als hem onderweg iets zou overkomen, dan zou ik, die al zo oud ben, door jullie schuld van verdriet in het dodenrijk komen.’

43¹De hongersnood bleef het land teisteren.²Toen het graan dat Jozefs broers uit Egypte hadden meegebracht op was, zei hun vader tegen hen: ‘Ga daar nog eens heen om wat voedsel voor ons te kopen.’³Juda antwoordde: ‘Die man heeft ons ten strengste gewaarschuwd dat we hem niet onder ogen mogen komen als we onze broer niet meebrengen.’⁴Alleen als u bereid bent hem met ons mee te sturen, gaan we op reis om voedsel voor u te kopen.⁵Maar geeft u hem niet mee, dan gaan we niet, want die man heeft ons gezegd dat hij ons niet wil zien tenzij we onze broer meebrengen.’⁶‘Waarom hebben jullie die man dan ook verteld dat je nog een broer had?’ zei Israël. ‘Hoe konden jullie me dat aandoen?’⁷Ze antwoordden: ‘Die man wilde van alles en nog wat weten over ons en onze familie: leeft jullie vader nog, hebben jullie nog een broer? En wij hebben op al die vragen antwoord gegeven. Wij konden toch niet weten dat hij zou zeggen: “Laat je broer hierheen komen?”’⁸Juda zei tegen zijn vader: ‘Geef de jongen nu maar aan mij mee, dan kunnen we vertrekken en hoeft niemand van ons om te komen, wij niet, u niet en onze kinderen niet.’⁹Ik wil persoonlijk borg voor hem staan, u mag mij verantwoordelijk voor hem stellen: als ik hem niet veilig hier bij u terugbreng, mag u mij dat mijn leven lang aanrekenen.’¹⁰We hebben nu al zo lang gewacht dat we in die tijd wel twee keer op en neer hadden kunnen gaan.’¹¹Toen zei Israël tegen hen: ‘Als het niet anders kan, goed, maar doe dan het volgende. Vul een aantal kruiken met het beste wat het land te bieden heeft en neem dat als geschenk voor die man mee: een beetje balsem, wat honing, gom en cistushars, en verder pistachenoten en amandelen.’¹²En neem een dubbele hoeveelheid geld mee, want het geld dat in jullie voerzakken is gedaan, moet je teruggeven; misschien was het een vergissing.’¹³Wat je broer betreft, neem hem maar mee en ga terug naar die man.’¹⁴God, de Ontzagwekkende, geve dat hij barmhartig voor jullie is: dat hij jullie andere broer vrijlaat en ook Benjamin laat gaan. En ik - moet ik mijn kinderen verliezen, goed, dan verlies ik ze maar.’

¹⁵Zo vertrokken de mannen naar Egypte, met het geschenk en een dubbele hoeveelheid geld; ook Benjamin namen ze mee. Ze dienden zich bij Jozef aan.¹⁶Toen Jozef zag dat Benjamin bij hen was, zei hij tegen zijn hofmeester: ‘Breng deze mannen naar mijn huis, en laat iets slachten en klaarmaken, want vanmiddag eten ze bij mij.’¹⁷De man deed wat Jozef hem beval, hij bracht de broers naar Jozefs paleis.¹⁸Dit maakte hen angstig en ze zeiden: ‘Dat ze ons hierheen brengen, komt door het geld dat de vorige keer in onze voerzakken is teruggelegd: ze willen ons overrompelen, ons van onze ezels beroven en slaven van ons maken.’¹⁹Bij de ingang spraken ze Jozefs hofmeester aan.²⁰‘Neemt u ons niet kwalijk, heer,’ zeiden ze. ‘Wij zijn hier al eens eerder geweest om voedsel te kopen.’²¹En toen we daarna ergens overnachtten en onze voerzakken openmaakten, ontdekten we dat bij ieder van ons zijn geld boven in de zak lag, het volle bedrag. Maar dat hebben we weer meegenomen.²²En we hebben ander geld bij ons om voedsel te kopen. We weten niet wie dat geld in onze zakken heeft gedaan.’²³De man antwoordde: ‘U hoeft niet ongerust te zijn, u hebt niets te vrezen. Uw God, de God van uw vader, moet een schat in uw voerzakken hebben gelegd, want ik heb uw geld ontvangen.’ Toen liet hij Simeon vrij en bracht hem bij hen.²⁴Daarna bracht hij de mannen in Jozefs paleis, gaf hun water zodat ze hun voeten konden wassen, en voer voor hun ezels.²⁵De broers zorgden ervoor dat het geschenk klaarstond voordat Jozef ’s middags kwam; er was hun namelijk verteld dat ze daar de maaltijd zouden gebruiken.

²⁶Toen Jozef thuiskwam, droegen ze het geschenk naar binnen, boden het hem aan en bogen zich voor hem neer.²⁷Hij vroeg hun hoe ze het maakten en zei: ‘Is alles goed met jullie oude vader, over wie jullie me hebben verteld? Leeft hij nog?’²⁸Ze antwoordden: ‘Jazeker, uw dienaar, onze vader, leeft nog en hij maakt het goed.’ En weer bogen ze zich diep voor hem neer.²⁹Toen zag hij zijn broer Benjamin staan, de zoon van zijn eigen moeder, en vroeg: ‘Is dat jullie jongste broer, over wie jullie me hebben verteld?’ En hij vervolgde: ‘God zij je genadig, mijn zoon.’³⁰Toen haastte hij zich weg, want bij het zien van zijn broer schoot zijn gemoed vol, hij voelde dat hij zijn tranen niet kon bedwingen. Hij ging een kamer binnen en daar hilde hij.³¹Daarna waste hij zijn gezicht, kwam de kamer weer uit, vermande zich en gaf opdracht de maaltijd op te dienen.³²Men diende apart op voor hem, voor de broers en voor de Egyptenaren die bij hem aten. (Egyptenaren mogen niet samen met Hebreeëen de maaltijd gebruiken; zoiets vinden de Egyptenaren afschuwelijk.)³³De broers kregen ieder een plaats tegenover Jozef aangewezen, en daarbij kwamen ze precies in volgorde van geboorte te zitten, van de oudste tot de jongste. Vol verbazing keken ze elkaar aan.³⁴Ze kregen van alle gerechten die bij Jozef op tafel stonden, maar Benjamin kreeg meer dan alle anderen, vijfmaal zoveel. Ze dronken samen met Jozef en raakten in een roes.

44¹Jozef beval zijn hofmeester: ‘Vul de zakken van die mannen met voedsel, zo veel als ze maar mee kunnen nemen, en leg ieders geld boven in zijn zak.’²En in de zak van de jongste moet u behalve het geld voor het graan ook mijn beker stoppen, mijn zilveren kelk.’ De man deed wat Jozef hem had opgedragen,³en zodra het licht werd liet men de broers met hun ezels vertrekken.

⁴Nauwelijks hadden ze de stad achter zich gelaten of Jozef zei tegen zijn hofmeester: ‘Vlug, ga achter die mannen aan en haal ze in. Zeg tegen hen: “Waarom hebt u goed met kwaad vergolden?⁵Uitgerekend de beker waaruit mijn heer altijd drinkt en waarmee hij kan voorspellen wat nog verborgen is! Hoe hebt u dat kunnen doen!”’⁶Toen de man hen had ingehaald en zei wat hem was opgedragen,⁷vroegen ze: ‘Hoe kunt u dit nu tegen uw dienaren zeggen, heer? Wij zouden zo iets nooit doen.’⁸U weet toch dat we het geld dat we in onze voerzakken hebben gevonden, weer voor u meegebracht hebben uit Kanaän. Waarom zouden we dan uit het huis van uw heer zilver of goud stelen?⁹Als u bij een van ons iets mocht aantreffen, heer, dan moet hij ter dood gebracht worden en zal de rest van ons u als slaaf dienen.’¹⁰Hij antwoordde: ‘Goed, het zal gaan zoals u zegt. Bij wie er iets wordt gevonden, die wordt mijn slaaf. Maar de anderen gaan vrijuit.’¹¹Snel zette ieder van hen zijn zak op de grond en maakte die open.¹²De man doorzocht ze, hij begon bij die van de oudste en eindigde bij die van de jongste. Toen de beker werd gevonden in de zak van Benjamin,¹³scheurden ze hun kleren. Ze laadden alles weer op hun ezels en keerden terug naar de stad.

¹⁴Zo kwamen Juda en zijn broers weer in het paleis van Jozef. Hij was daar nog, en ze vielen voor hem op hun knieën.¹⁵‘Wat hebben jullie gedaan?’ verweet Jozef hun. ‘Beseften jullie niet dat een man als ik kan zien wat voor anderen verborgen is?’¹⁶Juda antwoordde: ‘Wat kunnen wij u hierop antwoorden, heer? Hoe kunnen we ons vrijpleiten? God heeft de misdaad van uw dienaren aan het licht gebracht. Wij zijn bereid uw slaaf te worden, mijn heer, niet alleen degene bij wie de beker is gevonden, maar wij allemaal.’¹⁷Maar Jozef zei: ‘Geen denken aan. Degene bij wie de beker is aangetroffen wordt mijn slaaf, maar de rest van jullie kan in vrede naar zijn vader terugreizen.’¹⁸Juda deed een stap naar voren en zei: ‘Neemt u mij niet kwalijk, heer. U bent als de farao, maar sta uw dienaar alstublieft toe iets tegen u te zeggen, zonder dat u in woede ontsteekt.’¹⁹U vroeg ons, heer, of wij nog een vader of een broer hadden.²⁰Daarop vertelden wij u dat we nog een oude vader hadden en een broer die nog jong is; hij werd geboren toen onze vader al oud was. Zijn broer is gestorven, en hij is van de kinderen van zijn moeder als enige overgebleven. Zijn vader houdt daarom veel van hem.²¹U zei ons toen, heer, dat we hem bij u moesten brengen, omdat u hem graag wilde zien.²²Wij zeiden toen tegen u, heer: “Het is uitgesloten dat de jongen bij zijn vader weggaat, want als hij hem verlaat, betekent dat zijn vaders dood.”²³Maar u zei tegen uw dienaren: “Als jullie jongste broer niet meekomt, wil ik jullie hier niet opnieuw zien.”²⁴Weer thuis bij mijn vader vertelden wij wat u had gezegd, heer,²⁵en toen onze vader ons vroeg om hierheen terug te gaan om weer wat voedsel te kopen,²⁶zeiden wij: “Dat is onmogelijk. Alleen als onze jongste broer meegaat kunnen we de tocht ondernemen, want we mogen die man niet onder ogen komen tenzij we onze broer bij ons hebben.”²⁷Maar mijn vader zei: “Zoals jullie weten heeft mijn vrouw mij twee zonen gebaard.²⁸De ene ging bij mij weg en is vast en zeker verscheurd; ik heb hem tot nu toe niet teruggezien.²⁹Als jullie nu ook de andere bij mij weghalen en er overkomt hem iets, dan zou ik, die al zo oud ben, door jullie schuld van ellende in het dodenrijk komen.”³⁰Dus, heer, als ik bij mijn vader terugkom zonder de jongen, aan wie hij zo verknocht is,³¹dan kan het niet anders of hij sterft wanneer hij ziet dat de jongen er niet is; door het verdriet dat wij hem daarmee zouden aandoen, zou onze oude vader in het dodenrijk komen.³²Ik heb mij bij mijn vader borg gesteld voor de jongen; ik heb hem gezegd dat hij het mij mijn leven lang mag aanrekenen als ik de jongen niet terugbreng.³³Staat u daarom alstublieft toe, mijn heer, dat ik als slaaf bij u blijf in plaats van de jongen, en dat hij met zijn broers terugreist.³⁴Hoe zou ik immers zonder die jongen naar mijn vader kunnen teruggaan? Ik zou het verdriet dat ik mijn vader daarmee aan zou doen, niet kunnen aanzien.’

45¹Toen kon Jozef zich niet langer goed houden tegenover allen die daar bij hem waren. ‘Laat iedereen weggaan!’ riep hij. Zo was er niemand bij toen Jozef zijn broers vertelde wie hij was.²Hij barstte in tranen uit en hilde zo luid dat de Egyptenaren het hoorden en dat het ook in het paleis van de farao te horen was.³Hij zei tegen zijn broers: ‘Ik ben het, Jozef! Leeft mijn vader nog?’ Zijn broers waren niet in staat antwoord te geven, ze waren verlamd van schrik.⁴‘Kom toch dichterbij,’ zei Jozef tegen hen, en daarop gingen ze dicht naar hem toe. ‘Ik ben Jozef,’ zei hij, ‘jullie broer, die jullie verkocht hebben en die naar Egypte is meegevoerd.’⁵Maar wees niet bang en maak jezelf geen verwijten dat jullie mij verkocht hebben en dat ik hier ben terechtgekomen, want God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie leven te redden.⁶De hongersnood teistert het land nu al twee jaar, en ook de komende vijf jaar zal er niet geploegd of geoogst worden.⁷God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie voortbestaan op aarde veilig te stellen; zo wilde hij veel levens redden.⁸Niet jullie hebben mij dus hierheen gestuurd maar God; door hem ben ik de belangrijkste raadsman van de farao geworden, de bestuurder van zijn hele hof en heerser over heel Egypte.⁹Ga onmiddellijk terug naar mijn vader en zeg tegen hem dat zijn zoon Jozef hem het volgende laat weten: “God heeft mij heer over heel Egypte gemaakt. Kom zo snel mogelijk naar mij toe.¹⁰U kunt in Gosen wonen, dicht bij mij, met uw kinderen, uw kleinkinderen, uw schapen en geiten en runderen en wat u verder maar bezit.¹¹Ik zal u daar onderhouden, want de hongersnood zal nog vijf jaar duren. Dan hoeft u geen gebrek te lijden, u niet en ook uw familieleden en uw dieren niet.”¹²Tot slot zei Jozef: ‘Jullie allemaal, ook jij, Benjamin, zien met eigen ogen dat ik het zelf ben die hier met jullie spreekt.¹³Vertellen jullie mijn vader dus hoeveel aanzien ik in Egypte geniet, en alles wat jullie gezien hebben, en laat hem dan zo gauw mogelijk hierheen komen.’¹⁴Daarop viel hij zijn broer Benjamin om de hals; beiden huilden.¹⁵Jozef kuste al zijn broers, terwijl hij zijn tranen de vrije loop liet. Pas toen waren zijn broers in staat iets tegen hem te zeggen.

¹⁶Toen het nieuws dat Jozefs broers gekomen waren, doorgedrongen was tot in het koninklijk paleis, waren de farao en zijn hovelingen verheugd.¹⁷De farao zei tegen Jozef: ‘Zegt u maar tegen uw broers dat ze hun lastdieren moeten bepakken en terug moeten gaan naar Kanaän.’¹⁸Laat ze hun vader en hun gezinnen daar ophalen, en dan weer hierheen komen. Zegt u ze het vruchtbaarste deel van Egypte maar toe en beloof ze dat ze het beste wat het land te bieden heeft te eten zullen krijgen.¹⁹Verder moet u zeggen dat ze hiervandaan wagens moeten meenemen, zodat ze kunnen terugkomen met hun vrouwen en kinderen en met hun vader.²⁰Ze hoeven er niet om te treuren dat ze hun huisraad moeten achterlaten, want het beste wat er in Egypte te vinden is, is voor hen.’

²¹Israëls zonen deden wat hun gezegd werd. Jozef gaf hun in opdracht van de farao wagens, en ook proviand voor onderweg.²²Bovendien gaf hij ieder van hen nieuwe kleren; aan Benjamin gaf hij zelfs vijf stel nieuwe kleren en ook nog driehonderd sjekel zilver.²³Ook voor zijn vader gaf hij iets mee: tien ezels beladen met de fijnste Egyptische producten, tien ezinnen bepakkt met graan en brood, en voedsel voor onderweg.²⁴Toen zijn broers vertrokken en hij hun uitgeleide deed, verzekerde hij hun dat ze onderweg nergens bang voor hoefden te zijn.

²⁵Zo verlieten ze Egypte en kwamen ze weer in Kanaän, bij hun vader Jakob.²⁶‘Jozef leeft nog!’ zeiden ze tegen hem. ‘En hij regeert over heel Egypte!’ Maar Jakob bleef er koud onder, want hij geloofde hen niet.²⁷Toen ze hun vader echter alles overbrachten wat Jozef tegen hen had gezegd en toen hij de wagens zag die Jozef meegegeven had om hem te vervoeren, leefde hij op.²⁸‘Zo weet ik genoeg,’ zei Israël, ‘mijn zoon Jozef is nog in leven. Ik wil naar hem toe, ik wil hem zien voordat ik sterf.’

46¹Israël ging op weg; al zijn bezittingen nam hij mee. In Berseba gekomen, bracht hij offers aan de God van zijn vader Isaak.²'s Nachts richtte God zich in een visioen tot Israël. 'Jakob! Jakob!' riep hij, en Jakob antwoordde: 'Ik luister.'³God zei: 'Ik ben God, de God van je vader. Wees niet bang om verder te reizen naar Egypte, want ik zal daar een groot volk uit je doen voortkomen.⁴Ikzelf zal met je meereizen naar Egypte, en ik zal je daar ook weer vandaan brengen. En niemand anders dan Jozef zal jou de ogen sluiten.'⁵Toen verliet Jakob Berseba. Zijn zonen lieten hem, hun kinderen en hun vrouwen op de wagens rijden die de farao hiervoor had meegegeven.⁶Zo trokken Jakob en al zijn nakomelingen naar Egypte, met hun veestapel en alle andere bezittingen die ze in Kanaän hadden verkregen;⁷zijn zonen en kleinzonen, zijn dochters en kleindochters, al zijn nakomelingen nam Jakob mee naar Egypte.

⁸Dit zijn de namen van de Israëlieten - Jakob en zijn nakomelingen - die naar Egypte kwamen.

Jakobs oudste zoon: Ruben.⁹Zonen van Ruben: Chanoch, Pallu, Chesron en Karmi.¹⁰Zonen van Simeon: Jemuel, Jamin, Ohad, Jachin, Sochar en Saül, de zoon van een Kanaänitische.¹¹Zonen van Levi: Gerson, Kehat en Merari.¹²Zonen van Juda: Er, Onan, Sela, Peres en Zerach. Er en Onan waren in Kanaän gestorven. Zonen van Peres: Chesron en Chamul.¹³Zonen van Issachar: Tola, Pua, Job en Simron.¹⁴Zonen van Zebulon: Sered, Elon en Jachleël.¹⁵Dit waren de zonen van Jakob die Lea hem in Paddan-Aram gebaard had, en hun nakomelingen; ook kreeg hij bij haar een dochter, Dina. In totaal drieëndertig personen, mannen en vrouwen bij elkaar geteld.

¹⁶Zonen van Gad: Sifjon, Chaggi, Suni, Esbon, Eri, Arodi en Areli.¹⁷Zonen van Aser: Jimna, Jiswa, Jiswi en Beria; hun zuster was Serach. Zonen van Beria: Cheber en Malkiël.¹⁸Dit waren de zonen van Jakob die Zilpa hem gebaard had, de slavin die door Laban aan zijn dochter Lea was gegeven, en hun nakomelingen. Zestien personen.

¹⁹Zonen van Jakobs vrouw Rachel: Jozef en Benjamin.²⁰Jozef kreeg in Egypte kinderen bij Asnat, namelijk Manasse en Efraïm. Asnat was een dochter van Potifera, die priester was in Heliopolis.²¹Zonen van Benjamin: Bela, Becher, Asbel, Gera, Naäman, Echi, Ros, Muppim, Chuppim en Ard.²²Dit waren de zonen van Jakob en Rachel, en hun nakomelingen. In totaal veertien personen.

²³Zoon van Dan: Chusim.²⁴Zonen van Naftali: Jachseël, Guni, Jeser en Sillem.²⁵Dit waren de zonen van Jakob die Bilha hem gebaard had, de slavin die door Laban aan zijn dochter Rachel was gegeven, en hun nakomelingen. In totaal zeven personen.

²⁶Het aantal personen dat met Jakob naar Egypte kwam en dat rechtstreeks van hem afstamde - de vrouwen van Jakobs zonen dus niet meegerekend - bedroeg in totaal zesenzestig.²⁷Jozef had in Egypte twee zonen gekregen. Het aantal personen van Jakobs familie dat naar Egypte kwam bedroeg dus in totaal zeventig.

²⁸Jakob had Juda vooruitgestuurd naar Jozef, om van hem te horen welke weg naar Gosen leidde. Toen Jakob en zijn familie in Gosen waren aangekomen,²⁹spande Jozef zijn wagen in en reed daarnaartoe, zijn vader Israël tegemoet. Toen hij eindelijk voor zijn vader stond, viel hij hem om de hals en huilde langdurig.³⁰En Israël zei tegen Jozef: ‘Nu ik jou levend en wel heb teruggezien, kan ik sterven.’

³¹Jozef zei tegen zijn broers en zijn verdere familieleden: ‘Ik ga nu de farao op de hoogte brengen. Ik zal tegen hem zeggen: “Mijn broers en mijn andere familieleden zijn uit Kanaän naar mij toe gekomen.³²Het zijn altijd schaapherders en veefokkers geweest, en ze hebben hun schapen en geiten en hun runderen meegebracht en alles wat ze verder maar bezitten.”³³Als de farao jullie ontbiedt en naar je beroep vraagt,³⁴dan moeten jullie hem beleefd antwoorden dat jullie al van jongs af aan veefokkers zijn, net als jullie voorouders. Dan zullen jullie je wel hier in Gosen mogen vestigen, want de Egyptenaren hebben een afschuw van schaapherders.’

47¹Daarop ging Jozef naar de farao en deelde hem mee dat zijn vader en broers uit Kanaän waren gekomen, met hun schapen, geiten en runderen en met alles wat ze verder bezaten, en dat ze nu in Gosen waren.²Vijf van zijn broers had hij meegenomen en hij stelde hen aan de farao voor.³‘Wat is uw beroep?’ vroeg de farao, en zij antwoordden: ‘Wij zijn schaapherders, net als onze voorouders.’⁴En ze vervolgden: ‘Uw dienaren zijn hierheen gekomen om een tijdlang in dit land te wonen, want er is in Kanaän geen weidegrond meer voor onze schapen en geiten; zo erg is de hongersnood daar. Geef uw dienaren daarom toestemming om in Gosen te gaan wonen.’⁵Toen zei de farao tegen Jozef: ‘Nu uw vader en uw broers naar u toe zijn gekomen,⁶kunnen ze in Egypte blijven. Laat hen in het beste deel van het land wonen, laten ze zich in Gosen vestigen. En zijn er mannen bij die, naar u weet, hun vak verstaan, belast die dan met het toezicht over mijn veestapel.’

⁷Hierna bracht Jozef zijn vader Jakob bij de farao en stelde hem aan de farao voor. Jakob begroette hem met een zegenwens.⁸De farao vroeg hem naar zijn leeftijd⁹en Jakob antwoordde: ‘Honderddertig jaar heb ik nu op aarde rondgezworven. Mijn leven, dat ellendig is geweest, heeft nog maar kort geduurd, ik heb nog niet zo lang op aarde rondgezworven als mijn voorouders.’¹⁰Toen nam Jakob met een zegenwens afscheid van de farao.

¹¹Jozef gaf zijn vader en zijn broers een stuk grond in het beste deel van Egypte, in Rameses, zodat ze zich daar konden vestigen, zoals de farao had gezegd.¹²Hij voorzag zijn vader en zijn broers en heel zijn verdere familie van voedsel, zo veel als zij en hun kinderen maar nodig hadden.

¹³In heel het land was het voedsel inmiddels op, zo ernstig was de hongersnood. Zowel Egypte als Kanaän dreigde onder de hongersnood te bezwijken.¹⁴De mensen kochten bij Jozef graan, en zo kwam al het geld dat er in Egypte en Kanaän te vinden was bij Jozef terecht. Hij liet dat geld naar het paleis van de farao brengen.

¹⁵Toen het geld in Egypte en Kanaän op was, kwamen de Egyptenaren weer bij Jozef. ‘Geef ons te eten,’ zeiden ze. ‘U kunt ons toch niet voor uw ogen laten sterven nu we geen geld meer hebben?’¹⁶Jozef antwoordde: ‘Als u geen geld meer hebt, geef me dan uw vee, dan krijgt u in ruil daarvoor eten.’¹⁷Dus brachten ze hun vee naar Jozef, en hij gaf hun voedsel in ruil voor hun paarden, schapen, geiten, runderen en ezels. Zo voorzag hij hen dat jaar van voedsel in ruil voor hun vee.

¹⁸Een jaar later kwamen ze weer bij hem. Ditmaal zeiden ze: ‘We hoeven u niet te zeggen, heer, dat we nu al ons geld en al ons vee aan u hebben gegeven. We hebben u niets anders meer te bieden dan ons lichaam en onze akkers.’¹⁹Laat ons en onze akkers niet voor uw ogen ten onder gaan. Koop ons en onze grond in ruil voor eten; dan krijgt de farao de beschikking over onszelf en onze grond. En geeft u ons ook zaad, dan kunnen we tenminste in leven blijven en hoeven de akkers niet te verwilderen.’²⁰Jozef kocht alle akkergrond van Egypte voor de farao op, want alle Egyptenaren verkochten hun akker, zo erg hadden ze onder de hongersnood te lijden. Zo kwam al het land in bezit van de farao.²¹En in alle delen van Egypte maakte Jozef het volk tot slaaf. ²²Alleen de grond van de priesters kocht hij niet op, want de priesters kregen een vaste toelage van de farao en zij konden van dat inkomen leven; daarom hoefden zij hun grond niet te verkopen.²³Jozef zei tegen het volk: ‘Nu heb ik uzelf en uw grond voor de farao gekocht. Hier hebt u zaad; zaai de akkers daarmee in.’²⁴Van de opbrengst moet u voortaan een vijfde deel aan de farao afstaan. Vier vijfde is voor u; dat kunt u gebruiken als zaaigoed en als voedsel voor uzelf, uw kinderen en uw verdere familieleden.’²⁵Ze antwoordden: ‘U hebt ons leven gered. Als u het zo wilt, heer, zullen wij de farao voortaan als slaaf dienen.’²⁶Jozef legde in een wet vast (en die wet is nog altijd van kracht) dat een vijfde van de opbrengst van de Egyptische akkers voor de farao was. Alleen de grond van de priesters werd geen eigendom van de farao.

²⁷Zo gingen de Israëlieten in Egypte wonen, in Gosen. Ze verwierven er bezittingen, ze kregen kinderen en breidden zich sterk uit.

Jakobs levenseinde

²⁸Jakob woonde zeventien jaar in Egypte; hij werd honderdzevenenveertig jaar.²⁹Toen hij voelde dat hij niet lang meer zou leven, liet hij zijn zoon Jozef bij zich komen. ‘Als je het goed met me voorhebt,’ zei Israël, ‘leg dan je hand in mijn lies en geef mij blijk van je liefde en trouw: zweer dat je me niet in Egypte begraaft.’³⁰Als ik straks gestorven ben, breng mij dan weg uit Egypte en begraaft me in het graf van mijn voorouders.’ Jozef beloofde het.³¹‘Zweer het mij,’ zei Israël. Jozef zwoer het hem, en daarna knielde Israël neer op het hoofdeinde van zijn bed.

48¹Niet lang daarna ontving Jozef het bericht dat zijn vader ziek was. Samen met zijn twee zonen, Manasse en Efraïm, ging hij naar hem toe.²Toen men Jakob vertelde dat zijn zoon Jozef er was, verzamelde hij al zijn krachten en ging op de rand van het bed zitten.³Hij zei tegen Jozef: ‘God, de Ontzagwekkende, is in Luz, in Kanaän, aan mij verschenen en heeft mij daar gezegend.’⁴Hij heeft me gezegd: “Ik zal je vruchtbaar maken en je veel nakomelingen geven; er zal een groot aantal volken uit je voortkomen. En dit land zal ik jouw nakomelingen voor altijd in bezit geven.”⁵Welnu, de twee zonen die jij in Egypte hebt gekregen voordat ik hierheen kwam, zullen als mijn eigen zonen gelden: Efraïm en Manasse stel ik op één lijn met Ruben en Simeon.⁶Maar als je na hen nog meer kinderen verwekt, dan zullen die als de jouwe worden beschouwd. Zij krijgen grondbezit in het stamgebied van hun broers.⁷Ik wil dit zo omdat toen ik terugkwam uit Paddan, Rachel tot mijn verdriet is gestorven op onze tocht door Kanaän; het was toen nog maar een uur of twee naar Efrat, en ik heb haar daar, langs de weg naar Efrat begraven.’ (Efrat is het huidige Betlehem.)

⁸Toen viel Israëls oog op Jozefs zonen, en hij vroeg: ‘Wie zijn dat?’⁹Jozef antwoordde zijn vader: ‘Dat zijn mijn zonen, die God mij hier gegeven heeft.’ ‘Laat ze toch dichterbij komen,’ zei Israël, ‘dan zal ik hen zegenen.’¹⁰Doordat Israël al oud was, waren zijn ogen dof geworden, hij kon niet goed meer zien. Toen Jozef zijn zonen dichterbij hem toe had gebracht, kuste en omhelsde Israël hen.¹¹‘Ik had niet gedacht dat ik jou ooit nog zou terugzien,’ zei hij tegen Jozef, ‘maar God heeft mij zelfs je nakomelingen laten zien.’¹²Jozef liet zijn zonen, die tegen Israëls knieën stonden, wat opzij gaan en boog zich diep voor hem neer.¹³Daarna bracht hij hen beiden weer dicht bij zijn vader. Aan zijn rechterhand had hij Efraïm, die hij links van Israël plaatste, en aan zijn linkerhand had hij Manasse, die hij rechts van hem plaatste.¹⁴Maar Israël kruiste zijn handen: zijn rechterhand legde hij op het hoofd van Efraïm, hoewel die de jongste was, en zijn linkerhand legde hij op het hoofd van Manasse, hoewel die de oudste was.¹⁵Hij zegende Jozef met deze woorden: ‘De God naar wiens wil mijn voorouders Abraham en Isaak zich richtten, de God die mijn leven lang mijn herder is geweest,¹⁶de engel die mij heeft bevrijd van alle onheil, hij geve deze jongens zijn zegen. Moge mijn naam door hen voortleven, en ook die van mijn voorouders Abraham en Isaak, en mogen zij zich over de hele aarde uitbreiden.’

¹⁷Toen Jozef zag dat zijn vader zijn rechterhand op het hoofd van Efraïm had gelegd, leek hem dat verkeerd, en daarom pakte hij zijn vaders hand, om die te verplaatsen van Efraïms hoofd naar dat van Manasse.¹⁸‘Niet zo, vader!’ zei Jozef. ‘Dit is de oudste, u moet uw rechterhand op zijn hoofd leggen.’¹⁹Maar zijn vader wilde dat niet. ‘Ik weet het, mijn zoon,’ zei hij, ‘ik weet het. Ook uit hem zal een volk voortkomen, ook hij zal machtig worden. Maar zijn jongere broer zal machtiger worden dan hij, en uit hem zullen tal van volken voortkomen.’²⁰Zo zegende hij hen die dag met de woorden: ‘Jullie naam zal worden genoemd in de zegenwensen van de Israëlieten. Ze zullen zeggen: “Moge God u maken als Efraïm en Manasse.”’ Zo plaatste hij Efraïm vóór Manasse.

²¹Daarna zei Israël tegen Jozef: ‘Ik zal nu spoedig sterven. Maar God zal jullie terzijde staan en jullie laten terugkeren naar het land van je voorouders.’²²En jou geef ik meer dan je broers: een bergrug die ik de Amoriëten met mijn zwaard en mijn boog afhandig heb gemaakt.’

49¹Daarop liet Jakob al zijn zonen bij zich roepen en zei: ‘Kom allemaal hier, dan zal ik jullie vertellen hoe het je in de toekomst zal vergaan.

²Kom hier en luister, zonen van Jakob, luister naar Israël, je vader.

³Ruben, mijn oudste zoon ben jij, de eerste vrucht van mijn manlijke kracht, in fierheid en macht de voornaamste.

⁴Onstuimig ben jij als het water - nee, jij zult niet de voornaamste zijn, want jij hebt je vaders bed beslapen, je vaders legerstee ontwijfd. Hij heeft mijn bed beslapen!

⁵Simeon en Levi zijn altijd samen,
zij beramen niets dan geweld.
⁶Ik wil niet deelnemen aan hun beraad,
op hun bijeenkomsten wil ik niet zijn.
In woede ontstoken doden zij mannen,
moedwillig verlammen ze stieren.
⁷Vervloekt zij hun grimmige woede,
vervloekt hun ontembare razernij.
Ik zal hen verstrooien over Jakobs volk,
hen over Israël verspreiden.

⁸Juda, jou zullen je broers bejubelen,
voor jou buigt de vijand de nek,
voor jou zullen mijn zonen zich buigen.

⁹Sterk als een jonge leeuw ben jij,
je verovert je prooi, mijn zoon,
en keert naar je leger terug.
Juda gaat liggen als een leeuw,
vol majesteit vlijt hij zich neer -
wie zou hem durven wekken?

¹⁰In Juda's handen zal de scepter blijven,
tussen zijn voeten de heersersstaf,
totdat hij komt die er recht op heeft,
die alle volken zullen dienen.

¹¹Aan een wijnstok bindt hij zijn ezel,
aan een wingerd het jong van zijn ezelin,
in wijn wast hij zijn gewaad,
in druivenbloed zijn bovenkleed.

¹²Zijn ogen fonkelen door de wijn,
zijn tanden zijn wit van de melk.

¹³Zebulon, aan de zee zal hij wonen,
aan zijn strand de schepen ontvangen.
Zijn gebied strekt zich uit tot aan Sidon.

¹⁴Issachar is een sterke ezel,
liggend tussen de manden.

¹⁵Hij zag hoe weldadig de rust was
en hoe bekoorlijk het land;
er werd hem zwaar werk opgelegd,
hij boog zich en droeg zijn last.

¹⁶Dan, hij handhaaft het recht van zijn stam
als elk van de stammen van Israël.

¹⁷Dan, hij is een slang op de weg,
een adder op het pad;
hij bijt het paard in de hielen,
de berijder komt ten val.

¹⁸Op uw hulp hoop ik, **HEER!**

¹⁹Gad, een roversbende belaagt hem,
maar hij achtervolgt zijn belagers.

²⁰Aser, rijk aan de fijnste spijsen,
voedsel voor koningen brengt hij voort.

²¹Naftali, een hinde in vrijheid,
die prachtige kalveren werpt.

²²Een vruchtbare wijnstok is Jozef,
een vruchtbare plant bij een bron,
met ranken die reiken tot over de muur.

²³De boogschutters, zij haatten hem,
zij tergden hem en schoten.

²⁴Maar zijn boog bleef gespannen,
zijn armen en handen soepel,
door de hulp van de Machtige, de Machtige van Jakob,
door de nabijheid van de Herder, de Rots van Israël,

²⁵door de God van je vader, de Ontzagwekkende.

Hij moge je helpen, hij moge je zegenen
met zegeningen van de hemel daar boven
en van de oervloed in de diepte,
met zegeningen van borsten en moederschoot.

²⁶De zegen van je vader is rijker
dan de zegen van de eeuwige bergen,
de kostelijke rijkdom van de eeuwige heuvels.
Moge die zegen op Jozef rusten,
de uitverkorene onder zijn broers.

²⁷Benjamin, een verscheurende wolf;
's morgens verblindt hij zijn prooi,
's avonds verdeelt hij de buit.'

²⁸Dit waren alle stammen van Israël, twaalf in getal, en met deze woorden gaf hun vader elk van hen een eigen zegen.

²⁹Toen gaf Jakob zijn zonen de volgende opdracht: 'Als ik straks met mijn voorouders verenigd word, begraaft me dan bij hen in de grot op het land van de Hethiet Efron,³⁰in de grot op de akker in Machpela, dicht bij Mamre, in Kanaän, de akker die Abraham van Efron heeft gekocht omdat hij daar een eigen graf wilde hebben.³¹Daar zijn Abraham en zijn vrouw Sara begraven, daar zijn Isaak en Rebekka begraven, en daar heb ik Lea begraven.³²Het stuk land waarop die grot ligt, is van de Hethieten gekocht.'³³Na zijn zonen deze opdracht te hebben gegeven trok Jakob zijn voeten weer op het bed. Toen blies hij de laatste adem uit en werd hij verenigd met zijn voorouders.

50¹Jozef boog zich over zijn vader heen en kuste huilend zijn gezicht.²Hij droeg de artsen die hij in dienst had op om zijn vader te balsemen, en zij deden wat hij hun opdroeg.³Het balsemen van Israël duurde veertig dagen (zo lang duurt een balseming), en de Egyptenaren beweenden hem zeventig dagen.

⁴Toen de rouwperiode voorbij was, zei Jozef tegen de hovelingen van de farao: 'Als u mij een dienst wilt bewijzen, legt u dan het volgende aan de farao voor:⁵Mijn vader heeft mij kort voordat hij stierf laten zweren dat ik hem in het graf zou leggen dat hij in Kanaän heeft laten uithouwen. Ik zou graag toestemming krijgen om mijn vader daar te gaan begraven. Daarna zal ik terugkomen.'⁶De farao liet antwoorden: 'Het is goed, u mag uw vader daar begraven, zoals u hem hebt gezworen.'

⁷Zo ging Jozef op reis om zijn vader te begraven. Veel dienaren van de farao gingen met hem mee, alle hovelingen en alle andere vooraanstaanden van Egypte,⁸en verder Jozefs hele gezin, zijn broers en alle andere familieleden; alleen de kinderen en de schapen, geiten en runderen lieten ze in Gosen achter.⁹Er gingen ook wagens en ruiters mee, een zeer indrukwekkende stoet.

¹⁰Bij Goren-Haätad aangekomen, ten oosten van de Jordaan, hieven ze een lange, aangrijpende rouwklacht aan. Zeven dagen lang liet Jozef om zijn vader treuren.¹¹Toen de Kanaänieten die in die streek woonden het rouwbetoon in Goren-Haätad zagen, zeiden ze: ‘De Egyptenaren zijn in diepe rouw!’ Daarom wordt die plaats, die ten oosten van de Jordaan ligt, ook wel Abel-Misraïm genoemd.

¹²Israëls zonen deden wat hun vader hun had opgedragen:¹³ze brachten hem naar Kanaän en begroeven hem in de grot op de akker in Machpela, dicht bij Mamre, op het stuk land dat Abraham van de Hethiet Efron had gekocht omdat hij een eigen graf wilde hebben.¹⁴Nadat hij zijn vader had begraven keerde Jozef terug naar Egypte, samen met zijn broers en met alle anderen die met hem waren meegegaan.

¹⁵Nu hun vader er niet meer was, zeiden Jozefs broers tegen elkaar: ‘Als Jozef zich nu maar niet tegen ons keert en zich wreekt voor alle ellende die wij hem hebben aangedaan.’¹⁶Daarom lieten ze hem de volgende boodschap brengen: ‘Voordat hij stierf heeft je vader ons opgedragen¹⁷je dit verzoek over te brengen: “Vergeef je broers hun schandelijke misdaad, Jozef. Ze hebben je in de ellende gestort, maar wees nu zo goed om de dienaren van de God van je vader die misdaad te vergeven.”’ Bij het horen van die woorden kon Jozef zijn tranen niet bedwingen.¹⁸Daarna gingen zijn broers zelf naar hem toe. Ze vielen voor hem op hun knieën en zeiden: ‘We zijn bereid je slaaf te worden.’¹⁹Maar Jozef zei: ‘Wees maar niet bang. Ik kan toch Gods plaats niet innemen?’²⁰Jullie hadden kwaad tegen mij in de zin, maar God heeft dat ten goede gekeerd, om te bewerken wat er nu gebeurt: dat een groot volk in leven blijft.²¹Wees dus niet bang. Ik zal zelf voor jullie en jullie kinderen zorgen.’ Zo troostte hij hen en stelde hij hen gerust.

²²Jozef bleef in Egypte wonen, met zijn hele familie. Hij werd honderdtien jaar.²³Hij zag Efraïms kleinkinderen nog, en ook de geboorte van de kinderen van Machir, de zoon van Manasse, maakte hij nog mee.²⁴Toen hij zijn einde voelde naderen, zei hij tegen zijn broers: ‘God zal zich jullie lot aantrekken: hij zal jullie uit dit land wegleiden en je naar het land brengen dat hij onder ede aan Abraham, Isaak en Jakob heeft beloofd.’²⁵Zweer me dat jullie, wanneer God zich jullie lot aantrekt, mijn lichaam van hier zullen meenemen.’²⁶Jozef stierf toen hij honderdtien jaar was. Hij werd gebalsemd en in een sarcofaag gelegd, in Egypte.

Bijlage 2: Ester⁶⁵

1¹Het was in de tijd van Ahasveros, de Ahasveros die regeerde over een rijk dat zich uitstreckte van India tot Nubië en dat honderdzevenentwintig provincies telde.²⁻³In het derde jaar van zijn regering, toen hij in de burcht van Susa zetelde, richtte deze koning Ahasveros een feestmaal aan voor al zijn rijksgroten en hoge functionarissen; alle bevelhebbers van het leger van Perzië en Medië, de adel en de hoofden van de provincies waren aanwezig.⁴Vele dagen spreidde hij de rijkdom en luister van zijn koningschap tentoon en de pracht en praal van zijn majesteit - honderdtachtig dagen lang.

⁵Toen deze dagen voorbij waren, richtte de koning een feestmaal aan voor alle bewoners van de burcht van Susa, van hoog tot laag. Dit duurde zeven dagen, en het werd gehouden in de binnenhof van de tuin van het koninklijk paleis.⁶Draperieën van fijn linnen, wit en blauwpurper van kleur, waren aan albasten zuilen bevestigd met roodpurperen koorden van byssus en zilveren ringen; op een mozaïekvloer van porfier, albast, parelmoer en gekleurde stenen stonden rustbanken van goud en zilver.⁷Er werd wijn geschonken in gouden bekertjes, de ene nog fraaier dan de andere, en er was koninklijke wijn in overvloed, zoals men dat bij een koning mag verwachten.⁸En bij het drinken gold de regel: geen beperkingen; de koning had alle hofmeesters opgedragen aan ieders wensen tegemoet te komen.⁹Ook Wasti, de koningin, richtte een feestmaal aan, voor de vrouwen in het paleis van koning Ahasveros.

¹⁰Op de zevende dag, toen de koning door de wijn in een vrolijke stemming was, beval hij Mehuman, Bizzeta, Charbona, Bigta, Abagta, Zetar en Karkas - de zeven eunuchen die zijn persoonlijke dienaren waren -¹¹om koningin Wasti, getooid met de koninklijke hoofdband, bij hem te brengen; hij wilde de rijksgroten van de volken haar schoonheid laten zien, want zij was mooi.¹²Maar toen haar het bevel van de koning door de eunuchen werd overgebracht, weigerde koningin Wasti te komen. Dit ergerde de koning zeer en hij ontstak in woede.

¹³Hij wendde zich tot de wijzen, die kennis bezaten van het verleden. De koning was namelijk gewoon zijn zaken voor te leggen aan al zijn wet- en rechtsgeleerden.¹⁴Zijn meest vertrouwde raadsheren waren Karsena, Setar, Admata, Tarsis, Meres, Marsena en Memuchan, de zeven rijksgroten van Perzië en Medië; zij hadden vrij toegang tot de koning en bekleedden de hoogste posten in het rijk.¹⁵‘Wat zegt de wet?’ vroeg de koning. ‘Wat moet er gebeuren met koningin Wasti, nu ze geen gehoor heeft gegeven aan het koninklijk bevel dat haar door de eunuchen is overgebracht?’¹⁶Daarop verklaarde Memuchan ten overstaan van de koning en de rijksgroten: ‘Niet alleen tegenover de koning heeft koningin Wasti zich misdragen, maar ook tegenover alle rijksgroten en alle volken in de provincies van koning Ahasveros.¹⁷Immers, wat de koningin heeft gedaan, zal alle vrouwen ter ore komen en hen ertoe aanzetten hun echtgenoten te minachten. Ze zullen zeggen: “Koning Ahasveros gaf bevel om koningin Wasti bij hem te brengen, maar ze kwam niet.”¹⁸Nog vandaag zullen de vrouwen van alle rijksgroten van Perzië en Medië, zodra ze hebben gehoord wat de koningin heeft gedaan, zich hierop beroepen tegenover hun echtgenoten, en dat zal leiden tot veel minachting en ergernis.¹⁹Als het de koning goeddunkt, laat hij dan een koninklijk besluit uitvaardigen dat schriftelijk in de wetten van Perzië en Medië wordt vastgelegd, zodat het niet kan worden herroepen. Hierin moet bepaald worden dat Wasti koning Ahasveros niet meer onder ogen mag komen en dat de koning haar koninklijke waardigheid aan een ander zal geven, die beter is dan zij.²⁰Als in het hele rijk - en dat is groot! - bekend wordt dat de koning een dergelijke verordening heeft uitgevaardigd, dan zullen alle vrouwen, van de hoogste tot de laagste, hun echtgenoten met respect bejegenen.’

⁶⁵ Bijlage bij Bijbelstudie 5

²¹Het voorstel van Memuchan vond instemming bij de koning en de rijksgroten, en de koning volgde het op.²²Hij stuurde brieven naar alle provincies van zijn rijk, naar elke provincie in haar eigen schrift en naar elk volk in zijn eigen taal. Daarin stond dat iedere man thuis heer en meester moest zijn, en ook dat hij de taal van zijn eigen volk moest spreken.

2¹Na verloop van tijd, toen de woede van koning Ahasveros bedaard was, gingen zijn gedachten weer uit naar Wasti; hij overdacht wat ze had gedaan en wat er over haar besloten was.²Daarom opperden zijn kamerdiens: ‘Er zouden voor de koning mooie jonge meisjes gezocht moeten worden, meisjes die nog maagd zijn.³De koning zou in alle provincies van zijn rijk gevolmachtigden moeten aanstellen met de opdracht op zoek te gaan naar de mooiste meisjes en die bij elkaar te brengen in de burcht van Susa, in het vrouwenverblijf. Daar zouden ze onder toezicht van Hegai moeten worden gesteld, de eunuch die de koning als haremwachter dient, en een schoonheidsbehandeling moeten krijgen.⁴En het meisje dat de koning het meest bevalt, zou dan koningin moeten worden in de plaats van Wasti.’ Dit voorstel vond instemming bij de koning en hij voerde het uit.

⁵Nu woonde er in de burcht van Susa een zekere Mordechai, een Jood. Hij was een zoon van Jaïr, de zoon van Simi, de zoon van Kis, uit de stam Benjamin.⁶Hij was een van de mensen die samen met Jechonja, de koning van Juda, door koning Nebukadnessar van Babylonië als ballingen uit Jeruzalem waren weggevoerd.⁷Deze Mordechai was de pleegvader van Hadassa, ook Ester genoemd, die een nicht van hem was en geen vader of moeder meer had. Na de dood van haar ouders had Mordechai haar als dochter aangenomen. Het meisje was lieflijk en mooi.⁸Toen nu het besluit van de koning in een verordening bekend was gemaakt en er veel meisjes bij elkaar werden gebracht in de burcht van Susa, waar ze onder toezicht van Hegai kwamen te staan, werd ook Ester naar het koninklijk paleis overgebracht en onder toezicht van deze haremwachter gesteld.⁹Het meisje stond hem aan en won zijn genegenheid. Daarom liet hij haar zonder uitstel de schoonheidsbehandeling en het voorgeschreven voedsel geven en stelde hij zeven voortreffelijke dienaressen uit het koninklijk paleis tot haar beschikking. Bovendien bracht hij haar samen met deze dienaressen over naar het mooiste gedeelte van het vrouwenverblijf.¹⁰Ester had niet verteld uit welk volk of welke familie ze stamde; Mordechai had haar namelijk op het hart gedrukt dit niet bekend te maken.¹¹En iedere dag wandelde Mordechai langs de voorhof van het vrouwenverblijf om te weten te komen hoe het met Ester ging en wat er met haar zou gebeuren.

¹²Een meisje was aan de beurt om de nacht met koning Ahasveros door te brengen wanneer na twaalf maanden haar schoonheidsbehandeling overeenkomstig de voorschriften voor de vrouwen voltooid was: zes maanden werd ze behandeld met mirreolie, zes maanden met balsem en andere schoonheidsmiddelen.¹³En telkens als er een meisje na deze voorbereiding naar de koning ging, werd haar uit het vrouwenverblijf alles wat ze wenste meegegeven naar het koninklijk paleis.¹⁴'s Avonds ging ze daar naar binnen, 's morgens keerde ze terug; ze kwam dan in een ander deel van het vrouwenverblijf, dat onder toezicht stond van Saäsgaz, de eunuch die de koning diende als bewaker van de bijvrouwen. Ze ging niet opnieuw naar de koning, tenzij hij haar begeerde en zij persoonlijk bij hem werd ontboden.

¹⁵Toen het de beurt was van Ester - de dochter van Abichail, die een oom was van haar pleegvader Mordechai - verlangde zij niets anders mee te nemen dan wat haar werd aangeraden door Hegai, de eunuch die de koning als haremwachter diende. En allen die Ester zagen, keken vol bewondering naar haar.¹⁶Zo werd Ester bij koning Ahasveros gebracht, in het koninklijk paleis, in het zevende jaar van zijn regering, in de tiende maand, de maand tebet.¹⁷En de koning voelde voor Ester meer liefde dan voor alle andere vrouwen, meer dan alle andere meisjes verwierf zij zijn bewondering en genegenheid. Daarom deed hij haar de koninklijke hoofdband om en maakte haar koningin in de plaats van Wasti.¹⁸De koning richtte een groot feestmaal aan voor al zijn rijksgroten en hoge functionarissen, het Feestmaal van Ester. Ook kondigde hij voor alle provincies een rustdag af, en met een vrijgevigheid die men van een koning mag verwachten deelde hij geschenken uit.

¹⁹Eens, toen er opnieuw jonge meisjes bij elkaar werden gebracht, deed Mordechai dienst in de Koningspoort.²⁰Ester had nog steeds niet verteld uit welke familie of welk volk ze stamde, zoals Mordechai haar op het hart had gedrukt; ze gehoorzaamde Mordechai zoals voorheen, toen hij als pleegvader voor haar zorgde.²¹Toen Mordechai dus in de Koningspoort zat, gebeurde het dat twee eunuchen die de koning als lijfwacht dienden, Bigtan en Teres, uit verbittering een plan beraamden om koning Ahasveros om het leven te brengen.²²Dit voornemen kwam Mordechai ter ore en hij bracht koningin Ester ervan op de hoogte, en Ester vertelde namens Mordechai alles aan de koning.²³De zaak werd onderzocht en de beschuldiging bleek gegrond. De beide mannen werden aan een paal gehangen. En in aanwezigheid van de koning werd dit alles opgetekend in de kronieken.

3¹Na verloop van tijd gaf koning Ahasveros een hoge positie aan Haman, de zoon van Hammedata, een nakomeling van Agag: hij plaatste hem boven alle rijksgroten aan zijn hof.²Alle hoge functionarissen van de koning die in de Koningspoort waren, vielen telkens voor Haman op de knieën en bogen zich voor hem neer, want zo had de koning het geboden. Alleen Mordechai knielde of boog nooit voor hem.³De functionarissen van de koning in de Koningspoort spraken Mordechai daarover aan: ‘Waarom overtreedt u steeds het gebod van de koning?’⁴Dit vroegen ze hem elke dag weer, zonder dat hij zich iets van hun woorden aantrok. Toen lichtten ze Haman erover in, om te zien of Mordechai in zijn houding zou kunnen volharden; hij had hun namelijk verteld dat hij een Jood was.⁵Toen Haman te weten kwam dat Mordechai niet voor hem knielde of boog, werd hij woedend, ⁶en hij besloot Mordechai uit de weg te ruimen. Maar nadat men hem had verteld uit welk volk Mordechai stamde, was de dood van Mordechai alleen hem niet genoeg: vanaf dat moment zon Haman op middelen om alle Joden in Ahasveros’ rijk om te brengen, heel Mordechais volk.

⁷In de eerste maand van het twaalfde regeringsjaar van koning Ahasveros, de maand nisan, liet Haman in zijn persoonlijke aanwezigheid het *poer* werpen, dat wil zeggen het lot, over alle dagen en over alle maanden, een voor een, tot en met de twaalfde maand, de maand adar.⁸Daarna zei Haman tegen koning Ahasveros: ‘Er is een bepaald volk dat over alle provincies van uw rijk verspreid leeft en te midden van de andere volken zijn eigen leven leidt. Hun wetten verschillen van die van alle andere volken en aan de wetten van de koning houden ze zich niet. De koning is er niet bij gebaat hen maar rustig hun gang te laten gaan.⁹Als het de koning goeddunkt, laat er dan een bevel op schrift worden gesteld dat ze moeten worden uitgeroeid. Dan zal ik tienduizend talent zilver afdragen aan de ambtenaren die de koninklijke schatkist beheren.’¹⁰De koning deed zijn zegelring af en gaf die aan Haman, de zoon van Hammedata, de nakomeling van Agag, de vijand van de Joden.¹¹‘Over uw zilver kunt u vrij beschikken,’ zei hij tegen Haman, ‘en ook over dat volk: doe ermee wat u het beste lijkt.’

¹²Zo werden op de dertiende dag van de eerste maand de schrijvers van de koning ontboden. Er werd een bevel op schrift gesteld dat precies zo luidde als Haman het wilde en dat gericht was aan de satrapen die de koning vertegenwoordigden, aan de gouverneurs van alle provincies en aan de vorsten van alle volken. Voor elke provincie was er een bevel in haar eigen schrift en voor elk volk in zijn eigen taal. Het werd geschreven in naam van koning Ahasveros en met de zegelring van de koning verzegeld.¹³En er werden door boden in alle provincies van het koninkrijk brieven verspreid waarin stond dat op één bepaalde dag, en wel op de dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar, alle Joden moesten worden gedood en volledig uitgeroeid, jong en oud, vrouwen en kinderen inbegrepen, en dat hun bezittingen mochten worden buitgemaakt.¹⁴In elke provincie moesten afschriften van de brief worden verspreid; de inhoud ervan moest overal als wet worden uitgevaardigd en aan alle volken bekendgemaakt, zodat ze zich tegen de genoemde dag gereed konden houden.¹⁵Op bevel van de koning vertrokken de boden met spoed. Ook in de burcht van Susa werd de wet uitgevaardigd. En terwijl de koning en Haman rustig zaten te drinken, raakte de stad Susa in rep en roer.

4¹Toen Mordechai vernam wat er was gebeurd, scheurde hij zijn kleren, hulde zich in een rouwkleed en wierp stof over zijn hoofd. Zo ging hij de stad door, terwijl hij luid en bitter klaagde.²Voor de Koningspoort bleef hij staan, want het was niet toegestaan deze in rouwkleding binnen te gaan.³In alle provincies heerste onder de Joden diepe rouw zodra het bevel en de wet van de koning er bekend werden: ze vastten, huilden en weeklaagden, en velen hulden zich in een rouwkleed en legden zich neer in het stof.

⁴Esters dienaressen en de eunuchen die haar dienden, brachten Ester op de hoogte. De koningin was hevig geschokt en liet Mordechai kleren brengen, opdat hij die zou dragen in plaats van zijn rouwkleed. Maar hij wilde ze niet aannemen.

⁵Toen ontbood Ester Hatach, een van de eunuchen die de koning haar als persoonlijke dienaar had gegeven. Ze droeg hem op uit te zoeken wat de reden was van Mordechais gedrag.⁶Dus ging Hatach naar Mordechai, die op het stadsplein voor de Koningspoort stond.⁷Mordechai vertelde hem alles wat hem was overkomen. Ook wist hij hem precies mee te delen hoeveel zilver Haman beloofd had te zullen afdragen aan de koninklijke schatkist als hij de Joden mocht uitroeien.⁸Bovendien gaf hij hem een afschrift van de wet die in Susa was uitgevaardigd, waarin stond dat ze moesten worden omgebracht. Dat moest Hatach aan Ester laten zien om haar op de hoogte te brengen. ‘En,’ zei hij, ‘verzoek haar met klem naar de koning te gaan. Ze moet hem om genade smeken en bij hem voor haar volk pleiten.’⁹Hatach ging naar Ester terug en bracht haar Mordechais woorden over.¹⁰Ester droeg Hatach op om Mordechai het volgende te antwoorden:¹¹‘Alle dienaren van de koning en de inwoners van alle provincies van het koninkrijk weten dat er maar één wet geldt voor iedere man of vrouw die zonder ontboden te zijn naar de koning gaat en in de binnenhof komt: die persoon wordt ter dood gebracht. Alleen degene wie de koning zijn gouden scepter toesteeft, brengt het er levend af. Wat mijzelf betreft, ik ben nu al in geen dertig dagen bij de koning ontboden.’¹²Esters woorden werden aan Mordechai overgebracht.¹³Toen liet Mordechai het volgende antwoord aan Ester geven: ‘Beeld je maar niet in dat jij, omdat je in het koninklijk paleis woont, als enige van alle Joden zult ontkomen.’¹⁴Als jij nu je mond niet opendoet, nu het moment daar is, komt er van een andere kant wel uitkomst en redding voor de Joden. Maar jij en je vaders familie komen dan om. Wie weet ben je juist koningin geworden met het oog op een tijd als deze.’¹⁵Toen liet Ester het volgende antwoord aan Mordechai geven:¹⁶‘Roep alle Joden die in Susa wonen bij elkaar en vast voor mij: eet niet en drink niet, overdag niet en ’s nachts niet, drie dagen lang. Ook ik zal op die manier vasten met mijn dienaressen. En na die voorbereiding zal ik naar de koning gaan, al is dat tegen de wet. Moet ik omkomen, goed, dan zal ik omkomen.’¹⁷Mordechai ging weg en deed wat Ester hem had opgedragen.

5¹Toen de derde dag aangebroken was, hulde Ester zich in een koninklijk gewaad en ging naar de binnenhof van het koninklijk paleis. Daar bleef ze staan, tegenover de troonzaal. In de zaal zat de koning op zijn koninklijke troon, tegenover de ingang.²Zodra hij koningin Ester in de hof zag staan, voelde hij zo veel genegenheid voor haar dat hij haar de gouden scepter toestak die hij in zijn hand hield. Ester ging naar voren en raakte het uiteinde van de scepter aan.³Toen vroeg de koning haar: ‘Wat is er, koningin Ester? Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, het zal u gegeven worden.’⁴En Ester antwoordde: ‘Als het de koning goeddunkt, laat hij dan vandaag nog samen met Haman bij mij komen en deelnemen aan de feestelijke maaltijd die ik voor hem heb bereid.’⁵Daarop gaf de koning bevel om Haman zo snel mogelijk te halen. ‘We zullen doen,’ zei hij, ‘wat Ester verzoekt.’

Zo kwamen de koning en Haman om deel te nemen aan de maaltijd die Ester had bereid.⁶Toen de wijn geschonken werd, zei de koning tegen Ester: ‘Wat wilt u vragen? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, uw wens zal vervuld worden.’⁷‘Wat ik wil vragen, wat ik wens ...’ antwoordde Ester,⁸‘als de koning mij goedgezind is en als de koning genegen is mij te geven wat ik wil vragen en mijn wens te vervullen, laat de koning dan nogmaals met Haman bij mij komen en deelnemen aan een feestmaal dat ik voor hen zal bereiden. Morgen zal ik op de vraag van de koning antwoord geven.’

⁹Haman verliet het paleis die dag vrolijk en goedgehumeurd. Maar zodra hij in de Koningspoort Mordechai zag, die niet opstond en niet van ontzag voor hem beefde, werd hij woedend.¹⁰Hij beheerste zich echter en ging naar huis. Daarop liet hij zijn vrienden bij zich komen en Zeres, zijn vrouw.¹¹Hij wees hun op zijn geweldige rijkdom, het grote aantal zonen dat hij had en de eervolle positie die de koning hem had gegeven door hem boven alle rijksgroten en hoge functionarissen te plaatsen.¹²‘En daar komt nog bij,’ zei Haman, ‘dat koningin Ester een feestmaal heeft bereid waarvoor ze behalve de koning niemand anders dan mij heeft uitgenodigd. En ook voor morgen ben ik door haar gevraagd, samen met de koning.’¹³Maar dit betekent allemaal niets voor mij zolang ik Mordechai, die Jood, in de Koningspoort zie zitten.’¹⁴Zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden zeiden toen tegen hem: ‘Laat een paal neerzetten van vijftig el hoog en zeg morgenochtend tegen de koning dat Mordechai daaraan moet worden gehangen. Dan kun je daarna vrolijk met de koning aan tafel gaan.’ Dat voorstel beviel Haman, en hij liet de paal klaarzetten.

6¹Die nacht kon de koning niet in slaap komen. Daarom gaf hij bevel de kronieken te brengen, het boek met de gedenkwaardige gebeurtenissen van het rijk. Daaruit liet hij zich voorlezen.²Op zeker moment kwam men bij het gedeelte waarin stond dat Mordechai iets had onthuld over Bigtan en Teres, twee eunuchen die de koning als lijfwacht dienden, en wel dat zij een plan hadden beraamd om koning Ahasveros om het leven te brengen.³‘Welk eerbewijs of welke onderscheiding is daarvoor aan Mordechai gegeven?’ vroeg de koning. ‘Er is hem niets gegeven,’ antwoordden zijn kamerdiensers.⁴Daarop vroeg de koning: ‘Is er iemand in de hof?’ Nu was Haman zojuist in de buitenhof van het paleis gekomen om de koning te zeggen dat hij Mordechai aan de paal moest hangen die Haman voor hem had laten klaarzetten.⁵De kamerdiensers antwoordden dus: ‘Ja, Haman staat in de hof te wachten.’ ‘Laat hem binnen,’ zei de koning.⁶Toen Haman binnengekomen was, vroeg de koning hem: ‘Wat moet er gedaan worden als de koning iemand eer wil bewijzen?’ Haman dacht bij zichzelf: Aan wie zou de koning meer eer willen bewijzen dan aan mij?⁷En hij antwoordde de koning: ‘Als de koning iemand eer wil bewijzen ...⁸Er zou een koninklijk gewaad moeten worden gehaald dat de koning zelf heeft gedragen en een paard waarop de koning zelf heeft gereden en dat een koninklijke kroon op het hoofd heeft.⁹Dat gewaad en dat paard moeten worden toevertrouwd aan een van de rijksgroten van de koning, aan iemand die tot de adel behoort. En die moet dan degene aan wie de koning eer wil bewijzen het gewaad omhangen, hem op het paard over het stadsplein laten rijden en, voor hem uit gaand, roepen: “Dit valt eenieder ten deel aan wie de koning eer wil bewijzen!”¹⁰Daarop zei de koning tegen Haman: ‘Haal snel het gewaad en het paard waarover u hebt gesproken en handel op de voorgestelde manier met de Jood Mordechai, die dienstdoet in de Koningspoort. Laat niets van wat u hebt voorgesteld achterwege.’¹¹Haman haalde het gewaad en het paard, hing Mordechai het gewaad om en liet hem over het stadsplein rijden. En terwijl hij voor hem uit ging, riep hij: ‘Dit valt eenieder ten deel aan wie de koning eer wil bewijzen!’

¹²Mordechai ging hierna terug naar de Koningspoort. Maar Haman haastte zich naar huis, treurend, het hoofd bedekt.¹³Aan zijn vrouw Zeres en aan al zijn vrienden vertelde hij wat hem was overkomen. Zijn raadgevers en zijn vrouw zeiden daarop tegen hem: ‘Als die Mordechai, van wie je nu voor het eerst hebt verloren, tot het Joodse volk behoort, kun je niet tegen hem op; je zult het volledig van hem verliezen.’

¹⁴Ze waren nog niet uitgesproken, of daar waren de eunuchen van de koning al, die Haman zo snel mogelijk naar het feestmaal brachten dat Ester had bereid.

7¹Zo waren de koning en Haman weer bij koningin Ester te gast.²Ook op deze tweede dag zei de koning, terwijl de wijn geschonken werd, tegen Ester: ‘Wat wilt u vragen, koningin Ester? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Al was het de helft van mijn rijk, uw wens zal vervuld worden.’³Koningin Ester antwoordde: ‘Majesteit, als u mij goedgezind bent en als het de koning goeddunkt, schenk mij en ook mijn volk dan het leven; dat is wat ik wil vragen, dat is mijn wens.’⁴Want we zijn verkocht, mijn volk en ik, om gedood te worden en volledig te worden uitgeroeid. Als we waren verkocht als slaven en slavinnen, dan zou ik hebben gezwegen, want zo’n ramp zou de belangen van de koning niet schaden.’⁵‘Wie is die man, waar is die man die zijn zinnen erop heeft gezet om zo iets te doen?’ vroeg koning Ahasveros aan koningin Ester.⁶En Ester antwoordde: ‘Die meedogenloze vijand, dat is die ellendeling daar, Haman!’

Haman kromp ineen van angst voor de koning en de koningin.⁷Woedend stond de koning van tafel op en ging de paleistuin in. Maar Haman bleef, om koningin Ester om zijn leven te smeken, want hij beseftte dat hij van de koning niets goeds te verwachten had.⁸Toen de koning uit de paleistuin terugkwam in het vertrek waar de maaltijd werd gehouden, had Haman zich juist laten neervallen op de bank waarop Ester lag. ‘Ook nog de koningin aanranden in mijn aanwezigheid?!’ riep de koning uit. Nauwelijks had hij deze beschuldiging geuit of men bedekte Hamans gezicht.⁹Charbona, een van de eunuchen die de koning dienden, zei: ‘Staat er bij Hamans eigen huis niet al een paal van vijftig el hoog, die Haman heeft neergezet voor Mordechai, dezelfde Mordechai die de koning ooit zo’n grote dienst heeft bewezen?’ ‘Hang hem daaraan,’ zei de koning.¹⁰Zo werd Haman aan de paal gehangen die hij had laten klaarzetten voor Mordechai. Toen bedaarde de woede van de koning.

8¹Diezelfde dag nog schonk koning Ahasveros de bezittingen van Haman, de vijand van de Joden, aan koningin Ester. En Mordechai kreeg vrij toegang tot de koning, want Ester had verteld in welke relatie hij tot haar stond.²De koning deed de zegelring af die hij Haman had afgenomen en gaf die aan Mordechai. En Ester gaf Mordechai het beheer over Hamans bezittingen.

³Opnieuw wendde Ester zich tot de koning. Huilend viel ze aan zijn voeten en smeekte hem het verderfelijke plan te verijdelen dat Haman, de nakomeling van Agag, tegen de Joden had beraamd.⁴De koning stak Ester de gouden scepter toe, waarna ze opstond, voor de koning ging staan⁵en zei: ‘Als het de koning goeddukt en hij mij goedgezind is, als het de koning juist lijkt en hij op mij gesteld is, laat er dan een schrijven uitgaan dat de brieven herroept die geschreven zijn door Haman, de zoon van Hammedata, de nakomeling van Agag, waarin zijn plan staat om in alle provincies van het rijk de Joden uit te roeien.⁶Want hoe zou ik het onheil dat mijn volk treft kunnen aanzien? Hoe zou ik het uitroeien van mijn familie kunnen aanzien?’⁷Koning Ahasveros zei tegen koningin Ester en tegen de Jood Mordechai: ‘Hamans bezittingen heb ik al aan Ester gegeven en hijzelf is aan de paal gehangen omdat hij de Joden om het leven wilde brengen.⁸Stel nu zelf, in naam van de koning, een verordening op schrift die volgens u in het belang van de Joden is, en verzegel die met de koninklijke zegelring. Want wat geschreven is in naam van de koning en verzegeld met de zegelring van de koning kan niet worden herroepen.’

⁹Meteen daarna, op de drieëntwintigste dag van de derde maand, de maand siwan, werden de schrijvers van de koning ontboden. Er werd een bevel op schrift gesteld dat precies zo luidde als Mordechai het wilde en dat gericht was aan de Joden, aan de satrapen en de gouverneurs, en aan de hoofden van alle provincies, van India tot Nubië, honderdzeventwintig provincies. Voor elke provincie was er een bevel in haar eigen schrift en voor elk volk in zijn eigen taal, ook voor de Joden in hun eigen schrift en hun eigen taal.¹⁰Mordechai liet dit bevel schrijven in naam van koning Ahasveros en verzegelde het met de zegelring van de koning. Door boden die snelle paarden bereden, gefokt in de koninklijke stoeterij, liet hij brieven verspreiden¹¹waarin stond dat de koning de Joden in alle steden het recht gaf om zich aaneen te sluiten en hun leven te verdedigen; iedere groep gewapenden van welk volk of uit welke provincie ook die hen en hun vrouwen en kinderen zou willen aanvallen, mochten ze tot de laatste man doden, en hun bezittingen mochten ze buitmaken.¹²In alle provincies van koning Ahasveros zou dit recht gelden voor één bepaalde dag, en wel de dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar.¹³In alle provincies moesten afschriften van de brief worden verspreid; de inhoud ervan moest overall als wet worden uitgevaardigd en aan alle volken bekendgemaakt worden, zodat de Joden zich tegen de genoemde dag gereed konden houden om zich op hun vijanden te wreken.¹⁴Op bevel van de koning vertrokken de boden op hun snelle, koninklijke paarden met de grootste spoed. Ook in de burcht van Susa werd de wet uitgevaardigd.

¹⁵Mordechai verliet de koning in een koninklijk gewaad van fijn linnen, blauwpurper en wit van kleur, en hij droeg een grote gouden kroon en een roodpurperen mantel van byssus. De stad Susa juichte en was opgetogen.¹⁶Voor de Joden brak er een tijd aan van licht en vreugde, blijdschap en eer.¹⁷In alle provincies en in alle steden heerste onder de Joden vreugde en blijdschap zodra het bevel en de wet van de koning er bekend werden; er werden maaltijden aangericht en er werd feest gevierd. En uit alle volken van het land sloten zich velen bij de Joden aan, want angst voor de Joden had zich van hen meester gemaakt.

9¹De dertiende dag van de twaalfde maand, de maand adar, brak aan, de dag waarop het bevel en de wet van de koning zouden worden uitgevoerd, de dag waarop de vijanden van de Joden hen in hun macht hoopten te krijgen. Maar het omgekeerde gebeurde: het waren juist de Joden die hun belagers in hun macht kregen.²Die dag sloten de Joden zich in alle steden aaneen, in alle provincies van koning Ahasveros' rijk, om hen die op hun ondergang uit waren om te brengen. Niemand hield stand tegen de Joden, want angst voor hen had zich van alle volken meester gemaakt.³De hoofden van alle provincies, de satrapen, de gouverneurs en de koninklijke ambtenaren steunden de Joden uit angst voor Mordechai.⁴Mordechai had immers een hoge positie in het paleis en zijn faam verbreidde zich over alle provincies; hij werd hoe langer hoe machtiger.⁵De Joden sloegen met het zwaard op al hun vijanden in en zaaiden dood en verderf, ze deden met hun belagers wat ze wilden.⁶In de burcht van Susa doodden ze niet minder dan vijfhonderd man.⁷Ook doodden ze Parsandata, Dalfon en Aspata,⁸Porata, Adalja en Aridata,⁹Parmasta, Arisai en Aridai en Waizata,¹⁰de tien zonen van Haman, de zoon van Hammedata, de vijand van de Joden. Maar hun bezittingen raakten ze met geen vinger aan.

¹¹Toen de koning die dag vernam hoeveel mensen er in de burcht van Susa gedood waren, ¹²zei hij tegen koningin Ester: 'Alleen al in de burcht van Susa hebben de Joden vijfhonderd man gedood, ook de tien zonen van Haman. Hoeveel tegenstanders zullen ze dan wel niet hebben gedood in de andere provincies van het rijk! Wat wilt u verder nog vragen? Het zal u gegeven worden. Wat is uw wens? Hij zal vervuld worden.'¹³Ester antwoordde: 'Als het de koning goeddukt, laat hij de Joden in Susa dan toestemming geven om ook morgen te handelen volgens de wet die voor vandaag geldt. En laat hij hun toestaan om de lijken van Hamans tien zonen aan een paal te hangen.'¹⁴De koning gaf bevel dat het zo zou gebeuren. Er werd in Susa een wet uitgevaardigd, en ook werden de tien zonen van Haman opgehangen.¹⁵De Joden in Susa sloten zich dus ook op de veertiende dag van de maand adar aaneen en ze doodden in Susa nog eens driehonderd man. Maar hun bezittingen raakten ze met geen vinger aan.

¹⁶⁻¹⁷Ook de andere Joden, elders in de provincies van het koninkrijk, hadden zich aaneengesloten en hun leven verdedigd. Op de dertiende dag van de maand adar verzekerden zij zich van rust door vijfenzeventigduizend van hun belagers te doden; hun bezittingen echter raakten ze met geen vinger aan. Op de veertiende van die maand hadden ze rust, en ze maakten van die dag een dag van feestmalen en feestvreugde.¹⁸(De Joden in Susa daarentegen, die zich op zowel de dertiende als de veertiende van die maand aaneengesloten hadden, hadden rust op de vijftiende en maakten van die dag een feestdag.)¹⁹Zo komt het dat de Joden van het platteland, die in niet-ommuurde steden wonen, de veertiende dag van de maand adar vieren met feestvreugde en feestmalen en elkaar op die dag lekkernijen sturen.

²⁰Mordechai stelde al deze gebeurtenissen op schrift en hij stuurde brieven naar de Joden in alle provincies van koning Ahasveros' rijk, of ze nu dichtbij woonden of ver weg.²¹Daarin verplichtte hij hen ertoe om elk jaar opnieuw zowel de veertiende als de vijftiende dag van de maand adar te vieren,²²omdat dit de dagen waren waarop de Joden rust gekregen hadden en niet meer door hun vijanden werden bedreigd, en omdat dit de maand was waarin droefheid was veranderd in vreugde en waarin rouw was veranderd in feest. Ze moesten er dagen van feestmalen en feestvreugde van maken, dagen waarop ze elkaar lekkernijen stuurden en geschenken gaven aan de armen.²³De Joden gaven gevolg aan wat Mordechai hun schreef, en maakten zo een vast gebruik van iets waarmee ze zelf al een begin hadden gemaakt.

²⁴Want zo was het gegaan: Haman, de zoon van Hammedata, een nakomeling van Agag en de vijand van alle Joden, had een plan beraamd om de Joden uit te roeien. Hij had het *poer*, dat wil zeggen het lot, laten werpen om paniek onder hen te zaaien en hen te kunnen uitroeien.²⁵Maar nadat Ester zich tot de koning had gewend, gaf deze niet alleen toestemming om een brief te schrijven, maar besloot hij ook dat het onheil dat Haman met zijn verderfelijke plan tegen de Joden had beraamd, op diens eigen hoofd zou neerkomen. Hij en zijn zonen werden aan de paal gehangen.²⁶Het is naar het woord *poer* dat deze dagen Poeriem worden genoemd.

Daarom - vanwege de inhoud van het schrijven van Mordechai, en vanwege alles wat ze hadden meegemaakt en wat hun was overkomen -²⁷namen de Joden de verplichting op zich om deze beide dagen nooit ongemerkt voorbij te laten gaan, maar ze elk jaar te vieren op de voorgeschreven wijze en op de vastgestelde tijd. Ze wilden dit tot een vast gebruik maken voor zichzelf en voor hun nakomelingen, en voor allen die zich bij hen zouden aansluiten.²⁸De herinnering aan deze dagen moest levend gehouden worden: ze moesten worden gevierd door elke generatie en door elke familie, in iedere provincie en in iedere stad. Nooit mocht de viering van deze poeriemdagen bij de Joden in onbruik raken, en ook bij hun nakomelingen mochten ze niet in vergetelheid raken.

²⁹Koningin Ester, de dochter van Abichaïl, stelde samen met de Jood Mordechai een tweede schrijven op om Poeriem nadrukkelijk verplicht te stellen.³⁰Er werden brieven gestuurd naar alle Joden in alle honderdzevenentwintig provincies van Ahasveros' koninkrijk, met betuigingen van vriendschap en trouw.³¹Daarin werd de viering van Poeriem op de vastgestelde tijd verplicht gesteld: ze moesten zich houden aan wat de Jood Mordechai hun had opgelegd - ook koningin Ester legde hun dit nu op - en de verplichtingen nakomen die zij voor zichzelf en voor hun nakomelingen waren aangegaan wat betreft vasten en weeklagen.³²Esters bevelschrift bevatte bindende voorschriften voor de poeriemdagen, en de inhoud ervan werd te boek gesteld.

10¹Koning Ahasveros legde zowel het vasteland als de eilanden voor de kust belasting op.²Al zijn machtige daden en krijgsverrichtingen zijn opgetekend in de kronieken van de koningen van Medië en Perzië, evenals alle bijzonderheden over de hoge positie die hij Mordechai had gegeven.³Mordechai, de Jood, volgde in rang immers onmiddellijk op koning Ahasveros. Hij stond bij de Joden in aanzien en was bij hen allen geliefd, want hij streefde het geluk van zijn volk na en was een pleitbezorger voor het welzijn van allen die tot dit volk behoorden.

Bijlage 3: Daniël⁶⁶

1¹In het derde regeringsjaar van Jojakim, de koning van Juda, trok Nebukadnessar, de koning van Babylonië, op naar Jeruzalem en belegerde de stad.²De Heer leverde Jojakim, de koning van Juda, aan hem uit en gaf hem een deel van de voorwerpen van Gods tempel in handen. Hij nam ze mee naar Sinear, naar de tempel van zijn eigen god, en liet ze daar in de schatkamer zetten.

³De koning gaf het hoofd van zijn eunuchen, Aspenaz, opdracht een aantal Israëlieten van koninklijke en voorname afkomst naar zijn paleis te brengen.⁴Het moesten jongemannen zonder lichamelijke gebreken zijn, aantrekkelijk om te zien, rijk aan kennis, ontwikkeld en met een scherp verstand, en bovendien geschikt om aan het hof te dienen. Aspenaz moest hen onderwijzen in de geschriften en de taal van de Chaldeeën.⁵De koning wees hun een dagelijkse hoeveelheid toe van de spijzen en de wijn van zijn tafel. Na drie jaar onderricht zouden ze in dienst van de koning treden.

⁶Onder hen waren enkele Judeeërs: Daniël, Chananja, Misaël en Azarja.⁷Maar de hoofdeunuch gaf hun andere namen; Daniël noemde hij Beltesassar, Chananja Sadrach, Misaël Mesach en Azarja Abednego.⁸Daniël was vastbesloten zich aan de reinheidsvoorschriften te houden en hij vroeg de hoofdeunuch toestemming zich van de spijzen en de wijn van de tafel van de koning te onthouden.⁹God zorgde ervoor dat de hoofdeunuch Daniël gunstig gezind was.¹⁰Toch zei de hoofdeunuch tegen hem: 'Ik ben bang voor mijn heer, de koning; hij heeft bepaald wat jullie zullen eten en drinken, en als hij vindt dat jullie er slechter uitzien dan jullie leeftijdsgenoten zal hij mij daarvoor verantwoordelijk stellen.'¹¹Daarop richtte Daniël zich tot de kamerheer die de hoofdeunuch aan hem en aan Chananja, Misaël en Azarja had toegewezen:¹²'Neem de proef op de som en laat uw dienaren tien dagen alleen groente eten en water drinken.¹³Vergelijk ons uiterlijk daarna met dat van de jongemannen die de koninklijke spijzen eten, en beslis dan over uw dienaren op grond van wat u ziet.'¹⁴De kamerheer ging op het voorstel in en gaf hun tien dagen.¹⁵Aan het eind van de tien dagen zagen zij er gezonder en beter doorvoed uit dan alle jongemannen die de koninklijke spijzen voorgezet hadden gekregen.¹⁶Dus diende de kamerheer hun geen koninklijke spijzen en wijn meer op, maar gaf hij hun alleen nog groente.¹⁷En God schonk de vier jongemannen wijsheid, kennis en verstand van alle geschriften; bovendien was Daniël bij machte alle mogelijke visioenen en dromen uit te leggen.

¹⁸Toen de door de koning vastgestelde tijd verstreken was, leidde de hoofdeunuch alle jongemannen voor Nebukadnessar.¹⁹De koning sprak met hen, en niemand kon zich met Daniël, Chananja, Misaël en Azarja meten. Zij traden in dienst van de koning.²⁰En over welke kwestie van wijsheid of inzicht de koning hen ook raadpleegde, hij vond hen tien keer zo voortreffelijk als alle magiërs en bezweerders in heel zijn rijk.

²¹Daniël bleef aan het hof tot het eerste jaar van het koningschap van Cyrus.

---

⁶⁶ Bijlage bij Bijbelstudie 6

2¹In het tweede jaar van zijn regering kreeg Nebukadnessar een droom die hem zo verontrustte dat hij de slaap niet meer kon vatten.²De koning gaf opdracht de magiërs, bezweerders, tovenaars en Chaldeeën bijeen te roepen om hem te vertellen waar zijn droom over ging. Toen ze voor de koning verschenen waren,³zei hij tegen hen: 'Ik heb een droom gehad die mij verontrust, daarom wil ik weten wat ik gedroomd heb.'⁴De Chaldeeën zeiden tegen de koning: 'Majesteit, leef in eeuwigheid! Vertel uw dienaren uw droom, dan zullen wij hem verklaren.'⁵Toen zei de koning tegen de Chaldeeën: 'Mijn besluit staat vast. Als u me niet vertelt wat ik heb gedroomd en wat die droom betekent, laat ik u in stukken hakken en zal ik uw huizen in puin leggen.'⁶Voldoet u aan mijn verzoek, dan zal ik u overladen met kostbare geschenken en eerbewijzen. Zeg me dus wat ik gedroomd heb en wat die droom betekent.'⁷Zij antwoordden nogmaals: 'Laat de koning zijn droom aan zijn dienaren vertellen, dan zullen wij hem verklaren.'⁸Daarop zei de koning: 'Ik weet heel goed dat u tijd probeert te winnen, want u merkt dat mijn besluit vaststaat.'⁹Er is maar één oordeel over u mogelijk als u niet kunt vertellen wat ik heb gedroomd. U hebt afgesproken mij iets voor te liegen in de hoop dat de situatie verandert. Vertel me dus mijn droom, dan weet ik dat u die kunt verklaren.'¹⁰De Chaldeeën antwoordden de koning: 'Er is geen mens ter wereld die aan het verzoek van de koning kan voldoen; daarom heeft geen koning, hoe groot en machtig ook, iets dergelijks ooit van een magiër, bezweerder of Chaldeeër gevraagd.'¹¹Wat de koning vraagt is te moeilijk, niemand zal het de koning kunnen vertellen, behalve de goden, maar die verkeren niet onder de stervelingen.'¹²Hierop verloor de koning zijn geduld en hij gaf woedend het bevel alle wijzen van Babylonië ter dood te brengen.

¹³Toen het bevel werd uitgevaardigd om de wijzen te doden, liepen ook Daniël en zijn vrienden gevaar.¹⁴Daarom wendde Daniël zich discreet en tactvol tot Arjoch, de commandant van de koninklijke lijfwacht, die de wijzen van Babylonië moest doden.¹⁵Hij vroeg de gevolmachtigde van de koning: 'Waarom heeft de koning zo'n wreed bevel uitgevaardigd?' Daarop legde Arjoch hem de zaak uit.¹⁶Daniël ging naar de koning en vroeg hem respijt, opdat hij hem zijn droom zou kunnen verklaren.¹⁷Vervolgens ging hij naar huis, bracht zijn vrienden Chananja, Misaël en Azarja op de hoogte¹⁸en vroeg hun de God van de hemel te smeken zich barmhartig te tonen en het mysterie te onthullen, zodat hij en zijn vrienden niet met de rest van de wijzen van Babylonië ter dood zouden worden gebracht.

¹⁹Het mysterie werd aan Daniël onthuld in een nachtelijk visioen. Daarop prees hij de God van de hemel.²⁰Hij zei: 'Geprezen zij de naam van God, van eeuwigheid tot eeuwigheid, want hij bezit wijsheid en kracht.'²¹Hij verandert tijden en uren, hij zet koningen af en stelt koningen aan, hij geeft de wijzen hun wijsheid, en de verstandigen hun kennis.²²Hij onthult diepe, verborgen dingen, hij weet wat in duister is gehuld, en het licht woont bij hem.²³U, God van mijn voorouders, loof ik en roem ik, want u hebt mij wijsheid en kracht geschonken, en mij onthuld wat wij u hebben afgesmeekt, u hebt ons laten weten wat de koning verontrust.'

²⁴Toen ging Daniël naar Arjoch, die van de koning opdracht had gekregen de wijzen van Babylonië ter dood te brengen. Hij ging naar hem toe en zei: ‘Breng de wijzen van Babylonië niet ter dood. Leid mij voor de koning. Ik zal de droom van de koning duiden.’²⁵Arjoch leidde Daniël zo snel hij kon voor de koning en zei tegen hem: ‘Ik heb onder de Judese ballingen iemand gevonden die de droom van de koning kan uitleggen.’²⁶De koning vroeg Daniël, die ook Beltesassar genoemd werd: ‘Kunt u me werkelijk vertellen wat ik heb gedroomd en wat die droom betekent?’²⁷Daniël antwoordde de koning: ‘Wijzen, bezweerders, magiërs noch toekomstvoorspellers kunnen het mysterie dat de koning wil begrijpen aan hem onthullen.’²⁸Maar er is een God in de hemel die mysteries onthult. Hij heeft koning Nebukadnessar laten weten wat er aan het einde van de tijd zal gebeuren. De droom en de visioenen die tijdens uw slaap in u opkwamen, waren deze:²⁹Tijdens uw slaap, majesteit, kwamen gedachten bij u op over wat er in de toekomst gebeuren zal; hij die mysteries onthult, heeft u laten weten wat de toekomst zal brengen.³⁰Dit mysterie is mij onthuld, niet door enige wijsheid die ik op anderen voor zou hebben, maar opdat ik de uitleg aan de koning zou overbrengen en u zou begrijpen wat er in uw hart omgaat.³¹U, majesteit, hebt een visioen gehad. U zag een groot beeld. Dat beeld was reusachtig en bezat een prachtige glans. Het stond voor u en de aanblik ervan was afschrikwekkend.³²Het hoofd van het beeld was van zuiver goud, zijn borst en armen waren van zilver, zijn buik en lendenen van brons,³³zijn benen van ijzer, zijn voeten deels van ijzer, deels van leem.³⁴U zag hoe een steen losraakte, zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam, hoe de steen tegen de ijzeren en lemen voeten van het beeld sloeg en ze verbrijzelde.³⁵Op hetzelfde ogenblik verpulverden het ijzer, leem, brons, zilver en goud. Het werd als kaf op een dorsvloer in de zomer; de wind voerde het mee, totdat er geen spoor meer van te vinden was. Maar de steen die tegen het beeld was geslagen, werd een hoge berg die de hele aarde bedekte.

³⁶Dit was uw droom, en nu zullen wij de koning zeggen wat hij betekent:³⁷U, majesteit, koning der koningen, aan wie de God van de hemel het koningschap, en macht, kracht en eer heeft verleend,³⁸aan wiens hand hij de mensen, de dieren van het veld en de vogels van de hemel heeft toevertrouwd, waar zij ook wonen, aan wie hij heerschappij heeft geschonken over allen - u bent dat hoofd van goud!³⁹Na u zal een ander koninkrijk opkomen, minder machtig dan het uwe, en daarna nog een, van brons, dat zal heersen over de hele aarde.⁴⁰Een vierde koninkrijk ten slotte zal hard als ijzer zijn. IJzer verbrijzelt en vermorzelt alles, en net als ijzer dat verplettert, zal het al die andere rijken verbrijzelen en verpletteren.⁴¹U zag dat de voeten en tenen voor een deel uit pottenbakkersleem en voor een deel uit ijzer bestonden; dat betekent dat het koninkrijk verdeeld zal zijn. Het zal iets van de hardheid van ijzer hebben, daarom zag u ijzer voor u, vermengd met kleiachtige leem.⁴²Dat de tenen en voeten deels van ijzer en deels van leem waren, betekent dat het koninkrijk voor een deel sterk zal zijn, voor een deel broos.⁴³U zag ijzer vermengd met kleiachtige leem; dat betekent dat die delen zich zullen vermengen in het nageslacht, maar ze zullen zich niet verbinden, zoals ijzer zich niet met leem laat verbinden.⁴⁴Maar ten tijde van die koninkrijken zal de God van de hemel een rijk laten opkomen dat nooit te gronde zal gaan en dat nooit op een ander volk zal overgaan. Het zal al die koninkrijken verbrijzelen en vernietigen, maar zelf zal het eeuwig bestaan -⁴⁵precies zoals u zag dat er een steen van de berg losraakte zonder dat er een mensenhand aan te pas kwam, en het ijzer, brons, leem, zilver en goud verbrijzelde. De grote God heeft de koning laten weten wat er in de toekomst te gebeuren staat. De droom is waar, en de uitleg betrouwbaar.’

⁴⁶Toen knielde koning Nebukadnessar neer en boog voor Daniël, en hij beval een offer te bereiden en reukwerk aan hem op te dragen.⁴⁷De koning zei tegen Daniël: ‘Het is waar, uw God is de God der goden en de Heer der koningen. Hij onthult mysteries en daardoor hebt u dit mysterie kunnen onthullen.’⁴⁸Toen benoemde de koning Daniël in een hoge functie en gaf hem vele grote geschenken; hij maakte hem heerser over de hele provincie Babel en benoemde hem tot hoofd van alle wijzen van Babylonië.⁴⁹Op Daniëls verzoek droeg de koning het bestuur van de provincie Babel over aan Sadrach, Mesach en Abednego, terwijl Daniël zelf aan het hof van de koning bleef.

3¹Op een dag gaf koning Nebukadnessar opdracht een gouden beeld te maken, zestig el hoog en zes el breed, en hij liet het opstellen in de provincie Babel, in de vlakte van Dura.²Vervolgens ontbood hij de satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies; ze moesten de inwijding bijwonen van het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.³De satrapen, stadhouders, gouverneurs, staatsraden, schatbewaarders, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies kwamen bijeen om het beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht in te wijden. Ze stelden zich op voor het door Nebukadnessar opgerichte beeld.⁴Een heraut riep met luide stem: ‘Volken en naties, welke taal u ook spreekt, luister naar dit bevel.’⁵Zodra u de muziek hoort van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten, valt u op uw knieën neer en buigt u in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar heeft opgericht.⁶Wie niet neerknielt en buigt, zal onmiddellijk in een brandende oven worden gegooid.⁷En dus knielden alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, zodra ze de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer en andere instrumenten hoorden, en bogen zij in aanbidding voor het gouden beeld dat koning Nebukadnessar had opgericht.

⁸Enkele Chaldeeën namen de gelegenheid te baat en traden naar voren om de Judeeërs te beschuldigen.⁹Ze zeiden tegen koning Nebukadnessar: ‘Majesteit, leef in eeuwigheid!¹⁰U hebt bevolen dat iedereen die de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op zijn knieën moet neervallen en het gouden beeld moet aanbidden,¹¹en dat ieder die weigert in een brandende oven moet worden gegooid.¹²Er zijn enkele Judese mannen aan wie u het bestuur over de provincie Babel hebt opgedragen, Sadrach, Mesach en Abednego. Deze mannen storen zich niet aan uw bevel, majesteit. Ze vereren uw goden niet en buigen niet voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.’

¹³Nebukadnessar barstte in woede uit en beval Sadrach, Mesach en Abednego bij hem te brengen. Toen de mannen voor de koning waren geleid,¹⁴voer Nebukadnessar uit: ‘Is het waar, Sadrach, Mesach en Abednego, dat jullie mijn goden niet vereren en niet willen neerknielen voor het gouden beeld dat ik heb opgericht?’¹⁵Luister goed, als jullie je bereid tonen om, zodra je de muziek van hoorn, panfluit, lier, luit, citer, dubbelfluit en andere instrumenten hoort, op je knieën te vallen en in aanbidding te buigen voor het beeld dat ik gemaakt heb ... Maar weigeren jullie te buigen, dan worden jullie onmiddellijk in een brandende oven gegooid. En welke god zal jullie dan uit mijn handen kunnen redden?’¹⁶Sadrach, Mesach en Abednego zeiden hierop tegen de koning: ‘Wij vinden het niet nodig, Nebukadnessar, uw vraag te beantwoorden,¹⁷want als de God die wij vereren ons uit een brandende oven en uit uw handen kan redden, zal hij ons redden.¹⁸Maar ook al redt hij ons niet, majesteit, weet dan dat wij uw goden niet zullen vereren, noch zullen buigen voor het gouden beeld dat u hebt opgericht.’

¹⁹Nebukadnessar werd razend, en met een van woede vertrokken gezicht keek hij Sadrach, Mesach en Abednego aan. Hij gaf opdracht de oven zevenmaal heter op te stoken dan men gewoonlijk deed.²⁰En hij beval enkele van de sterkste mannen uit zijn leger om Sadrach, Mesach en Abednego te knevelen en in de brandende oven te gooien.²¹De mannen werden gekneveld en met kleren en al, met jassen, broeken en mutsen, in de brandende oven gegooid.²²Omdat het bevel van de koning strikt was opgevolgd en de oven uitzonderlijk heet was gestookt, werden de mannen die Sadrach, Mesach en Abednego naar boven brachten door de uitslaande vlammen gedood.²³De drie, Sadrach, Mesach en Abednego, vielen gekneveld in de laaiende oven.

²⁴Toen sloeg de schrik koning Nebukadnessar om het hart. Hij stond haastig op en zei tegen zijn raadsheren: ‘Wij hebben toch drie gekneveldde mannen in het vuur gegooid?’ Zij antwoordden: ‘Zeker, majesteit.’²⁵Hij vervolgde: ‘Maar ik zie vier mannen vrij rondlopen in het vuur. Ze zijn ongedeerd en de vierde lijkt op een godenzoon!’²⁶Nebukadnessar liep naar de deur van de brandende oven en riep: ‘Sadrach, Mesach en Abednego, dienaren van de hoogste God, kom naar buiten, kom hier!’ Toen kwamen Sadrach, Mesach en Abednego uit de vlammen naar buiten.²⁷De satrapen, stadhouders, gouverneurs en raadsheren van de koning drongen naar voren. Ze bekeken de mannen en zagen dat het vuur geen vat had gekregen op hun lichaam. Geen haar op hun hoofd was verschroeid, hun jassen waren nog heel, er hing zelfs geen brandlucht om hen heen.

²⁸Nebukadnessar nam het woord. Hij zei: ‘Geprezen zij de God van Sadrach, Mesach en Abednego, die zijn engel heeft gezonden en zijn dienaren gered. Zij hebben zich op hem verlaten, zij hebben het bevel van de koning genegeerd en hun lichaam prijsgegeven, omdat zij voor geen andere dan hun eigen God willen neerknielen of buigen.’²⁹Daarom vaardig ik het bevel uit dat eenieder, van welk volk, welke natie of taal ook, die zich oneerbiedig uitlaat over de God van Sadrach, Mesach en Abednego, in stukken wordt gehakt en dat zijn huis in puin wordt gelegd, want er is geen god die kan redden als deze.’³⁰Vervolgens gaf de koning Sadrach, Mesach en Abednego een hogere positie in de provincie Babel.

³¹Koning Nebukadnessar aan alle volken en naties, welke taal zij ook spreken en waar ter wereld zij ook wonen: moge uw voorspoed groot zijn!

³²Het heeft mij behaagd de tekenen die de hoogste God mij heeft gegeven en de wonderen die hij heeft gedaan, bekend te maken.³³Hoe groots zijn zijn tekenen, hoe machtig zijn wonderen! Zijn koningschap is een eeuwig koningschap en zijn heerschappij duurt van generatie tot generatie voort!

4¹Ik, Nebukadnessar, leidde een zorgeloos bestaan in mijn huis, een weelderig leven in mijn paleis,²totdat ik een droom had die mij verontrustte. De beelden die ik in mijn slaap zag en de visioenen die door mijn hoofd gingen, brachten me in verwarring.³Ik gaf bevel alle wijzen van Babylonië bij me te brengen om me mijn droom uit te leggen.⁴De magiërs, bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers kwamen, ik vertelde hun mijn droom, maar zij konden hem niet verklaren.⁵Ten slotte ontving ik Daniël, die de naam van mijn god Beltesassar draagt en in wie de geest van de heilige goden woont. En ik vertelde hem mijn droom:⁶Beltesassar, eerste onder de magiërs, ik weet dat de geest van de heilige goden in u woont en dat u elk mysterie kunt ontraadselen. Zeg mij wat de visioenen betekenen die ik in mijn droom gezien heb.⁷Dit zijn de beelden die tijdens mijn slaap door mijn hoofd gingen: Ik zag een hoge boom in het midden van de aarde staan.⁸De boom werd groter en sterker, zijn kruin reikte tot aan de hemel en zijn kroon overspande de hele aarde.⁹Zijn bladeren waren prachtig, zijn vruchten overvloedig en hij bood voedsel aan allen. De dieren van het veld zochten zijn schaduw op, de vogels van de hemel nestelden in zijn takken, alles wat leeft werd door hem gevoed.¹⁰In de beelden die ik in mijn slaap voor me zag, daalde een wachter, een heilige engel, uit de hemel neer.¹¹Hij riep met luide stem: “Vel de boom en kap zijn takken, stroop het gebladerte af en verstrooi zijn vruchten, opdat de dieren eronder vandaan vluchten en de vogels opvliegen van zijn takken.¹²Maar laat zijn wortelstronk in de aarde staan, in het jonge groen van het veld, aan een ketting van ijzer en brons. Laat hem vochtig worden van de dauw van de hemel, en laat hem het gras van de aarde delen met de dieren.¹³Zijn hart zal geen mensenhart meer zijn, een dierenhart zal hij krijgen; zeven jaren zullen zo voorbijgaan.¹⁴Dit vonnis is geveld door de wachters, dit oordeel is gesproken door de heilige engelen, opdat de levenden weten dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat: hij bepaalt wie het ambt krijgt toebedeeld, zelfs de laagste onder de mensen kan daartoe verheven worden.”

¹⁵Dit is de droom die ik, koning Nebukadnessar, heb gehad. En u, Beltesassar, moet hem voor mij duiden, want geen van de wijzen uit mijn koninkrijk heeft hem kunnen uitleggen. U kunt het, omdat de geest van de heilige goden in u woont.’

¹⁶Daniël, die ook Beltesassar wordt genoemd, stond een ogenblik verbijsterd, in verwarring gebracht door zijn gedachten. De koning sprak hem toe: ‘Beltesassar, laten de droom en zijn betekenis u niet in verwarring brengen.’ Beltesassar antwoordde: ‘Mijn heer, moge de droom uw vijanden gelden en zijn betekenis uw tegenstanders.¹⁷De boom die u hebt gezien, die groter en sterker werd, waarvan de kruin tot aan de hemel reikte en de kroon de hele aarde overspande,¹⁸waarvan de bladeren prachtig waren en de vruchten overvloedig, die voedsel bood aan allen, waaronder de dieren van het veld beschutting zochten en die takken had waarin de vogels van de hemel nestelden -¹⁹dat bent u, majesteit! U bent machtig en sterk geworden, uw grootheid is zo toegenomen dat ze tot aan de hemel reikt, en uw heerschappij omspannt de hele aarde.²⁰De wachter of heilige engel die de koning uit de hemel heeft zien neerdalen en die uitriep: “Vel de boom en vernietig hem, maar laat zijn stronk in de aarde staan, in het jonge groen van het veld, aan een ketting van ijzer en brons, laat hem vochtig worden van de dauw van de hemel en zijn lot delen met de dieren van het veld, totdat er zeven jaren voorbij zijn gegaan” -²¹⁻²²dat alles, majesteit, is het vonnis dat de hoogste God over mijn heer en koning heeft geveld. Het betekent dat u zult worden verstoten door de mensen en zult leven onder de dieren van het veld. U zult gras eten als de runderen en vochtig worden van de dauw van de hemel. Zeven jaren zullen zo voorbijgaan, totdat u erkent dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat en dat hij bepaalt aan wie hij het verleent.²³Dat de stronk van de boom mocht blijven staan, betekent dat uw koningschap bestendig zal zijn vanaf het moment dat u de macht van de hemel erkent.²⁴Daarom, majesteit, laat mijn raad u welgevallig zijn: doe uw zonden teniet door vrijgevig te zijn en maak uw onrechtvaardigheid goed door u te ontfermen over de armen - misschien dat uw welzijn dan mag voortduren.’

²⁵Dit alles overkwam koning Nebukadnessar.²⁶Twaalf maanden later, toen de koning op het dak van het koninklijk paleis van Babel liep te wandelen,²⁷zei hij: ‘Is Babel niet indrukwekkend, de koningsstad die ik door mijn grote macht heb gebouwd tot eer van mijn majesteit?’²⁸De koning had deze woorden nog niet gesproken, of er klonk een stem uit de hemel: ‘Dit wordt u aangekondigd, koning Nebukadnessar: Het koningschap is u ontnomen.²⁹U wordt verstoten door de mensen; u zult leven onder de dieren van het veld en u zult gras eten als de runderen. Zo zullen zeven jaren voorbijgaan, totdat u erkent dat de hoogste God boven het koningschap van de mensen staat en dat hij bepaalt aan wie hij het verleent.’³⁰En op hetzelfde ogenblik werd het vonnis over Nebukadnessar voltrokken. Hij werd door de mensen verstoten, hij at gras als de runderen, zijn lichaam werd vochtig van de dauw van de hemel, en ten slotte was zijn haar even lang als de veren van een arend en waren zijn nagels uitgroeid als de klauwen van een vogel.

³¹Maar toen de zeven jaren verstreken waren, sloeg ik, Nebukadnessar, mijn ogen naar de hemel op en keerde mijn verstand in mij terug. Ik prees de hoogste God, ik roemde en verheerlijkte de eeuwig Levende: zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij en zijn koningschap duurt van generatie tot generatie voort.³²De mensen op aarde zijn slechts nietige wezens; hij doet met de hemelse machten en met de mensen op aarde wat hij wil. Er is niemand die hem kan tegenhouden of tegen hem kan zeggen: ‘Wat hebt u gedaan?’³³Op hetzelfde moment dat ik mijn verstand terugkreeg herwon ik, tot eer van mijn koningschap, ook mijn majesteit en luister. Mijn raadsheren en machthebbers zochten mij weer op, mijn koningschap werd in ere hersteld en mijn macht nam zelfs nog toe.³⁴Ik, Nebukadnessar, roem, verhef en verheerlijk nu de koning van de hemel. Al zijn daden zijn juist en zijn paden recht. Wie hoogmoedig zijn, kan hij vernederen.

5¹Op zekere dag richtte koning Belsassar voor zijn duizend machthebbers een groot feestmaal aan, en in gezelschap van deze machthebbers dronk hij wijn.²Beneveld door de wijn gaf Belsassar opdracht de gouden en zilveren bekers tevoorschijn te halen die zijn vader Nebukadnessar uit de tempel van Jeruzalem had meegenomen, opdat de koning en zijn machthebbers, zijn hoofdvrouwen en bijvrouwen daaruit konden drinken.³Men haalde de gouden bekers die uit de tempel van Jeruzalem, het huis van God, waren meegenomen en de koning en zijn machthebbers, zijn hoofdvrouwen en bijvrouwen dronken eruit.⁴Ze dronken wijn en prezen hun goden van goud en zilver, van brons, ijzer, hout en steen.⁵Terwijl ze dat deden verschenen er vingers van een mensenhand die iets op het pleisterwerk van de wand van het koninklijk paleis schreven, precies tegenover de lichter, zodat de schrijvende hand goed zichtbaar was voor de koning.⁶De koning trok bleek weg, in verwarring gebracht door zijn gedachten. Hij stond te trillen op zijn benen en zijn knieën knikten.⁷Luidkeels riep hij om de bezweerders, de Chaldeeën en de waarzeggers. De koning richtte zich tot de wijzen van Babylonië: ‘Wie deze tekens kan lezen en mij kan zeggen wat er staat, zal in purper gekleed worden, een gouden keten om zijn hals dragen en als derde in rang over het koninkrijk regeren.’⁸Alle wijzen van de koning traden naar voren, maar zij konden de tekens niet lezen en de koning niet zeggen wat er stond.⁹Koning Belsassar was daarover zeer ontdaan, zijn gezicht werd nog bleker, en ook zijn machthebbers waren onthutst.

¹⁰Het rumoer van de koning en zijn machthebbers had de koningin naar de feestzaal gebracht. Zij zei: ‘Majesteit, leef in eeuwigheid! Laten uw gedachten u niet in verwarring brengen, het is niet nodig zo bleek te worden van schrik.’¹¹Er is een man in uw koninkrijk in wie de geest van de heilige goden woont. In de dagen van uw vader bewees hij al evenveel verstand, inzicht en wijsheid te bezitten als de goden. Koning Nebukadnessar, uw vader, heeft hem benoemd tot hoofd van de magiërs, bezweerders, Chaldeeën en waarzeggers - uw vader, majesteit!¹²Deze Daniël, die door de koning Beltesassar werd genoemd, beschikt over een buitengewone begaafdheid, en over kennis en verstand, waardoor hij dromen kan uitleggen, raadsels kan oplossen en knopen ontwarren. Ontbied daarom Daniël, hij zal u vertellen wat er staat.’

¹³Vervolgens werd Daniël voor de koning geleid. De koning zei tegen hem: ‘Dus u bent Daniël, een van de Judese ballingen die de koning, mijn vader, uit Juda heeft gevoerd?’¹⁴Ik heb gehoord dat de geest van de goden in u woont, en dat u over veel verstand, inzicht en wijsheid beschikt.¹⁵De wijzen en bezweerders zijn bij mij gebracht om deze tekens te lezen en mij te vertellen wat er staat. Maar zij kunnen mij niet zeggen wat de woorden betekenen.¹⁶Ik heb over u gehoord dat u duidingen kunt geven en knopen ontwarren. Welnu, als u de tekens kunt lezen en mij kunt zeggen wat er staat, zult u in purper gekleed worden, een gouden keten om uw hals dragen en als derde in rang over het koninkrijk regeren.’

¹⁷Daniël antwoordde de koning: ‘U mag uw kostbare geschenken houden, of ze aan een ander geven. Maar ik zal de tekens voor de koning lezen en hem zeggen wat er staat.’¹⁸Majesteit - God, de Hoogste, heeft uw vader Nebukadnessar koninklijke macht, aanzien, eer en majesteit geschonken,¹⁹en door zijn van God gegeven grootheid beëfden alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, van ontzag voor hem. Hij doodde wie hij wilde en liet leven wie hij wilde. Hij verhief wie hij wilde en vernederde wie hij wilde.²⁰Maar toen hij hooghartig en overmoedig werd, is hij van zijn koningstroon gestoten en is zijn eer hem ontnomen.²¹Hij werd door de mensen verstoten, hij kreeg het hart van een dier en hij leefde onder de wilde ezels. Hij at gras als de runderen en zijn lichaam werd vochtig van de dauw van de hemel, totdat hij erkende dat God, de Hoogste, boven het koningschap van de mensen staat en dat hij alleen bepaalt aan wie hij dat verleent.²²En hoewel u dit alles wist, bent u, zijn zoon Belsassar, niet nederig gebleven.²³U bent tegen de Heer van de hemel opgestaan. U hebt de bekers laten halen die uit zijn tempel afkomstig zijn, en u en uw machthebbers, uw hoofdvrouwen en bijvrouwen, hebben er wijn uit gedronken. U hebt uw goden van zilver en goud, van brons, ijzer, hout en steen geprezen, goden die niets zien of horen of weten. Maar de God die beschikt over uw levensadem en die al uw doen en laten bepaalt, hebt u niet verheerlijkt.²⁴Daarom heeft hij die hand gezonden en de tekens laten opschrijven.²⁵Dit is wat er geschreven staat: *Menee, menee, tekeel oefarsien*.²⁶En dit is wat het betekent: *menee* - God heeft de dagen van uw koningschap geteld en er een einde aan gemaakt;²⁷*tekeel* - u bent gewogen en te licht bevonden;²⁸*perees* - uw koninkrijk is verdeeld en aan de Meden en de Perzen gegeven.’

²⁹Toen gaf Belsassar bevel Daniël in purper te kleden en hem een gouden keten om de hals te hangen, en hij liet afkondigen dat Daniël als derde in rang zou regeren over het koninkrijk.³⁰Diezelfde nacht werd Belsassar, de koning van de Chaldeeën, gedood.

6¹Darius de Mediër verkreeg het koningschap; hij was toen tweeënzestig jaar.

²Darius ging ertoe over honderdwtintig satrapen over het gehele koninkrijk aan te stellen.
³Boven hen stelde hij drie rijksbestuurders aan, van wie Daniël er een was; aan hen moesten de satrapen rekenschap afleggen, opdat de koning geen schade zou lijden.⁴Daniël nu onderscheidde zich van de rijksbestuurders en satrapen door zijn buitengewone begaafdheid. De koning overwoog zelfs hem over het hele koninkrijk aan te stellen.
⁵Daarom probeerden de rijksbestuurders en satrapen in Daniël's bewind iets te vinden om hem voor aan te klagen, maar zij konden geen grond voor een aanklacht vinden of hem op een misstap betrappen, want hij was betrouwbaar en hij had nooit zijn plicht verzuimd of een misstap begaan.⁶Toen zeiden die mannen: 'Met geen mogelijkheid zullen wij deze Daniël kunnen aanklagen, tenzij we iets zoeken dat verband houdt met de wet van zijn God.'⁷Daarop richtten de rijksbestuurders en satrapen zich tot de koning met een dringend verzoek: 'Koning Darius, leef in eeuwigheid!⁸Alle rijksbestuurders van het koninkrijk, stadhouders en satrapen, raadsheren en gouverneurs, zijn van mening dat er een koninklijk besluit moet worden uitgevaardigd waarin wordt vastgelegd dat eenieder die de komende dertig dagen een verzoek tot een god of een mens richt in plaats van tot u, majesteit, in de leeuwenkuil zal worden geworpen.'⁹Welnu, majesteit, vaardig dat verbod uit en stel het op schrift, zodat het niet veranderd kan worden, zoals geen enkele wet van de Meden en de Perzen kan worden herroepen.'¹⁰Hierop stelde koning Darius het verbod op schrift.

¹¹Toen Daniël hoorde van het besluit dat op schrift gesteld was, ging hij naar zijn huis. In zijn bovenvertrek had hij in de richting van Jeruzalem open vensters. Daar knielde hij neer, bad tot zijn God en prees hem, precies zoals driemaal per dag zijn gewoonte was.
¹²Maar toen drongen de mannen zijn huis binnen en troffen Daniël aan terwijl hij tot zijn God bad en hem prees.¹³Ze gingen onmiddellijk naar de koning en wezen hem op het koninklijk besluit: 'Hebt u geen verbod op schrift laten stellen dat ieder mens die de komende dertig dagen een verzoek tot een god of een mens richt in plaats van tot u, majesteit, in de leeuwenkuil zal worden geworpen?' De koning antwoordde: 'Die verordening ligt even vast als elke wet van de Meden en de Perzen, ze kan niet worden herroepen.'¹⁴Toen zeiden ze tegen de koning: 'Daniël, een van de Judese ballingen, slaat geen acht op u, majesteit, noch op het besluit dat u op schrift hebt laten stellen; driemaal daags verricht hij zijn gebed.'¹⁵De koning was zeer ontstemd toen hij deze beschuldiging hoorde, en hij zoon op middelen om Daniël te redden. Tot zonsondergang deed hij alles wat in zijn macht lag om Daniël te beschermen.¹⁶Maar de mannen drongen bij de koning aan en zeiden: 'Bedenk, majesteit, dat geen verbod of besluit dat de koning heeft uitgevaardigd veranderd kan worden; het is een wet van de Meden en de Perzen.'¹⁷Hierop gaf de koning bevel Daniël te halen en hem in de leeuwenkuil te werpen. De koning zei tegen Daniël: 'Uw God, die u zo vasthoudend dient, zal u redden!'¹⁸Er werd een steen gebracht waarmee de opening van de kuil werd afgedekt, en de koning verzegelde die met zijn zegelring en met de zegelring van zijn machthebbers, om te verhinderen dat iemand iets aan Daniël's omstandigheden zou veranderen.

¹⁹Daarna keerde de koning terug naar zijn paleis en bracht de nacht door zonder iets te eten; hij kon de slaap niet vatten, maar liet niets ter afleiding brengen.²⁰Vroeg in de ochtend, toen het licht begon te worden, stond de koning op en haastte zich naar de leeuwenkuil.²¹Zodra hij in de buurt van de kuil kwam, riep hij Daniël met bedroefde stem toe: 'Daniël, dienaar van de levende God, heeft uw God, die u zo vasthoudend dient, u van de leeuwen kunnen redden?''²²En Daniël zei tegen de koning: 'Majesteit, leef in eeuwigheid!²³Mijn God heeft zijn engel gezonden en de leeuwenmuilen gesloten. Ze hebben mij geen kwaad gedaan, omdat hij mij onschuldig acht; maar ook u, majesteit, heb ik niets misdaan.'²⁴De koning was bijzonder verheugd en hij beval Daniël uit de kuil te halen. Daniël werd uit de kuil getrokken, en hij bleek ongedeerd te zijn, want hij had op zijn God vertrouwd.²⁵Toen gaf de koning bevel de mannen te brengen die Daniël hadden beschuldigd, en hij liet hen samen met hun kinderen en hun vrouwen in de leeuwenkuil werpen. Ze hadden de bodem van de kuil nog niet geraakt, of de leeuwen stortten zich op hen en vermorzelden al hun botten.

²⁶Daarop schreef koning Darius aan alle volken en naties, welke taal zij ook spraken en waar ter wereld zij ook woonden: ‘Moge uw voorspoed groot zijn!²⁷Hierbij beveel ik dat iedereen in het machtsgebied van mijn koninkrijk eerbiedig ontzag moet tonen voor de God van Daniël. Want hij is de levende God die bestaat in eeuwigheid. Zijn koningschap gaat nooit te gronde en zijn heerschappij is zonder einde.²⁸Hij redt en bevrijdt, geeft tekenen en doet wonderen in de hemel en op aarde; hij heeft Daniël uit de klauwen van de leeuwen gered.’

²⁹Zo ging het Daniël voorspoedig onder het koningschap van Darius en onder het koningschap van Cyrus de Pers.

Het visioen van de vier dieren

7¹⁻²In het eerste jaar van koning Belsassar van Babylonië had Daniël een droom, beelden kwamen in hem op tijdens zijn slaap. Hij schreef die droom op en zijn verslag begon aldus:

‘Ik had een nachtelijk visioen waarin ik zag hoe de vier winden van de hemel de grote zee in beroering brachten.³Vier grote dieren rezen op uit de zee, elk met een andere gestalte.⁴Het eerste dier leek op een leeuw, maar dan met adelaarsvleugels. Ik zag hoe zijn vleugels werden uitgerukt, hoe het dier werd opgetild, op twee voeten overeind werd gezet als een mens en ook het hart van een mens kreeg.⁵Toen verscheen er een tweede dier; het leek op een beer en het had zich half opgericht. Het hield drie ribben tussen de tanden van zijn muil, en het dier werd aangespoord met de woorden: “Sta op, eet veel vlees.”⁶Daarna zag ik een ander dier; het leek op een panter, maar dan met vier vogelvleugels op zijn rug, en het had ook vier koppen. Dit dier werd macht toebedeeld.⁷Daarna zag ik in mijn nachtelijke visioenen een vierde dier, angstaanjagend, afschrikwekkend en geweldig sterk, met grote ijzeren tanden. Het vrat en vermaalde alles, en wat overbleef vertrapte het met zijn poten. Het verschilde van alle dieren die daarvoor verschenen waren, en het had tien horens.⁸Toen ik naar de horens keek zag ik hoe een kleine, nieuwe horen tussen de andere opkwam; drie van de oude horens werden uitgerukt om er plaats voor te maken. En in die horen bevonden zich ogen als mensenogen en een mond vol grootspraak.⁹Ik zag dat er tronen werden neergezet en dat er een oude wijze plaatsnam. Zijn kleding was wit als sneeuw, zijn hoofdhaar als zuivere wol. Zijn troon bestond uit vuurvlammen, de wielen uit laaiend vuur.¹⁰Een rivier van vuur welde op en stroomde voor hem uit. Duizend maal duizenden dienden hem, tienduizend maal tienduizenden stonden voor hem. Het hof nam plaats en de boeken werden geopend.¹¹Ik zag hoe het dier werd gedood vanwege de grootspraak van de horens, ik zag hoe zijn lichaam werd vernietigd en aan de vlammen werd prijsgegeven.¹²De andere dieren werden wel hun macht ontnomen, maar hun werd nog enige tijd van leven gegund.¹³In mijn nachtelijke visioenen zag ik dat er met de wolken van de hemel iemand kwam die eruitzag als een mens. Hij naderde de oude wijze en werd voor hem geleid.¹⁴Hem werden macht, eer en het koningschap verleend, en alle volken en naties, welke taal zij ook spraken, dienden hem. Zijn heerschappij was een eeuwige heerschappij die nooit ten einde zou komen, zijn koningschap zou nooit te gronde gaan.

¹⁵Ik, Daniël, was tot in het diepst van mijn gemoed geraakt; de visioenen die door mijn hoofd gingen brachten mij in verwarring.¹⁶Ik wendde me tot een van de omstanders en vroeg hem naar de ware betekenis van dit alles. Hij gaf mij deze verklaring:¹⁷“Die grote dieren, vier in getal, duiden op vier koningen die uit de aarde zullen opkomen.¹⁸Daarna zullen de heiligen van de hoogste God het koningschap ontvangen, en zij zullen het koningschap altijd behouden - voor eeuwig en altijd.”¹⁹Toen wilde ik de ware betekenis weten van het vierde dier, dat anders was dan alle andere, buitengewoon angstaanjagend met zijn ijzeren tanden en bronzen klauwen, dat alles vrat en vermaalde en wat overbleef met zijn poten vertrapte;²⁰en de betekenis van de tien horens op zijn kop en van de nieuwe horens die opkwam, waarvoor er drie moesten wijken - de horens met ogen en een mond vol grootspraak die er groter uitzag dan de andere.²¹Ik had immers gezien hoe die horens strijd voerde tegen de heiligen en hen overwon,²²totdat de oude wijze kwam, er recht werd verschaft aan de heiligen van de hoogste God en de tijd aanbrak dat de heiligen het koningschap in bezit kregen.²³Hij zei: “Dat vierde dier duidt op een vierde koninkrijk dat op aarde zal komen, anders dan alle andere koninkrijken, en dat de hele aarde zal verblinden, vertrappen en vermorzelen.²⁴Die tien horens duiden op tien koningen die uit dat koninkrijk zullen opstaan, maar na hen zal een andere opstaan, anders dan alle vorige, en deze zal drie koningen ten val brengen.²⁵Hij zal in opstand komen tegen de hoogste God, en de heiligen van de hoogste onderdrukken. Hij zal proberen hun feesten en hun wet te veranderen, en zij zullen aan zijn heerschappij zijn overgeleverd voor één tijd, een dubbele tijd en een halve tijd.²⁶Dan zal het hof plaatsnemen en zal hem zijn heerschappij ontnomen worden, hij zal voor eeuwig verdelgd en vernietigd worden.²⁷Het koningschap, de heerschappij en de grootheid van alle koninkrijken onder de hemel zullen gegeven worden aan het volk van de heiligen van de hoogste God. Zijn koningschap is een eeuwig koningschap en alle machten zullen hem dienen en gehoorzamen.”

²⁸Hier eindigt mijn verslag. Wat mij, Daniël, betreft, mijn gedachten brachten mij geheel in verwarring en ik werd bleek; ik koesterde die woorden in mijn hart.’

8¹In het derde regeringsjaar van koning Belsassar kreeg ik, Daniël, na het visioen dat ik eerder had ontvangen weer een visioen.²In dat visioen - ik bevond me op dat moment in de burcht van Susa, in de provincie Elam - stond ik bij het Ulaikanaal.³Ik sloeg mijn ogen op en zag bij het kanaal een ram. Hij had twee horens; lange horens waren het, de ene was langer dan de andere, en de langste kwam het laatste op.⁴Ik zag de ram stoten naar het westen, het noorden en het zuiden. Er was geen dier dat tegen hem standhield; er was niemand die zich uit zijn macht kon redden. Hij deed wat hij wilde en maakte zich groot.⁵Terwijl ik ernaar keek, zag ik vanuit het westen een geitenbok aankomen, hij snelde over de uitgestrekte vlakte zonder de grond te raken. De bok had een opvallende horens tussen zijn ogen.⁶Hij naderde de ram met de twee horens die ik bij het kanaal had zien staan, en schoot met een razende kracht op hem af.⁷Ik zag hoe hij op de ram afstormde, hem woedend aanviel en al stotend beide horens van de ram wist te breken. De ram had te weinig kracht om weerstand te bieden. De bok wierp hem omver en vertrapte hem; er was niemand die de ram uit zijn macht kon redden.⁸De geitenbok maakte zich bijzonder groot, maar op het toppunt van zijn macht brak zijn grote horens af. Daarvoor in de plaats kwamen vier opvallende horens, die naar de vier windrichtingen wezen.⁹Uit één daarvan kwam nog een horens op, die eerst klein was, maar geweldig uitgroeide naar het zuiden, naar het oosten en naar het Sieraadland.¹⁰Hij groeide tot aan de hemelmachten en zorgde ervoor dat een deel van het sterrenleger naar de aarde viel, en hij vertrapte het.¹¹Hij verhief zich zelfs tegen de vorst van het leger, waardoor de vorst het dagelijks offer werd ontnomen en zijn heiligdom werd neergehaald.¹²Hij bracht een leger op de been tegen het dagelijks offer, hij overtrad de wet en richtte de waarheid te gronde. Alles wat hij ondernam lukte hem.¹³Toen hoorde ik een heilige spreken, en een andere heilige zei tegen degene die gesproken had: ‘Hoe lang zal het duren, wat in het visioen is gezegd over het dagelijks offer en de verwoestende overtreding, de ontwijding van het heiligdom en het vertrapte leger?’¹⁴Hij zei tegen mij: ‘Drieëntwintighonderd avonden en ochtenden; daarna zal het heiligdom in ere worden hersteld.’

¹⁵Toen ik, Daniël, het visioen zag en het probeerde te begrijpen, verscheen er iemand voor me die eruitzag als een man.¹⁶En over het Ulaikanaal hoorde ik een menselijke stem roepen: ‘Gabriël, zorg dat hij het droomgezicht begrijpt.’¹⁷Hij kwam vlak bij me staan. Ik schrok en viel voorover. Hij zei: ‘Begrijp, mensenkind, dat het visioen naar de tijd van het einde verwijst.’¹⁸Terwijl hij tegen me sprak, verloor ik het bewustzijn en viel op de grond. Hij raakte me aan, hielp me overeind¹⁹en zei: ‘Ik zal je vertellen wat er gebeurt als Gods toorn is uitgewoed, want het gaat over het tijdstip van het einde.’²⁰De ram met de twee horens die je zag, duidt op de koningen van de Meden en de Perzen.²¹De harige geitenbok is de koning van Griekenland. De grote horen tussen zijn ogen is de eerste koning.²²De horen brak af en er kwamen vier andere voor in de plaats; dat betekent dat er vier koninkrijken uit het volk zullen ontstaan, maar niet met dezelfde kracht.²³Aan het einde van hun heerschappij, als de tijd van de overtreders voorbij is, zal er een meedogenloze koning opstaan, bedreven in listen.²⁴Zijn kracht zal groot zijn - maar het is niet zijn eigen kracht - en hij zal een ongehoorde verwoesting aanrichten. Alles wat hij onderneemt zal hem lukken; machtigen zal hij in het verderf storten, ook het volk van de heiligen.²⁵Door zijn listigheid slaagt hij in elk bedrog. Hij zal hoogmoedig zijn en velen onverhoeds in het verderf storten. Tegen de vorst der vorsten zal hij opstaan, maar zonder dat er een mensenhand aan te pas komt zal hij gebroken worden.²⁶Het visioen waarin over de avonden en ochtenden werd gesproken, is waar. En jij, houd dit droomgezicht voor je, want het verwijst naar een verre toekomst.’²⁷Ik, Daniël, was uitgeput en enige dagen ziek. Toen ik hersteld was, diende ik de koning weer. Maar ik was verbijsterd over het droomgezicht en ik begreep het niet.

9¹In het eerste jaar nadat Darius, zoon van Xerxes en Mediër van geboorte, tot koning was gekroond over het rijk van de Chaldeeën,²in het eerste jaar van zijn koningschap, leidde ik, Daniël, uit de boeken af hoeveel jaren het zou duren voordat de puinhopen van Jeruzalem verdwenen zouden zijn. Zoals de **HEER** aan de profeet Jeremia had gezegd, waren dat er zeventig.³Ik wendde mij tot God, de Heer, en gaf me over aan gebed en smeekbeden, al vastend en rouwend.⁴Ik bad tot de **HEER**, mijn God, en beleed schuld: ‘Heer, grote en geduchte God, die zijn beloften nakomt en trouw is aan wie hem liefhebben en doen wat hij gebiedt;⁵wij hebben gezondigd en ons misdragen. Wij zijn slecht en opstandig geweest, wij zijn van uw geboden en regels afgeweken⁶en wij hebben niet geluisterd naar uw dienaren, de profeten, die in uw naam tot onze koningen, onze vorsten, onze oudsten en tot het hele volk gesproken hebben.⁷U, Heer, staat in uw recht, maar tot op deze dag staat de schaamte ons op het gezicht, ons, de mannen van Juda, de inwoners van Jeruzalem, alle Israëlieten, of ze nu dichtbij zijn of ver weg, in alle landen waarheen u hen hebt verdreven vanwege hun ontrouw jegens u.⁸**HEER**, ons en onze koningen, onze vorsten en onze oudsten staat de schaamte op het gezicht, omdat wij tegen u gezondigd hebben.⁹De Heer, onze God, is vol erbarmen en vergeving, hoewel wij tegen hem in opstand zijn gekomen¹⁰en niet hebben geluisterd naar de **HEER**, onze God. We hebben de lessen die hij ons door zijn dienaren, de profeten, heeft laten leren in de wind geslagen.¹¹Alle Israëlieten hebben uw wet overtreden, zijn daarvan afgeweken en hebben niet naar u geluisterd. De met een eed bekrachtigde vervloekingen die opgetekend staan in de wet van Mozes, de dienaar van God, zijn over ons uitgestort, want wij hebben tegen u gezondigd.¹²God heeft groot onheil over ons gebracht en het dreigement uitgevoerd dat hij tegen ons en onze leiders had geuit; in de hele wereld is nog niet gebeurd wat Jeruzalem is overkomen.¹³Het kwaad dat over ons gekomen is, staat al beschreven in de wet van Mozes, en toch hebben wij de **HEER**, onze God, niet gunstig gestemd door afstand te nemen van onze overtredingen en uw waarheid in acht te nemen.¹⁴Welbewust bracht de **HEER** onheil over ons, want de **HEER**, onze God, is rechtvaardig in alles wat hij doet, maar wij hebben niet naar hem geluisterd.¹⁵Nu dan, Heer, onze God, die uw volk met krachtige hand uit Egypte hebt weggeleid en daarmee uw naam hebt gevestigd tot op deze dag - wij hebben gezondigd, wij hebben ons misdragen.¹⁶Heer, u bent rechtvaardig, bevrijd toch uw stad Jeruzalem, uw heilige berg, van uw hevige toorn;

want om onze zonden en om de overtredingen van onze voorouders worden Jeruzalem en uw volk te schande gemaakt bij alle volken om ons heen.¹⁷Luister daarom, onze God, naar het gebed en de smeekbeden van uw dienaar en zie uw verwoeste heiligdom met mededogen aan, ook omwille van uzelf.¹⁸Geef, mijn God, gehoor aan ons en luister naar ons; open uw ogen en zie de verwoesting van de stad waaraan uw naam verbonden is. Niet omdat wij rechtvaardig zouden hebben gehandeld leggen wij onze smeekbeden aan u voor, maar omdat uw barmhartigheid groot is.¹⁹Heer, luister naar ons! Heer, vergeef ons! Heer, verhoor ons gebed! Wacht niet langer en grijp in, mijn God, ook omwille van uzelf, want uw naam is verbonden aan uw stad en aan uw volk.'

²⁰Terwijl ik nog sprak en bad, mijn zonde en de zonde van mijn volk Israël beleed, en mijn smeekbede omwille van de heilige berg van mijn God richtte tot de **HEER**, mijn God, ²¹terwijl ik mijn gebed nog uitsprak, vloog de man Gabriël, die ik eerder in het visioen had gezien, snel naar mij toe. Het was de tijd van het avondoffer.²²Hij begon mij uitleg te geven. Hij zei: 'Daniël, ik ben nu gekomen om je een helder inzicht te geven.²³Er is een woord uitgegaan toen je je smeekbede begon en ik ben gekomen om het over te brengen, want je bent zeer geliefd. Luister naar het woord en sla acht op het visioen.²⁴Zeventig weken zijn vastgesteld voor je volk en je heilige stad, voordat aan de overtredingen een einde komt en de zonden zijn afgesloten, voordat het wangedrag is vergolden en eeuwige gerechtigheid is gebracht, voordat het profetisch visioen bezegeld is en het allerheiligste gewijd.²⁵Je moet weten en begrijpen: Vanaf het ogenblik waarop het woord is uitgegaan dat Jeruzalem hersteld en weer opgebouwd zal worden tot het tijdstip waarop een gezalfde vorst verschijnt, zullen zeven weken verstrijken; en het herstel en de wederopbouw van de stad, met pleinen en wallen en al, zal tweeënzestig weken duren, en het zal een tijd van verdrukking zijn.²⁶Na de tweeënzestig weken zal een gezalfde worden vermoord, zonder dat iemand het voor hem opneemt. Het volk van een toekomstige vorst zal verderf brengen over de stad en het heiligdom. Hij zal zijn einde vinden in een overstroming. Tot aan het einde van de strijd zullen er verwoestingen zijn, zoals is vastgesteld.²⁷Hij zal een sterk bondgenootschap sluiten met velen, één week lang. De helft van de week zal hij offers noch gaven laten brengen, en boven op het altaar zal een verwoesting brengende gruwel te zien zijn, totdat het aangekondigde einde van die verwoestende kracht komt.'

10¹In het derde jaar van koning Cyrus van Perzië werd aan Daniël, die Beltesassar werd genoemd, een boodschap geopenbaard. Het was een betrouwbaar bericht over een grote strijd. Door een visioen begreep hij het bericht.

²In die dagen was ik, Daniël, drie volle weken in de rouw.³Smakelijk voedsel at ik niet, vlees en wijn kwamen niet in mijn mond, en ik wreef mij niet in met olie tot er drie weken verstreken waren.⁴Op de vierentwintigste dag van de eerste maand, toen ik mij aan de oever van de grote rivier de Tigris bevond,⁵sloeg ik mijn ogen op en zag een man, gekleed in linnen, met om zijn lendenen een gordel gemaakt van goud uit Ufaz.⁶Zijn lichaam was als turkoois, zijn gezicht leek een bliksem en zijn ogen waren als fakkels van vuur. Zijn armen en voeten glansden als gepolijst koper en zijn stemgeluid leek door een mensenmenigte te worden voortgebracht.⁷Alleen ik, Daniël, zag de verschijning. De mannen in mijn gezelschap zagen de verschijning niet, maar werden wel bevangen door een grote angst, zodat zij wegvluchtten en zich verborgen⁸en ik alleen overbleef. Toen ik die indrukwekkende verschijning zag, verloor ik al mijn kracht; ik werd lijkleek en was niet in staat nog iets te doen.⁹Ik hoorde zijn stem, maar zodra ik die hoorde verloor ik het bewustzijn en viel voorover op de grond.¹⁰Toen raakte een hand mij aan en deed me al bevend op handen en knieën steunen.¹¹Hij zei tegen me: 'Daniël, geliefde man, luister naar de woorden die ik tot je spreek en sta op, want ik ben naar je toe gestuurd.' Nadat hij dit gezegd had, stond ik bevend op.¹²Toen zei hij: 'Wees niet bang, Daniël, want vanaf de eerste dag dat je inzicht probeerde te verkrijgen door in deemoed te buigen voor je God, is je gebed verhoord, en daarom ben ik gekomen.¹³Maar de vorst van het Perzische koninkrijk heeft mij eenentwintig dagen tegengehouden voordat Michaël, een van de voornaamste vorsten, mij te hulp schoot toen ik daar, bij de koningen van Perzië, zo alleen

stond.¹⁴Ik ben gekomen om je inzicht te geven in wat er aan het einde van de tijd met je volk zal gebeuren; want dit is opnieuw een visioen dat over de toekomst gaat.’

¹⁵Terwijl hij zo tegen me sprak, hield ik mijn ogen op de grond gericht en was verstomd.
¹⁶Toen raakte de menselijke gedaante mijn lippen aan. Ik opende mijn mond en begon te spreken. Ik zei tegen degene die voor me stond: ‘Mijn heer, door het visioen verkramp mijn lichaam, mijn kracht verlaat me.’¹⁷Hoe kan ik, uw dienaar, met u spreken? Ik heb helemaal geen kracht meer, er rest mij geen levensadem.’¹⁸Toen raakte hij, die eruitzag als een mens, mij nogmaals aan en schonk me kracht.¹⁹Hij zei: ‘Wees niet bang, geliefde man, vrede zij met je, wees sterk, wees sterk!’ En doordat hij tegen me sprak, werd ik gesterkt, en ik zei: ‘Mijn heer, spreek, u hebt mij gesterkt.’²⁰Toen zei hij: ‘Weet je waarom ik naar je toe gekomen ben? Ik moet spoedig terugkeren om tegen de vorst van Perzië te strijden, en zodra ik hem overwonnen heb, wacht mij de vorst van Griekenland.
²¹Maar eerst zal ik je zeggen wat er in het geschrift van de waarheid geschreven staat. Niemand steunt mij in mijn strijd tegen deze vorsten, behalve je vorst Michaël.

11¹In het eerste jaar van Darius de Mediër steunde en beschermde ik hem.²En nu zal ik je de waarheid vertellen.

Er zullen nog drie koningen in Perzië opstaan, en de vierde zal een grotere rijkdom bezitten dan alle eerdere. Als hij door zijn rijkdom macht verworven heeft, zal hij alles en iedereen opzetten tegen het Griekse rijk.³Daarna staat er een heldhaftige koning op, die met groot gezag regeert en doet wat hij wil.⁴Maar nauwelijks is hij opgestaan, of zijn koninkrijk stort ineen en wordt opgedeeld naar de vier windrichtingen. Zijn rijk valt niet aan zijn nakomelingen toe en is niet zo machtig als toen hijzelf heerste, want het wordt uiteengerukt, het komt aan anderen dan de zijnen toe.

⁵De koning van het Zuiden zal machtig worden, maar een van zijn vorsten wordt nog machtiger dan hij en zal in zijn plaats heersen; zijn heerschappij zal zich over een groot gebied uitstrekken.⁶Na verloop van jaren sluiten zij een verbintenis: de dochter van de koning van het Zuiden zal huwen met de koning van het Noorden om de vrede te bezegelen, maar zij zal haar invloed niet behouden en zijn macht zal evenmin blijven bestaan. Op zeker moment wordt zij uitgeleverd, evenals haar gevolg, de man die haar verwekte en de man die haar tot vrouw nam.⁷Een van haar verwanten treedt in diens plaats, trekt op tegen het leger en dringt de vesting van de koning van het Noorden binnen; hij komt als overwinnaar uit de strijd.⁸Zelfs hun goden, hun gegoten beelden en hun kostbare voorwerpen van zilver en goud voert hij als buit naar Egypte. Daarna laat hij de koning van het Noorden enkele jaren met rust.⁹Deze op zijn beurt zal het rijk van de koning van het Zuiden binnenvallen, maar daarna zal hij naar zijn eigen land terugkeren.

¹⁰Zijn zonen zullen zich wapenen voor de strijd en een menigte grote legers ronselen. Hun legermacht trekt op, voortrazend als een vloedgolf, en komt bij een tweede veldtocht tot aan de vesting van de vijand.¹¹Dit verbittert de koning van het Zuiden, hij trekt ten strijde tegen de koning van het Noorden. Deze brengt een grote menigte op de been, maar die valt in handen van zijn tegenstander.¹²En wanneer de menigte is weggevaagd wordt de koning van het Zuiden hoogmoedig; tienduizenden velt hij, maar toch is hij niet machtig.
¹³Opnieuw brengt de koning van het Noorden een menigte op de been, groter nog dan de eerste. Na enige jaren trekt hij op met een groot leger dat geweldig is toegerust.¹⁴In die tijd komen velen tegen de koning van het Zuiden in opstand; wettelozen uit je eigen volk komen in verzet om een visioen te verwerklijken, maar zij komen ten val.¹⁵De koning van het Noorden zal komen, een bestormingswal opwerpen en een versterkte stad innemen. De strijdkrachten van het Zuiden kunnen geen stand houden, zelfs hun keurtroepen slagen er niet in weerstand te bieden.¹⁶De aanvallers doet wat hij wil, er is niemand die tegen hem standhoudt. Zo vestigt hij zich ook in het Sieraadland, waar hij verderf zal zaaien.¹⁷Hij neemt zich voor nog verder op te trekken tegen zijn vijand en spreekt daarvoor de hele kracht van zijn koninkrijk aan. Om diens rijk te gronde te richten, treft hij een vergelijk met hem; hij geeft hem een dochter tot vrouw, maar het loopt anders en het baat hem niet.¹⁸Dan laat hij zijn oog vallen op de kustlanden en veroverd er vele, maar een bevelhebber maakt een einde aan zijn hoogmoedig optreden zonder dat dit vergolden kan worden.¹⁹Daarna keert hij zich tegen de vestingen van zijn eigen land, maar hij komt ten

val en verdwijnt.²⁰In zijn plaats staat een heerser op die er iemand op uit stuurt om schatting te innen tot meerdere eer van het koninkrijk, maar hij wordt binnen enkele dagen gebroken, al is het niet door toorn of strijd.

²¹In zijn plaats staat een verachtelijk man op, aan wie geen koninklijke waardigheid is verleend. Hij komt uit het niets en weet het koningschap door sluwheid te verwerven.

²²Binnenvallende strijdkrachten worden door hem overrompeld en gebroken, zo ook een leider van het verbond.²³Wie zich met hem verbindt, wordt door hem bedrogen. Zo werkt hij zich omhoog en wordt hij machtig, al heeft hij maar weinig aanhangers.²⁴Onverhoeds komt hij in de vruchtbaarste delen van de provincie en doet wat geen van zijn voorouders ooit heeft gedaan: roofgoed, buit en rijkdom strooit hij voor zijn aanhangers uit. Ook tegen versterkte plaatsen smeedt hij plannen, maar dat duurt slechts korte tijd.²⁵Hij zal zijn krachten verzamelen en met een groot leger optrekken tegen de koning van het Zuiden. De koning van het Zuiden zal zich opmaken voor de strijd met een zeer groot en krachtig leger, maar hij zal geen stand kunnen houden, want men zal een aanslag tegen hem beramen.²⁶Zijn eigen disgenoten bewerkstelligen zijn ondergang, zijn leger wordt onder de voet gelopen en er vallen vele doden.²⁷Beide koningen hebben kwaad in de zin, al zitten ze samen aan één tafel. Ze misleiden elkaar maar het baat hun niet, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken.²⁸Dan keert de koning van het Noorden beladen met rijkdommen naar zijn land terug, vol haat tegen het heilig verbond. Zo zal hij optreden en naar zijn land terugkeren.

²⁹Op de vastgestelde tijd zal hij opnieuw het Zuiden binnenvallen, maar de tweede keer verloopt anders dan de eerste.³⁰Schepen van de Kittiers vallen hem aan, zodat hij wordt afgeschrikt en rechtsomkeert maakt. Eenmaal terug richt hij zijn woede tegen het heilig verbond en besteedt hij zijn aandacht aan hen die het heilig verbond verzaken.³¹Hij brengt strijdkrachten op de been; die zullen het heiligdom, de vesting, ontwijden, het dagelijks offer afschaffen en een verwoesting brengend afgodsbeeld oprichten.³²Degenen die zich niet houden aan het verbond, verleidt hij op listige wijze tot afvalligheid, maar degenen die hun God trouw zijn zullen zich met kracht verzetten.³³De verlichten onder het volk brengen velen tot inzicht, maar een tijd lang worden zij te vuur en te zwaard bestreden, gevangengezet en beroofd.³⁴Tijdens hun onderdrukking krijgen ze enige hulp, al zullen velen zich onder valse voorwendselen bij hen aansluiten.³⁵Maar ook sommige van de verlichten komen ten val; mogen zij worden gelouterd, gereinigd en gezuiverd tot aan de eindtijd, want de vastgestelde tijd is nog niet aangebroken.

³⁶De koning doet wat hij wil. Hij wordt hoogmoedig en stelt zich boven iedere god, en tegen de God der goden spreekt hij lasterlijke woorden. Toch zal hij in voorspoed leven totdat de toorn is uitgewoed, want wat besloten is moet worden uitgevoerd.³⁷Ook op de goden van zijn voorouders slaat hij geen acht, noch op de bij vrouwen geliefde god, noch op enige andere god, want hij stelt zich boven alle goden.³⁸In plaats daarvan vereert hij de god van de vestingen; met goud, zilver, edelstenen en andere kostbaarheden vereert hij een god die zijn voorouders nooit gekend hebben.³⁹Versterkte vestingen valt hij aan met hulp van die vreemde god. Allen die hem erkennen, overlaadt hij met eerbewijzen en maakt hij heerser over velen; als beloning geeft hij hun grond.

⁴⁰In de eindtijd zal de koning van het Zuiden met hem in botsing komen en de koning van het Noorden zal hem bestormen met wagens en ruiters en talloze schepen. Hij zal landen binnenvallen en er als een vloedgolf doorheen razen.⁴¹Ook het Sieraadland valt hij binnen. Velen worden onderworpen, alleen de volgende volken zullen aan hem ontkomen: Edom, Moab en het belangrijkste deel van de Ammonieten.⁴²Hij wordt heer en meester over vele landen, ook Egypte ontkomt niet aan hem.⁴³Hij eigent zich de goud- en zilverschatten en de andere kostbaarheden van Egypte toe. Libiërs en Nubiërs maken deel uit van zijn gevolg.⁴⁴Maar geruchten uit het oosten en het noorden zullen hem opschrikken, en hij zal in grote woede uittrekken om velen te verdelgen en te vernietigen.⁴⁵Hij zal zijn koninklijke tenten opslaan tussen de zee en de berg van het heilig Sieraad, maar dan vindt hij zijn einde zonder dat iemand hem helpt.

12¹In die tijd zal Michaël opstaan, de grote vorst, die de kinderen van je volk terzijde staat. Het zal een tijd van verdrukking zijn, zoals er niet geweest is sinds er volken bestaan. In die tijd zal je volk worden gered: allen die in het boek zijn opgetekend.²Velen van hen die slapen in de aarde, in het stof, zullen ontwaken, sommigen om eeuwig te leven, anderen om voor eeuwig te worden veracht en verafschuwd.³De verlichten zullen stralen als het fonkelende hemelgewelf, en degenen die velen tot gerechtigheid hebben gebracht als de sterren, voor eeuwig en altijd.⁴Maar houd deze woorden geheim, Daniël, en verzegel het boek tot de eindtijd. Velen zullen op zoek gaan en de kennis zal toenemen.'

⁵Toen zag ik, Daniël, twee anderen staan, de ene aan deze oever van de rivier, de andere aan de overkant.⁶Een van hen zei tegen de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond: 'Hoe lang duurt het tot het einde van deze wonderbaarlijke gebeurtenissen?''⁷Daarop hoorde ik de in linnen geklede man die zich boven het water van de rivier bevond spreken. Hij hief beide handen op naar de hemel en zwoer bij de eeuwig Levende: 'Eén tijd, een dubbele en een halve tijd: wanneer de macht van het heilige volk niet langer verbrijzeld zal worden, dan zullen al deze dingen zich hebben voltrokken.'⁸Ik hoorde het, maar begreep het niet en zei: 'Mijn heer, hoe zal dit alles aflopen?''⁹Maar hij zei: 'Ga heen, Daniël, want deze dingen blijven verborgen en verzegeld tot de eindtijd.'¹⁰Velen zullen zich laten reinigen, zuiveren en louteren, maar de wettelozen zullen wetteloos handelen; en geen van de wettelozen zal het begrijpen, maar de verlichten zullen het wel begrijpen.¹¹En vanaf het moment dat het dagelijks offer wordt afgeschaft en een verwoesting brengend afgodsbeeld is opgericht, zullen er twaalfhonderdnegentig dagen verstrijken.¹²Gelukkig is de mens die blijft wachten en dertienhonderdvijfendertig dagen bereikt.¹³Maar jij, ga het einde tegemoet. Je zult te ruste gaan en aan het einde van de dagen opstaan om je bestemming te bereiken.'

Bijlage 4: Drama Lucas 10

Rollen: verteller, wetgeleerde, Jezus, Leviet, priester, slachtoffer, Samaritaan, herbergier, Martha, Maria

Verteller: Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen

Wetgeleerde: “Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?”

Jezus: “Wat staat er in de wet geschreven? Wat leest u daar?”

Wetgeleerde: “Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf.”

Jezus: “U hebt juist geantwoord. Doe dat en u zult leven.”

Wetgeleerde: “Wie is mijn naaste?”

Jezus: “Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten.

Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen.

Er kwam ook een leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen.

Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde.

De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar **en zei**: “Zorg voor hem, en als u meer kosten maakt, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden.”

Wie van deze drie is volgens u de naaste geworden van het slachtoffer van de rovers?”

Wetgeleerde: “De man die medelijden met hen heeft getoond.”

Jezus: “Doet u dan voortaan net zo”

Verteller: Toen ze verder trokken ging hij een dorp in, waar hij gastvrij werd ontvangen door een vrouw die Marta heette. Haar zuster, Maria, ging aan de voeten van de Heer zitten en luisterde naar zijn woorden. Maar Marta werd helemaal in beslag genomen door de zorg voor haar gasten. Ze ging naar Jezus toe en zei:

Martha: Heer, kan het u niet schelen dat mijn zuster mij al het werk alleen laat doen? Zeg tegen haar dat ze mij moet helpen,”

Jezus: Marta, Marta, je bent zo bezorgd en je maakt je veel te druk. Er is maar één ding noodzakelijk. Maria heeft het beste deel gekozen, en dat kan haar niet worden ontnomen.”